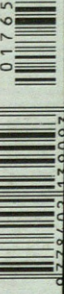

Garbi Losada: "Antzerkia matematikaren pare eman beharko lukete eskolan"

ARGIA

E u s k a l H e r r i k o A s t e k a r i a

Musika Berezia

FRESKO DATOR UDA

Karmelo Landa

"Badugu abertzaleen arteko ituna egiteko aukerarik"

DATORREN ASTEAN

Ikastolak

ARABA EUSKARAZ

B E R R E Z I A

☺ Arabako ikastolen
festaren xehetasunak

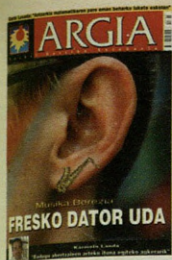
☺ Laudio Ikastola,
aurtengo jaiaren
protagonista

☺ Euskaltegiak eta
Laudioko
Euskaltzaleen Batzarra

☺ Euskararen egoera
herrian

Ekainaren 18ko ARGIArekin batera

Argazkia: Ruben Plaza
Diseinua: Aitzol Goikoetxea

■ Karmelo Landa: "Badugu abertzaleen arteko ituna egiteko aukerarik" 9

■ Munduari bira eman zion futbol selekzioa 21

■ Garbi Losada: "Antzerkia matematikaren pare eman beharko lukete eskolan" 25

■ Musika Berezia: Uda fresko dator 33

ORRIZ ORRI

Gora Pro Nobis. <i>Asisko Urmeneta</i>	4
Irakurleak mintzo	5

POLITIKA

Euskal Politikaren Termometroa	6
Elkarriketa: Karmelo Landa.	
<i>Xabier Letona</i>	9

EKONOMIA

Eroskik 14.000 lanpostu sortu ditu azken hamar-kadan. <i>Daniel Udalaiz</i>	12
---	----

EUSKARA

2000ko deiadarra: euskararen geroa orain!	
<i>Mikel Asurmendi</i>	16

GIZARTEA

"Hernaniko Kronika": herri egunkari berria.	
<i>Pello Zubiria</i>	18
Munduari bira eman zion futbol selekzioa.	
<i>Iosu Etxaniz</i>	21
Elkarriketa: Garbi Losada.	
<i>Beñat Doxandabaratz</i>	25

KULTURA

Euskal Kulturaren Ezpalak	30
Musika Berezia: Uda fresko dator.	33

ASTIA HARTUTA

Argitalpenak	54
Telebista-Irratia. <i>Beñat Doxandabaratz</i>	56
Agenda	59
Bizia	60
Ihesi	61
Denborapasak	64

IRITZIAK

Politika: <i>Arturo Goldarazena</i>	8
Kultura: <i>Joserra Aizpurua</i>	32
Azkena: <i>Emilio Lopez Adan, 'Beltza'</i>	66

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia

Kultura, Euskara, Gazteria eta
Kirol Departamentua

Argitarapen honen edizioa laguntzaile:

 kutxa gizarte-ekintza
obra social

udaberriko santutegia:

SANTANDERE

INPERIALISMOAREN PATROINA

**SENTA
GABELA**

GOGO HISTORIKOAREN
PATROINA

JABEA: KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
ZUZENDARIA: Pello Zubiria.
Kontseilu Editorialeko Arduraduna:
 Baleren Bakaikoa.

Erredakzioa: Nagore Irazustabarrena,
 Onintza Irureta, Xabier Letona, Eriz
 Zapirain.

Maketazioa: Berdaitz Goia.

Grafismoa: Aitzol Goikoetxea.

Administrazioa: Marijo Aierza.

Harpidetza: Olatz Korta, Edurne
 Urruzmendi.

Hedapena: Ixabel Bereziartua.

Publizitatea: Iñigo Txintxurreta, Aloña
 Soraluze, Bego Zuza.

Argazkiak: Alberto Elozegi.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 15. 20160
 Lasarte-Oria. Tel.: 943 37 15 45. Faxak:
 943 37 34 03 (erredakzioa)/943 36 10 48
 (komertziala).

IPARRALDEA: Xalbardin baita.

64122 Urruña. Tel.: 559 47 60 00.

Faxa: 559 47 60 01.

NAFARROA: Gazteluko Plaza 44,
 3. eskuina. 31001 Iruñea.

Tel.: 948 22 22 85.

POSTA ELEKTRONIKOA:

Erredakzioa: kazeta@argia.com

Komertziala: komertzial@argia.com

WEB ORRIALDEA

www.argia.com

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.

INFORMATIKA: A.S.P., S.A.L.

Harpidetza sariak:

Hego Euskal Herria .15.600 pta./93,76 euro

Ipar Euskal Herria .746 lib./113,73 euro

Espainia .15.600 pta./93,76 euro

Beste atzerriak .20.100 pta./120,8 euro

Airez .31.450 pta./189,02 euro

KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
 Ametzagaina Taldeko partaidea da

Globalizazioa. Hitzaren atzetik ezkututzen dena.

Hedabideetan egunero, behin eta berriro, irakur, entzun, ikus dezakegu, globalizazioaren munduan bizi garela. Halere ez daukagu nahikoa ezagupena errateko hitz horrek adierazi nahi duena. Ba hitz horren atzean aurkitzen dugu sistema oso bat, ekonomikoa, soziala, kulturala eta komunikatiboa.

Aditu askok deitu die globalizazioa kapital ekonomikoak egun dauzkan ezaugarri berriei. Beste era batera esanda, munduko kapital merkatuan gaude. Kapital honek gainera eskulan merkeagoa bilatzen du edonon, ahalik eta azkarren eta mundu mailan.

Globalizazio fenomeno hau multinazionalak kontrolatzen dute osoki, guk argiro ikusten ez dugun arren. Multinazionalak politikoengan agintzen dute, gure bizitza, gure lana, gure elikadura eta hedabideak (izkilo handienetarikoa bat beraientzat) kontrolatzen dituzte. Horretarako, haien xedea lor dezaten, Samir Aminen ustez, badauzkate monopolio teknikoak, merkatu finantzieroa, naturaren baliabideen lorpidea eta, azkenean, sekula erabiltzeko prest, arma suntsitzaileen boterea. Halaber globalizazioa aipatzean adierazi behar dugu bakar bakarrik estatu aberatsei begira eginda dagoela, estatu txiroek (indar ekonomikoen gatibuek) ez daukatelako inolako gaitasunik edo botererik behar

dutena planteatzeko. Hori dela kausa, multinazionalak ez dituzte banatzen etekinak. Are kaltegarriagoa dena, pribilegiatuentzat aberastasuna handitzen den heinean pobrezia zabaltzen da muga barik txiroen artean.

Hala eta guztiz ere globalizazioaren mundu honetan krisi finantziero beldurgarrienak gerta daitezke. Horregatik Markos komandanteak garbi azpimarratu du Laugarren Guda Mundialean gaudela, Gerra Hotza igaro ondoren, hirugarrena izango zena. Izan ere, guda honetan (zuzenean edo zeharka mundu osoari dagokiona) langileen baldintzak txartzen dira, langabezia handitzen da, soldatak jaisten dira. Hori gutxi balitz, babes soziala gutxituz doa, sindikatuen aurka borrokatzen dute eta gizartea zatitzen dute kontrol hobeagoa eskuratzeko.

Oraindik gehiago Apartheid eta borroka etnikoak sustatzen dituzten artean, emakume eta gazteen eskubideak zapaltzen dituzte.

Hori ikusirik ez da batere harritzeko indiar ekintzaile batek esan zuena Munduko Bankuaren aitzinean duela oso gutxi: "Zuek nahi duzuen da betiko gure egoera ekonomikoa, soziala eta kulturala hipotekatzea".

**TOMAS ANGEL GONZALEZ
 ZORROTZA (BILBO)**

Hiruko Txikian

MONACO

Donostiako kafetegia. Gure gaztaro Avenida del Generalisimon kokatua. Ñonostiarren café crème. Loyola auzoko koadrillak igande arratsalde batez okupatu, eta biraoka eta puzkarka taberna bilakatu zutena. 1965. Maiatzaren lehena. Berrehun bat lagunekin manifa montatu zen, Boulevardean konbokatutakoa ezin burutuz, Alderdi Ederretik eta Maria Cristinatik grisengandik iheska zetorren jendearekin. Multzo polita osatuz, txalo joka hasi ginen elkarren anparora bilduz. Aitaren batean gu inguratzeko ahaleginetan agertu zitzaizkigun grisak. Avia furgonetatik kaiolako zakurrak bailiren ostiak partitzen irten, eta

gure estuasunean aipatu kafetegian sartu ginen. Hainbeste burges artean, gure puerrek salatzen gintuzten. Eta aski ez balitz, bertako arduradunak keinuka adierazi zien grisei komonetako bidea, haien presentziak hartzea behartu gintuena. Gutxi batzuk bazkaldu genuen etxean egun hortan. Hurrengo igandean Loyolako koadrillak berdindu zuen zorra. Berrikitan, Gazteizko Parlamentuan ikusitakoaz gogoratu dut ordukoa. Mementu batez, Hueso PPKumeak taberna bilakatu du hemizikloa, Ibarretxe Lehendakaria gozatzeraz igorrita. Izan ere, gauza batzuek ez dute betikotasuna galtzen ●

◆ **JOXE MARI OSTOLAZA**

T E R M O

TXANPONA

EKONOMI
HAZKUNDEA

Azken aste honetan eza-gutu ditugu EAeko ekonomia- inguruko datuak eta OCDEren (Ekonomi Lankidetzaren eta Garapenerako Erakundea) ekonomi hazkundearen inguruko aurreikuspenak. Hemen sartzen dira 29 herrialde industrializatuenen datuak, eta bertan Frantziako eta Espainiako Estatukoak. Urteko lehen hiruhilabetekoan EAeko ekonomia %4,5 hazi dela esan zaigu. OCDEk %4koa aurreikusten du 2000. urterako eta %3,5koa 2001erako. Berri garrantzitsuak dira, baina errealitate sozial bat ezkututzen dute. Ekonomi hazkundeak ez du derrigorrean enplegu hazkunde esan nahi, ezta langabeziaren eta bazterketa sozialaren desagertzea ere. Gobernuak lan egin beharko lukete hazkunde hori lanpostu berrietan bilaka dadin, eta lan baldintza hobetan, eta bazterketa sozialaren desagertzearen. EAE eta Nafarroako parlamentuek Gizarte Soldataren auzia argitzeke dute oraindik, eta bertako politikariek lan handia egiteko. Nahikoa murrizta den lanbide arteko gutxienezko soldataren adinako gizarte soldata da gutxienez ziurtatuko beharko luketena ●

■ DANIEL UDALAITZ

A-8AK EKAITZA EKARRI DU
GIPUZKOAKO DIPUTAZIORA

GIPUZKOAKO Batzar Nagusietan 2003. urtetik aurrera A-8 autopistak bidesaririk ez izatearen eskaerak ekaitza ekarri du Diputazioko EAJ eta EAko agintarien, eta EHren artean. Eskaera PP, PSE-EE eta EHren botoekin aterazen aurrera. Roman Sudupek traizioa leporatu dio EHri, eta honek ukatu egin du. Gaia garrantzi handikoa izan arren, honen atzean dira une politikoaren goritasuna eta, funtsean, Diputazioko gobernuak EHrenganako duen menpekotasuna. Alegia, batzuetan EHk irentsi behar duela eta beste batzuetan EAJk eta EAK. A-8aren erabiltzaileengan behintzat ez da haserrik izango, hori segurua.

EUSKO LEGEBILTZARRA:
GATAZKAREN ARDATZEAN

BIOLENTZIAREN inguruko gaiak, Eusko Jaurlaritzaren egonkortasuna eta berau sostengatzen duten alderdi abertzaleen arteko akordioak gainein oinarritu da Eusko Legebiltzarra Juan Jose Ibarretxe lehendakariaren agintaldian. Egindako 49 osoko bilkuretatik, 10etan barrik ez dira jorratu aipatutako alorrekin zerikusirik duten gaiak. Aipatutako hiru alorrei dagokienez, 23 proposizioetatik 19 oposizioak

JOSEBA OLALDE

■ Eusko Legebiltzarreko irudi bat.

aurkeztu zituen, eta gobernuari egindako 60 galderetatik 45 lehendakariari zuzendutakoak izan dira eta beste 15 Baltzari.

ALARDEA ETA ERREFERENDUMA

HONDARRIBIKO Borja Jauregi alkateak galdaketa egitea proposatu du alardearen auzia behin betiko ebasteke. Herriak zer-nolako alardea nahi duen argitua geldituko litzateke hartara. Juana Mugarrietakoa eta Jaizkibel Konpainiako kideek, berriz, ez dute erreferenduma bidezko jotzen, emakumeak alardean partehartzea berezko eskubidea baita beren ustez. Hondarribiko alardearen jabe den Alarde Fundazioa eta aurreko bi kolektiboak negoziatzen ari izan dira alardearen auzia bideratzeko. Harremanak, ordea, uneon etenda daude.

B A H E A

- Martin McGuinness, Sinn Feineko buruzagi eta Ipar Irlandako hezkuntza ministroa: "Ezinbestekoa da hauxe sinestea: elkarriketaren eta alaketaren bidez, arma guztiak Irlandako politikagintzatik at utz ditzakegula".
- PPko Carlos Iturgaitz: "Dei diezaietela (EAJkoek) ETako beren lagunei, haiek emango baitizkiete Buesa jauna eta bere bizkarzain Jorge Diezen erahilketaren berri zehatzak".
- Jaime Mayor Oreja: "PP behin ere ez litzateke Benegasek EHrekin aurreikusten duen

SOLIDARIOAK "ANAIA NAGUSIAN"

PRESOEKIKO Solidarioak taldeetako kide batek Espainiako Tele5 telebista kateko "Anaia Nagusia" saioan sartzea lortu zuen eta euskal presoan aldeko aldarrikapenak egin zituen bertan. Espainiako telebista kateek eta komunikabide gehienek albistea isilarazi bazuten ere, Euskal Herrikoen artean eta bereziki Interneten izan zuen oihartzuna.

PP-KO ZINEGOTZI OHIAK PP-KO ZINEGOTZI BAT MEHATXATU DU

BERTA Abelleira PPko Ermuko zinegotzi ohiak, egun Ermuko PPko zinegotzi den Jose Maria Cordoni heriotz mehatxuak egin zizkion iragan azaroan, ETak su-etena hautsiaz bat. Cordonek salaketa jarri ondoren eta Ertzaintzak

ELKARRIZKETA

Gatazkatik ateratzeko errezetaren osagai nagusiek elkarrizketan oinarritu behar dutela gero eta zalantza gutxiago dago euskal politikagintzan. Azken boladan alderdien foro bat osatzeko dauden proposamen desberdinak dira horren erakusgarri. PP da bitarteko polizialean soilik oinarritzen jarraitzen duen bakarra. Ohi bezala, elkarrizketaren eduki eta moldeetan datoz desberdintasunak. Azken bi urteek, iraganeko eskemak -era guztietakoak- agortuta daudela argi asko erakutsi dute. Ez dago errezeta magikorik baina elkarrizketaren ideiatik irtenbiderik izango dela hori seguru. Hala izan da alde guztietan.

zegokion ikerketari ekin eta gero, mehatxuak Abelleira zinegotziaren telefono mugikorretik eginak zirela argitu zen, "Ardi beltza" ikerketa aldizkariak bere azken zenbakiko erreportaje batean argitaratu duenez.

■ Berta Abelleira, PPko zinegotzi ohiak.

■ Esther Agirre.

IZPIAK

Esther Agirre auzipera-tzeko nahiko datu ez dagoela ebatsi berri du. Espainiako Auzitegi Gorenak eta EHko parlamentaria ikertzen zuen txostena itzuli dio Entzutegi Nazionaleko Baltasar Garzon epaileari.

Juan Maria Atutxa Eusko Legebiltzarreko Lehen-dakariak jakitea eman duenez, iazko abenduan Jaime Mayor Orejak ETaren dokumentazioan ageri zela esateko deitu zion, baina barne ministroak ez zuela informazio hau Barne Kontseilaritza Sailaren esku utzi.

Maria San Gil Donostia-ko zinegotzi popularra izango da Gipuzkoako PPko lehendakari izan Ricardo Hueso ordezkatu duena.

■ Maria San Gil.

bilera horretan eseriko. Ezin daiteke egon biolentzia gaitsezten ez duen talde batekin".

• Odon Elorza, Donostiako alkatea eta PSE-EEkoa: "EAJ, EA eta PSE-EE erdibidera itzultzen ari dira".

• Jean Espilondo, Frantziako Alderdi Sozialistaren diputatua: "Aspaldian abisatu ditut herritar eta hautetsiak ez daitezen bihozberak izan abertzaleen aldarrikapen politikoen aurrean".

• Nicolas Redondo Terreros: "Ez da ezer izango Konstituzioa eta Estatutotik kanpo".

Itacara bidean

Euskal nazionalismo demokratikoa une historiko erabakigarriak bizitzen ari da, zirt edo zart egin beharra dauka bere etorkizun hurbilean. Nazionalismo hau gizarte konplexu eta anitz bati bere zerbitzuak ari zaizkio eskaintzen azken 30 urteetan. Autogobernu maila garrantzitsuak lortu dituen arren, oraingo marko politikoak ez ditu asetzen nazionalismo honen ideologiak planteatzen dituen legezko nahiak. Azken bi urteotan burutu duen politikak, berriz, (Lizarrako Akor dioaren sinadurarekin burutua eta ETA banda terroristarekin izaniko akordio ustela) begibistan utzi ditu bidezorrak eta presak zein okerrak izan daitezkeen gure jomugak lortzeko. Gure Itaca alegia.

ITACARA iritsiko bagara, antzinako gure nazionalismoak oztopo zail ugari saihestu behar duela koan gaude. Gure etorkizunari buruzko elkarriketari ekiteko (Euskal Herriko indar politiko ordezkatzailerak guztiak parte izaki) muturreko joera etnikoak, jatorrizkoak, biologikoak baita historikoak gaingitu behar ditugula uste dugu. Baita osoki uste ere, XXI. mendean bete-betean sartzen ari den herrialde honetan, euskal herritartasunaren balioak iragan mendean erroturiko nazionalismoaren balioen gainetik izan behar duela, eta edozein prozesu erabakiorra euskal herritar guztien nahikari oso baten gainean oinarritu behar dela. Hots, Euskal Herri osoko sentsibilitate guztiei irekia den prozesua behar da: Nafarroako euskal nazionalistek eta EAEko espainiar konstituzionalistek irekia. Integrazioaren bidez baino ez dugu iritsiko gutxieneko gune komun baten akordioa Euskal Herriarentzat. Honegatik beragatik, nazionalista askok Lizarraren ostean etorri den fronte politika kritikatu dugu. Nazionalismo demokratikoa ez zuen inola ere ETArekin agiri ospetsu eta goibela onetsi behar, eta bereziki hirugarren puntua: alderdi ez nazionalistak euskal politikaren disenutik kanpo uzten zituen. Itacara joan ahal izateko, ezin da elkarbizitza politikotik kanpo dauden integrazio politika bat onartu, eta aldi berean, egungo batasun sozial eta politikoa hautsi. ETArekin jardueratuta amaitu dadin euskal nazionalismoak burutu duen ahalegin itzela ezin da egin gizarte euskal-nafar erdia bazterrean utziz.

Itacara arribatzeko Euskal Herrian presente dauden komunitateen arteko konfiantza eta errespetua ezarri beharra dauka-

gu berriz ere. Ezin dugu etorkizuneko ezein proiekturik ezarri elkarrekiko oldartze etengabearen ari diren proiektuen artean, nortasun erabat kontrajarriak dituzten proiektuen artean. Beraz, premiazkoa da elkarriketarako baldintzak sor ditzagun Euskal Herriko tradizio eta nortasuna euskalduna beste tradizio kulturekin batera bizi ahal izan dadin. Euskadiren arrakasta, herrialde honetan dauden hainbat nortasun eta tradizioko proiektuen garapena ziurtatzean datzala jakin behar du euskal nazionalismoak, baita arrakasta hau loratuko dela hauekiko bizikidetasun osagarri eta aberasgarrian.

NAZIO estatuei burutzea dagozkien sakoneko aldeketei moldatuko den nazionalismo bat nahi dugu, gure herri ereduaren formulazioa eta disenua kontuan hartuko dituen. Eraikitza nazionalista eraikitza sozialean oinarritzen duen nazionalismoa. Jakitun dena benetako arazo politikoak ez direla oinarritzen Brunete Dibisioan ez Espainiako Konstituzioan. Bestalde, euskal gizarte anitza da ETA eta HB mugimendu iraultzaileen planteamenduak moderatzen dituen. Hala ere, biek hala biek, beren autodeterminazio eta herri ereduai aitziki egiten dieten berezko elementu hauek mesprezatu dituzte. Beren ereduak totalitarismoaren hazia gordetzen du gaur egun. Horregatik beragatik, nazionalismoaren kontzeptzioa eta estratejiaren gure definizioa guztiz urrundu behar da integrismo terroristaren planteamenduetatik, honen praxiak nazionalismo demokratikoa desagertzera eramanez bailezake. Hauxe izan behar dugu argi eta garbi: ETA eta HBrengandik ez gaituzte soilik biolentziaren erabilerak eta honen aldeotasunak

aldentzen, baizik eta beren nazionalismoaren kontzeptzio dogmatikoen eta absolutistek ere bai.

Euskal Herria egituratu eta kohesionatzeko nazionalismo baliagarri bat behar dugu, herritarren atxikimendua sendotuko duena gure instituzioekikoan; euskal gizarte osoa zerbituko duen nazionalismo irekia. ENAMk dionaren aurka, Estatutua eta Amejoramentua ez daude hilik. Gizarte ereduaren adostasuna ekarriko duen eztabaidari ekin behar diogu orain, eta bide horretan Estatutuaren xedapen gehigarriari heldu beharko zaio. Itacara bidera joan nahi dugu, baina integrazioari eutsiz, dagoen marko politikoa hautsi gabe ●

Arturo Godarazena Lafuente
EAko Batzar Nazionaleko kidea

“ETA eta HBrengandik ez gaituzte soilik biolentziaren erabilerak eta honen aldeotasunak aldentzen, baizik eta beren nazionalismoaren kontzeptzio dogmatikoen eta absolutistek ere bai”

Abertzaleen arteko itun baten inguruan ari dira lanean EAJ, EH, EA eta AB, hori diosku behintzat Karmelo Landa HBko Mahai Nazionalako kideak. EAJri nazio eraikuntzan trantsizio fase bat proposatu diotela, baina jeltzaleek ez diotela behar legez heltzen salatzen du.

"BADUGU ABERTZALEEN ARTEKO ITUNA EGITEKO AUKERARIK"

Elkarriketa eta proposamen zurrumbiloa bizi dugu azken egunotan. Ba al dago aurrera egiterik proposamen horietatik?

Argi esateko, prozesu sobe-ranistan aurrera egiteko premia dago. Nortzuk egin behar dugu aurrera? Euskal Herriaren defentsa hori aldarrikatzen dugunok, beraz, alderdi abertzaleek eta gizarteko indar euskaltzale, abertzale eta aurrerazaleok. Ba al dago zurrumbilo horretan aurrera egiterik? Bai, eta horretarako aurkeztu dugu gure trantsizio proposamena. Honetan dauden klabeak oso zehatzak dira. Gidari lanetan, motor gisa, Udalbitza dago eta honek gauza zehatzak egin ditzake: azpiegituraz hornitu eta egin dituen diagnostikoak eza-gutzera eman, aztertuak izan daitezten. Diagnosi horietatik ondorio nabarmena ateratzen da, marko honek ez duela ematen Euskal Herriak aurrera egin dezan. Horrez gain, asko gara euskaldun kontzientzia dauka-gunak eta horri erantzun prak-tiko bat eman behar zaio; zergatik behar-tu behar gaituzte geure burua espainiar edo frantziar gisa agertzen ez bata ez bes-tea ez garenean? Udalbiltzak erantzun diezaioke horri. Eta horiez gain, hor daude gizartean sortzen ari diren Euskal Herri mailako gunek horiek (kirol federa-zio nazionala eta abar), Udalbiltzak babestu eta garatu beharko lituzkeenak. Udalbiltzak gain, sei lurraldeen batzar bat ere behar dugu. Hau, hasteko, egun dau-den hautetsiekin osa daiteke eta hortik

■ "EAJ oraindik egungo markoaren menpe dago".

bideratu behar da Euskal Herri osoa har-tuko lukeen marko instituzionala.

■ **Zuen proposamena azaldu duzu. Besteetatik egin al daiteke aurrera?**

EAJk, adibidez, ez du proposamen zehatz bat plazaratu. Bere batzarrean ideia orokor batzuk plazaratu zituen baina ez du mahai gainean jarri hori nola bideratu behar den. EAJk oraindik jarrai-tzen du egungo markoaren menpe eta hori da arazoa. Beraiek esan izan digute oso ideia orokorrak mahaigaineratzen

genituela baina oraingoak oso zehatzak dira.

■ **Zuek proposatutako tran-sizioan, beraz, bigarren mailan geratuko lirateke Euskal Herri osoan hauteskundeak egitearena eta abar?**

Ez da maila kontua, horra heldu beharko dugu baina horra iristeko bideak proposa-tzen ari gara gure proposamena aberastuz. Hemen bi aukera daude, Espainia eta Frantzia edo Euskal Herria, eta Euskal Herriko bidetik jotzeko batzar eratzaile bat beharko dugu une-ren batean, beste edozein naziok bezala.

■ **Azken bi urteetan bizi izandako egoeran, EAJk bake prozesua abiarazi behar zela aipatu du. Ezker abertzaleak, aldiz, eraikuntza nazionalaz hitz egin izan du. Nola gainditu behar dute ikuspegi desberdintasun hori indar abertzaleek?**

Guk asko hausnartu dugu kontzeptu sakon horiez. Zer da bake prozesua ala nazio eraikuntza?

■ **Galdera ez da bata edo bestea den...**

Bai baina hori ere bada, batez ere EAJren aldetik biak kontrajarri izan dire-lako, "ez zeundeten bake prozesu batean, bakearen izenean nazio eraikuntza egiten ari zarete" eta horrelakoak esanez. Eta gakoaren alde bat behintzat hor dago. Hemen gatazka bat badago, hori da nazio bati, Euskal Herriari, bere eskubide kolektibo eta indibidualak onartzen ez zaizkiolako, hemen espainiar edo fran-tziar sentitzen diren nazionalisten eskubi-

MONIKA DEL VALLE

deak bakarrik onartzen dira bere osotasunean, eta gainera estatuek daukate eskubide horiek bermatzeko edo inposatzeko eskubidea. Beraz, demokrazia eta bakea egon dadin, oinarrian dagoen beharra zera da, nazio eraikuntza modu demokratikoan garatu ahal izatea. Eta hori demokratikoki egiteko aukera bakarra dago, euskal herritar guztiei eskubide berdinak onartzea. Hortaz, Lizarragaraziren bidez bultzatu nahi dugun gatazkaren konponketa eta Udalbiltzaren bidez bultzatu nahi dugun nazio eraikuntza demokratikoa errealitate berdinarean alorrak dira.

■ **Dena den, nazio eraikuntza prozesu luzea da...**

Ez halabeharrez, luzeak eta laburrak ezagutu dira; ez du historia tratatuetan esaten luzea izan behar duela...

■ **Hizkuntza bat normalizatu behar da, hiru administrazioetan banatuta gaude, herritarren integrazioa... Gauza asko dago egiteko.**

Euskal Herriaren nazio eraikuntza prozesua oso luzea izaten ari da. Bere fase aktiboena -XIX. mende erditik gaurdaino- luzea da. Baina denbora eta erritmoek ez dute berez prozesua bideratzen, prozesua ez da lineala. Adibidez, ez dezagun pentsatu euskara denbora pasatzearekin bakarrik berreskuratu dugula. Baldintzak sortu behar dira eta orain hori da dagokiguna.

■ **Egungo markoa gainditu behar dela nahiko sustraitua dago abertzaleen artean. Kontua da nola.**

Egungo markoa gainditzeko borondatearena ez dago horren argi. Une honetan baldintza objetiboak daude indar abertzaleen artean akordio nazional demokratiko bat egiteko, baina ez dago argi borondate subjektibo horrekin bat datorren. Gure aldetik bai, baina ez dago argi EAJn.

■ **Ezaguna da abertzaleen artean bilerak egiten ari zaretela. Zuk diozunaren arabera, nahiko ezkor ageri zara zuen planteamenduekiko EAJk ageri duen borondateaz.**

■ **"Ez zaie hainbeste begiratu behar PP, PSOE eta UAri; gurea garatu behar dugu".**

Gu behin eta berriro saiatzen ari gara EAJ, EA eta ABrekin zerbait zehatza lortzeko. Berriro diot, aipatzen dugun trantsizioa egiteko baldintzak egon badaude. Zer falta da? EAJk bere proposamena taularatzea. Zergatik ez duten egiten? Beraiei galdetu behar.

■ **Orain, EAJko zuzendaritza berrien hautaketaren emaitzekin, hautatutako pertsonen bidez norabide zehatz baten aldeko apustua egiten dela dirudi.**

Bada, guk nahiago genuke jende horrek hitz egingo balu eta ez horrenbes-

egokienean aurrera egiteko modua da abertzaleen artean ituna egin eta definitzea Euskal Herria norantz eraman nahi dugun, oraingo zatiketa gainditu eta Euskal Herri subiranoa egiteko. Biolentziarena aitzakia da. Zergatik? Prozesu guztietan biolentziaren gainditzeta prozesua beraren gainditzearen ondorioz ematen delako eta ez aurrebaldintza bezala jarritz. EAJk hori badaki, eta aurreko esperientzia ere hor dauka. Gehiago ere badaki EAJk, nazio eraikitzen bide honetan konpromiso batzuk hartuz gero, horrek

berez ekarriko lukeela EAJk aipatzen duen ETAren borroka armatuaren berehalako geldiaraztea.

Vox populi da EAJk iazko udal hauteskundeetan ez zituela lortu berak

nahi zituen helburuak eta horregatik prozesua izugarri galgatu zutela. EHk garai hartan hiru proposamen egin zizkion EAJri: lehenik, Udalbiltzako batzarra uztalean bertan egitea proposatu genien eta beraiek ezezkoa eman ziguten; bigarrenik, trantsizio hau guztia elkarrekin diseinatzeko konpromiso politiko bat egitea, eta ezetz; eta hirugarrenik, jadanik Gasteizko Gobernurako egindako hitzarmena udal eta diputazioetara eramatea, eta horri ere ezetz esan zioten.

■ **Biolentziarena aitzakia dela diozu, baina 30 urteko historian alderdi**

■ **"Biolentziarena aitzakia da; prozesu guztietan, prozesua bera gainditzearen ondorioz dator biolentziaren amaiera"**

te Ibarretxe eta Imaz modukoek. Azken hauek ezin dira prozesuaren ardatzean izan, oinarriak egungo Espainiako markoan finkaturik dituztelako, oso oinarri hutsal eta ahuletan.

■ **"EAJk nazio eraikuntzan aurrera nola egiten den zehaztu ezean hemen ez dago aurrera egiterik". "Biolentzia tartean dagoen artean ez dago aurrera egiterik". Bi ikusmolde horiek bide daude mahai gainean eta herritarren sentsazioa, abertzaleena bereziki, horrek kale itsura garamatzala da.**

Guk ez dugu pertzepzio hori. Modu

abertzaleak ez dira elkarlanean aritu izan.

Balorazio hori ziklo historiko bat amaitzen denean egingo dugu. Azken bi urteetan elkarlana eman da, arazoa da su-eten garaian eta EAJk zituen barne arazoengatik prozesua geldiarazi zela. 77an ere izan zen une bat abertzale guztiak ados jarri eta Euskal Herriarentzako partizioa gainditzeko marko demokratiko bat adostu zena, baina EAJk berak apurtu zuen aukera hori. Elkarlanak baldintzarik gabekoa izan behar du. Erreferentzia diren beste prozesu batzuei begiratzen badiegu, adibidez Irlandakoari, argi ikusten da elkarlana biolentzia momenturik gordinenean sortu zela. Gerry Adams edo John Hume berari galdetzea besterik ez dago.

■ "PSEk, UAK, Benegasek... horiek EAJ Ajuria Eneko garaiko marko batera eraman nahi dute beren proposamenekin, eta guk aldiz, abertzaleen arteko trantsizio bide batean abiatzea nahi dugu; biak, ordea, bateraezinak dira". Hori al da gaur egun HBk buruan duena?

Zalantzarik gabe hala da, baina ñabar-dura garrantzitsu batzuk gehitu behar zaizkio. Bat, EAJko zuzendaritzaren sektore kualitatibo garrantzitsu batek ez du marko espainiarra gainditzeko konpromisorik hartzen. Bi, ez zaie horrenbeste begiratu behar PP, PSOE, eta UARI; hasi genuen prozesua garatzeari begiratu behar zaio. Bada aukera zehatz bat abertzaleen arteko itun bat egin eta euskal prozesua abiarazteko, idatzia eta zehaztua. Horri heldu behar diogu.

IRAKASKUNTZAN BERRIZ

HBko Mahai Nazionalean arlo instituzionaleko arduraduna da. Txema Montero ordezkatu zuen eurodiputatua izan zen. Espetxetik atera ondoren EHura itzuli da, eta literatura alorreko klaseak ematen ditu Gizarte eta Informazio Zientzien Fakultatean. Gabriel Arestiri buruz egin zuen tesia eta haren heriotzaren 25. urteurrenean hor ari da idazleari buruzko hitzaldiak eta euskal politikaren une gori hau uztartuz.

■ Eta une honetan abertzaleen arteko bilera horietan itun hori ari zarete lantzen.

Jakina. Eta oztopoak ere aipatu ditut, EAJk markoa gainditzeko konpromiso bat erakutsi behar du. Guk, trantsizioaren bidez, hori egitea erraztu nahi diogu EAJri. Areago, gure ildoan eta jokabide politikoetan baztergarri diren instituzioetan ere babesa eskaintzen diogu EAJri eta dagoeneko azaldu diogu prest gaudela Jaurilaritza sostengatzeko aipatu bidean abiatuz gero. Baina gu ez gara geldi egongo, EAJk eta EAK jarrera noiz aldatuko zain, eta prozesuarentzat ardatz diren gaiak -presoenean, esaterakosendo bultzatuko ditugu.

■ Zer ekarriko du Batasunak?

Azken zortzi urteetan ezker abertzaleak eraginkortasun handiagoa lortu du eta gatazka deitu izan den hau bere maila

politiko estrategikoan jarri du. Mayor Orejak argi esan du hemen dagoen desfaborik handiena politikoa dela; eta hori goreneko mailara eramatea lortu dugu. Beraz, Batasunaren bidez, nazio eraikuntza prozesuan euskal ezkerria bildu nahi dugu. Prozesua baldintzaturik dagoela? Jakina, Euskal Herrian ez gara libre bizi eta baldintza asko ditugu baina prozesua serioa da eta euskal gizarteak hortaz jabeaz nahi dugu.

■ Oldartzen, EHren sorrera, gero Eraikitzen, gero Batasuna. Batek baino gehiagok pentsa dezake "bat gehiago".

Ezin dira denak nahastu. EH oso abagune zehatzean sortzen da, Madril HB lege kanpo jarri behar zuenean. Hau aspalditik pen

tsatua zegoen, baina nazio eraikuntzan hain garrantzitsu den une honetan gure nazioko ezkerria prozesu horren motore izateko ari gara prozesu hau egiten.

■ Aspaldikoa da HBn barne iritzia korronteen eztabaidarena. Oraingoan badirudi hori gauzatu egingo dela.

Honen asmoa ez da bakarrik lehen ezker abertzalean egon direnak berriz biltzea edo horrelakorik. Askoz sakonagoa da, eta euskal gizarte osora zuzendutako eskaintza da. Euskaldun ezkerrekoa denak hor antolatzeke topaleku bat izango du; hori guztia egituratu nahi dugu. Batasuna abian jartzen den momentutik hor eskaintza bat dago, bai indibidualki zein kolektiboki. Ezker anitza bildu nahi dugu, elkarrekiko errespetuan biziko dena eta helburu argi batekin, euskal nazioa ezkerretik eraikitzearena.

◆ XABIER LETONA

RESA GUIPUZCOANA, S.A.

GIPUZKOAKO KONTZESIONARIO BAKARRA

IVECO

N-1 444. km.a
Billabona (Gipuzkoa)
Tel.: 943 69 04 00
(8 linea)

Arlo guztietan aitzindariak

Eroskik hogeita hamar urte beteko ditu aurten, eta emaitza guztiz ikusgarriak lortu ditu fakturazio, inbertsio eta enplegu sorkuntza arloan. Espainiako Estatuko banaketa talde handienetakoa bihurtu da, Europako handienekin ere lehian sartuz.

EROSKIK 14.000 LANPOSTU SORTU DITU AZKEN HAMARKADAN

■ Eroski Taldea handituz doa, eta gutxi barru denda gehiago ireki asmo du.

Eroski Taldea Euskal Herriko banaketa arloko euskal zentrorik garrantzitsuena da -Espainiako Estatuko garrantzitsuenetakoa- eta Europako zentro handienekin ere lehiatzen da. Azken hamarkadan kalitatezko 14.000 lanpostu baino gehiago sortu ditu, batez ere Hego Euskal Herrian, baina baita Espainiako Estatuko beste toki batzutan ere, hainbat zentro sortuz eta lehendik zeuden beste batzuk bereganatuz. Kopuru hori 1992. urtetik honako Taldearen datu finkoetan ageri da. 1992an 6.938 langile zituen eta 1999an 20.750 langile. Kopuru hori 1990ean eta 1991ean sortutako lanpostuak gehituz gero, aipatutako 14.000 lanpostu berrien kopurua gainditzen da. 2000. urterako 3.500 lanposturen sorrera iragartzen du Interneten duen web orrian (<http://www.eroski.es>).

Eroski Mondragon Korporazio Kooperatiboa (MCC) Taldearen barruan dago, eta Elorrioren bere elkarte-egoitza. 1999an irekitako zentroetan sortu ziren 2.063 lanpostu berriekin Eroski Taldearen gaur egungo plantila osoa 20.750 langilek osatzen du. Kataluniako Distac eta Disbof sozietateak eta Nafarroako Aundia erosi izanak beste 600 lanpostu finkatu zituen. 2000. urterako 70.000 milioi pezetako inbertsioak aurreikusten ditu, Carrefour eta Promodés elkartearen ondorioz sortuko den erraldoi indartsuari aurre egite aldera establezimendu berriak irekitzeko.

LANPOSTU FINKOETAN EHU-NEKO HANDIA. Ikusi dugunez, azken urteetan lanpostu sorkuntza handia izan da Eroski Taldean. Azken sei urteotan 11.243 lanpostu sortu dira. 1998an 6.186 lanpostu berri sortu zituen, bere merkataritza sarea zabaltzeko eta Galiziako Vegalsal

sozietatea Taldean sartu izanari esker. Datu horiek eta ondorengoak 1998ko Memoria Sozio-Laboraetik ateratakoak eta 1999ko azken ekitaldikoak kontuan hartuz osatu dira.

Eroski Sozietate Kooperatiboak 1996an sortu zuen lanpostu gehien -490 lanpostu-. Jatorrizko Eroski kooperatibak, 1999. urtearen amaieran, 5.000 langile baino gehiago zituen. Aipagarria gertatzen da kooperatibak azken sei urteetan

MCC talde indartsuko partaide

Eroski Mondragon Korporazio Kooperatiboa (MCC) euskal talde indartsuko partaide da. Talde horren barruan daude Finantza Taldea (Euskadiko Kutxa, Lagun Aro Aseguruak, EPSV), Industria Taldea, sozietate ugariz osatua, eta Banaketa Taldea, Eroski barne hartuz.

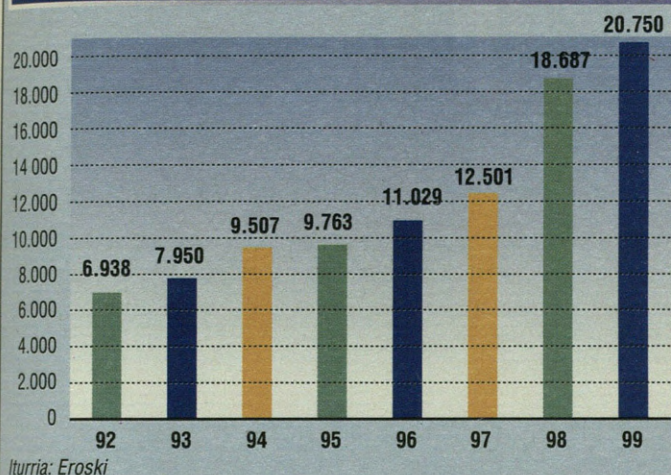
1999ko ekitaldian nabarmen hedatu da MCCren negozioaren zenbatekoa. Haren salmentak %15,9 igo dira eta bilioi bat pezetako kopuru esanguratsua gaitziteza lortu dute (1.044.000 milioi pezeta, 41.760 milioi libera, Industria eta Banaketa taldeei soilik

kopurua bere bezeroen baliabideetan urtean zehar; eta %11,7ko igoera izan zuen 1998arekiko. Taldearen etekina, zergen aurretik, 76.479 milioi pezetakoa izan zen (aurreko urtekoa baino %11 handiagoa).

MCCko plantila, 1999. urte amaieran 47.141 langilekoa zen. Urte horretan zehar 5.012 lanpostu berri sortu zituen, hasierako plantila %11,9 gehituz. Aipatzekoa da, plantila guztiaren artean, 1999. urte amaieran, kooperatibek partaidetza duten atzerriko sozietateetan, 2.815 langile zeudela eta urte horretan bertan, 1999ean, 408 langileko igoera izan zutela (%17koa, hain zuzen ere).

MCCk 1999an egindako inbertsioak 87.515 milioi pezetakoak izan ziren. Aurreko urtean kopuru hori 70.763 milioi pezetakoa izan zenez, igoera %23,7koa izan da. Inbertitzea joera handiago horren oinarrian arrazoi bat baino gehiago aurki genezake, hala nola, eskaeraren maila ona, korporazio barruko enpresa proiektu ugariak eta horiek finantzatzeko erraztasuna ("cash flow" ugariari eta interes tasa baxuari esker). MCC Taldeak 120.000 milioi pezetako inbertsioak aurreikus-ten ditu, eta horrek, %38ko igoera adierazten du ●

EROSKI-KO PLANTILAREN BILAKAERA 1992 / 1999

izan duen hazkundearen azkartasuna, 1994tik 1998ra bitartean 2.000 lanpostu sortu baitira kooperatiban. Plantilaren zati nagusia Bizkaian dago, %54 bilduz. Gipuzkoan %20. Nafarroan %9. Araban %11. Errioxa, Kantabria eta Burgosen %2 bakoitzean.

Eroski Sozietate Kooperatiboko bazkideen batez besteko adina 34 urtekoa da. Emakumezkoena hortik behera dago, eta 33 urte eta 7 hilabetekoa da. Gizonezkoen

dagozkienak). Halaber, Euskadiko Kutxak ere -nahiz eta berez salmentak ez izan, negozioaren bolumenarekin zerikusi zuzena duela kontuan izanik- gaitziteza lortu dute (1.044.000 milioi pezeta, 41.760 milioi libera, Industria eta Banaketa taldeei soilik

na, berriz, 36 urtekoa da. Plantilaren %76 emakumeek osatzen dute eta gizonek %24. Horrek esan nahi du kooperatibako hamar bazkidetik zortzi emakumezkoak

direla. Ehuneko hori goraka doa azken urteetan, eta kualitatiboki ere emakumezkoen partaidetza goraka doala esan daiteke. Izan ere, geroz eta handiagoa da

Bizkaiko Foru Aldundia

Euskararen alde!

Bizkaiko Foru
Aldundia
Kultura Saila

Diputación Foral
de Bizkaia
Departamento de Cultura

enpresako ardura postuetara iristen den emakumezkoen kopurua. Barne promozioa eta emakumezkoen geroz eta prestakuntza profesional handiagoa dira horren arrazoiak.

Lanpostuaren kalitateari dagokionez, sektoreko lanpostu finkoen batez bestekoa %62koa da eta behin-behinekoena %38koa. Eroskin, berriz, finkoak (bazkideak) %76 dira eta behin-behinekoak %24. Eroskik kontratatzeke erabiltzen duen jokabidearen ezaugarri garrantzitsutzat har daitezke, baita ere, ikasketak kontraturik ez egitea eta aldi baterako laneko enpresarik ez erabiltzea kontratuak bideratzeko.

Eroskiko arduradunek garrantzia handia ematen diote Gespa, S.C.P. finkatzeari. Taldeak 1997ko erdialdean sortutako sozietatea da Gespa, S.C.P., eta bere helburua kooperatiba baten barne antolamendua, ahalik eta antzekotasun handiekin, elkarte anonimo baten baitan txertatzea da, eta kapitalean, emaitzetan eta kudeaketan esku hartzeko aukera ematen die beren kabuz dabilen langileei. 1998ko amaieran, dagoeneko, 1.332 bazkide zituen Gespak.

Bertako langileen ordainsariei dagokionez, hitzarmenean jasotako sektoreko lanpostuen gehiengo osatzen duen saltailearen lanpostua erreferentzia gisa

harturik, Eroski Sozietate Kooperatiboko urteko ordainsaria nabarmen gaitetik dago hitzarmen probintzietan ezarritakoarekin alderatuz gero. Baita Espainiako hipermerkatuen sektorean erreferentzia

■ Eroskik 30 urte bete ditu aurten

Eroski Jose Maria Arizmendiarrietak eta talde txiki batek 1956az geroztik bultzatutako Arrasateko mugimendu kooperatiboaren ondorioz sortu zen, Arrasateko kooperatibetako hainbat bazkideren premiei erantzuteko. Eroski kontsumo-kooperatiba, izen horrekin, 1970ean eratu zen, lan-bazkideak eta kontsumo-bazkideak bilduz. Historia luze honetan pertsona askoren ekarpena eta laguntza izan da. Horietako batzuk zenduak, beste batzuk jubilatutik eta gehienak inor gutxi ezagutzen dituenak. Hori gabe ezin da ondo ulertu Eroskiren historia. Atzo bertan herriz herri denda txiki batzuk irekiz hasi eta, hogeita hamar urteren buruan, Espainiako Estatuko banaketa-talde handienetako bat bihurturik eta Europako hainbatekin lehian sarturik.

Herrietako bost kontsumo kooperatibek bat egitetik sortu zen. 1969an Comercio sortu zen, aipatutako bost kooperatibak bilduz. Hurrengo urterako Eroski izena zuen. Bi urte geroago Eroskik 32 salmenta gune eta 17.000 bazkide kontsumitzaile zituen. Salmentek nabarmen egin zuten gora eta, elikaduraren sektorea gaindituz, geroz eta sektore gehiagotara zabaldu zen. 80ko hamarkadan Eroskik 100.000 bazkide zituen, hau da, Hego Euskal Herriko familien %15 gutxi gorabehera. Ordurako, 1981ean, Eroskik %38ko igoera izan zuen aurreko urtearekiko, 15.000

milioi pezetako (600 milioi libera) fakturazio orokorrera hurbilduz. Urte horretan bertan, garrantzi handiko gertakari bat gauzatu zen, hots, Gasteizko Hiper-raren irekiera, Eroski "hedadura berri" baten bidean sartuz.

1983an, Eroskik %18ko igoera izan zuen aurreko ekitaldiarekiko eta bere salmentak 22.600 milioi pezetatik gorakoak ziren. 1984an 168 lanpostu berri sortu zituen, urtea amaitzerako 1.246 bazkide-langile bilduz. Bitarte horretan, Espainiako Kontsumo Institutuak urtero ematen duen kontsumo arloko ikerketagatik saria jaso zuen. 1987an beste bost zentro

■ Barakaldoko Max Center-a 1993an ireki

gehitu zizkion bere merkataritza-sareari, Bilbon, Gasteizen, Leioan eta Urduñan, eta sare horri Erosle osatzen duten 176 establezimenduak gehitu zizkion. Urte horretan hasi zen banatzen "Eroski" aldizkaria eta "Eroskide". 1992an Valentziako Consum kooperatiba MCCren barruan sartu zen. Urte horretan, 6.938 langileko plantilarekin, 190.630 milioi

■ Constan Dacosta, Eroski Taldeko zuzendari nagusia.

garrantzitsu den Biltegi Handien sektorekoarekin alderatuz ere. Gipuzkoako hitzarmenarekiko aldea %10ekoa da, eta Kantabriakoarekiko %34koa ●

◆ DANIEL UDALAITZ

zuen Eroskik.

pezetako salmentak, 223.629 milioiko inbertsioak eta zergen ondorengo 3.697 milioiko irabaziak izan zituen. 1993an, Barakaldoko Max Center ireki zen.

1995ean, Eroskik 25 urte bete zituen. Azken urtean, 9.763 langileko plantilarekin, 304.285 milioi pezetako salmentak, 17.121 milioi pezetako inbertsioak eta zerga ondorengo 4.323 milioi pezetako irabaziak izan zituen. Euskal Herriko banaketa talde honek 1998an sortu zuen lanpostu gehien. Taldeak 12.501 lanpostu zituen 1997an, eta 1998ko amaieran 18.687. Urte horretan bertan 493.751 milioi pezetako salmentak, 35.900 pezetatik gorako inbertsioak eta zerga ondorengo 8.256 milioi pezetako irabaziak izan zituen. 1999an 639.919 milioi pezetako fakturazioa eta 10.023 milioi pezetako irabaziak - 1998an baino %21,4 gehiago- izan zituen.

30 urteren ondoren, Eroskiren egungo sarea honela dago eraturik: 44 Eroski eta Maxi hipermerkatu, 760 Consum supermerkatu eta 498 Charter autozerbitzu (bereak eta frankiziadunak), 2.714 establezimendu elkartu, bidaia agentziaren 79 bulego eta erregeia saltzeko 7 estazio ●

www.viajes.eroski.es

Astebeteko Oporrak

29.000

Pta Pertsonako

174,29 EUROS €

VIAJES EROSKI
BIDAIAK

► Prezio Onak baino gehiago

LARUNBAT ARRATSALDETAN, EROSKI hipermerkatuetako bulegoak zabalik

Ekainaren 10ean, arratsaldeko 17:00etan, hitzordu berri bat dute Ipar nahiz Hego Euskal Herriko euskaltzaleek Baionan. Euskal Konfederazioak deiturik euskararen geroa ziurtatuko duen hizkuntz politika baten aldeko deiadarrak entzunen dira Lapurdiko hiriburuan.

2000KO DEIADARRA: EUSKARAREN GEROA ORAIN!

BOB EDME

■ Euskaltzaleak Baionako karriketan manifestatuko dira berriz ere.

Deiadar berri bat botatzea deliberatu dute Ipar Euskal Herriko euskalgintzan diharduten elkarteek. 1989an Deiadar I izeneko lehen kanpaina eta manifestazio handia burutu zen, eta 1998an azkena; hots, Deiadar IV. Ekainaren 10ean, berriz, larunbatean, zenbakirik gabe, Deiadar 2000 burutuko da. Izan ere, Euskal Konfederazioan biltzen diren elkarteek Frantziako administrazioari euskararen etorkizuna ziurtatzeko exijitzen dizkieten baitezpadako oinarriak ez dira

oraino finkatu. Hau da, benetako hizkuntz politika gauzatzeko diru laguntza ekarriko duen neurri politikoak ezartzea eta lege babesa arautzea.

ORAIN TRENKATZEN DA GEROA. Ez dago etorkizunari begira geratzerik. Honelatsu dio kanpaina eta manifestazioaren leloak: “Euskararen geroa orain trenkatzen baita”. Izan ere, 1996an, Antolakuntza Eskemak hizkuntz plangintzarako oinarriak ezarri zituen arren, borondate politiko eskasez-edo,

plangintza ez da oraino gauzatu. Anartean, euskaltzaleen ahalegina ez da inondik ere eskasa izan. Urterik urte, mobilizazio kanpainen karietara, herritarrek euskarari eskaini atxikimendua helarazi zaio Frantziako Estatuari. Kanpainaz kanpaina, 15.000 sinadura, 36 auzapezen atxikimendua edota euskalgintzan diharduten 100 elkarten eskakizunak helarazi zaizkio garaian garaiko gobernuari. Baita kanpaina bakoitzaren amaieran Baionako karriketan milaka lagunak jaurtiki dituzten deiadarrak helarazi ere.

PAZIENTZIA AHITZEAR. Azken hilabeteotan, Eskema kudeatzen duten agintarien aldetiko honelako aginduak heldu dira: “Pazientzia pixkat bat, gauzak aitzina doaz-eta”. Alabaina, Eurokarta ez da osoki sinatu eta Estatuaren eta Akitania erregioaren artean zazpi urtetan behin sinatzen den kontratuaren arabera euskararentzat aurreikusitako 26 milioi libretatik (670 milioi pezeta) 17 baino ez ditu emanen Frantziako Gobernuak; kopuru hau okzitandarrekin banatu behar delarik. Ministerioarteko Lurralde Garapen eta Antolaketa Komitea (CIADT) da kudeaketa daraman batzordea. Joan den maiatzean harturiko deliberoen arabera urtea amaitu bitartean ez da deus berririk eginen. Hautetsi itxaronpetsuenek, alta, Lionel Jospinen gobernuaren kontratu berezi bat igurikatzen dute Ipar Euskal Herriarentzako.

FRUSTRAZIOK EZ. Ipar Euskal Herriko euskararen atzerapena ez da oraingoz gelditu. Plangintza zehatzik ezean, mende honen erdialdean biztanleen % 5 baino ez da euskaraduna izan. Euskaltzaleek ez dute fatalitatean erori nahi alta; ez daude zapuztuta inondik ere. Aitzitik, neurri eta baliabide egokiak

Euskara sailaren babeslea:

**Giro euskalduna, festa alaia,
Sanpedro jaiak Zumaian**

ezarritz gero, bertako euskararen egoera irauli daitekeela uste dute. Frustazioari muzin egin eta jomuga garbiak dituzte euskaltzaleek. Hots, testuinguruaren arabera indar harremana sortzea eta emaitza konkretuak erdiestea. Antolakuntza Eskemak hizkuntz arlorako aurreikusia zuen dirua erdiestea, kasu. Horretarako, ahalik eta jende eta sektore gehienak inguratzea xede dutelarik.

MEZUAK ETA ANTOLAKETA.

Kanpaina bi mezu argirekin abiatu da: Estatuaren eta Akitaniaren arteko Plan Kontratuaren arabera etorri behar ziren 26 milioiak aldarrikatzea eta hautetsiei dagokien erantzukizunari dei egitea. Hautetsiei nahiz euskaltzaleei heldu den urteko herri hauteskundearen garrantziaz ohartarazi nahi zaie aldi berean, hegoaldeko euskaltzaleei ere dei egiten zaielarik. Euskal Konfederazioa betebeharrak honetan aritu da azken asteon. 80.000 trakta edo eskuorri zabaldu ditu dagoneko. Garapen Eskemaren plagintzaren arabera hainbat arlotan erabiltzen den diruaren berri eman du eta euskararentzat erabiltzen denarekin konparatu ditu. Bestalde, Frantziako Asanblea Nazionalako diputatuei, Akitania Erregiokoei nahiz Departamendukoei eskutitz bana igorri zaie. Herrien Arteko Sindikatuko Jean Grenet presidenteari (Baionako auzapeza), Auzapezen Biltzarreko Daniel Poulou presidenteari (Urruñako auzapeza) eta Hautetsien Kontseiluko Jean-Jacques Laserre presidenteari (Bidaxuneko auzapeza) hitzordu bana eskatu izan diete Euskal Konfederazioko arduradun nagusiek.

Euskal Konfederazioan biltzen diren elkarteek ez dute Parisko agintarien aldetik inolako oparirik igurikatzen. Ipar Euskal Herriko hautetsiengandik erreakzio bat jaso nahiko lukete, ordea. Beren esanetan, hautetsiek konprenitu behar dute behin betikoz, beren esku dagoela erabakiak hartzea. Erran nahi baita, Euskara Euskal Herriko jendeak eta bertako hautetsiek salbatuko dutela.

Herritarrek, beste behin ere, Euskal Konfederazioaren eskutik Deiar 2.000 delakoaren eskakizunak sustengatzeko trakta sina dezakete manifestazio egunean berean. Arratsaldeko 17:00etan hasi eta Santa Andres plazan erromeria giroan bukatuko da manifestazioa ●

◆ MIKEL ASURMENDI

Arturo Campion

Arturoren kaiera

NEGOZIAKETAK ETENDA

Seaskak Frantziako Hezkuntza Nazionalarekiko negoziaketak eten zituen iragan astean. Hauek jarraitzeko jarri duen baldintza sei lanpostu sortzeko egin eskaerari erantzutea izan da. Itxaro Borda Seaskako lehendakariak esan zuenez, irailera arte luzatu nahi du erantzuna eta Seaskaren behar hau sare publiko eta pribatuko hondarrekin moldatu nahi dute. Errektoretzak eta Akademia Ikuskaritzak ados direla jakinarazi dute; orain Estatuaren erabakia falta da.

AUTOIKASKUNTZA GELA IREKI DA

Abegi Euskaltegien Donostiako egoitzan euskara ikasteko lehen autoikaskuntza gela aurkeztu zuten astelehenean HABEko zuzendari Jokin Azkuek eta Abegiko zuzendari Ana Garmendiak. Abegik garatu duen gela honek espazio eta denbora mugak hautsi nahi ditu eta metodologi-teknologia berriek eskaintzen dituzten baliabideak euskara ikasteko zerbitzura jarri.

EUSKARAREN PLANA ONARTUA DONOSTIAN

Donostiako Udaleko Gobernu Batzordeak Euskararen Normalizaziorako Plan Orokorra onartu zuen pasa den astean ezohiko osoko bilkuran; Alderdi Popularra abstenitu egin zen. Plana 2002. urte arte egongo da indarrean eta datorren asteartean duten bilkuran berretsiko da. Honen arabera, udaleko langileen %45,5ek epe zehatz baten barnean gutxienezko hizkuntza eskakizuna bete beharko dute.

“EUSKALDUNEN BAZTERKETA SOZIALA”

Euskal Herritarrok-ek PSNk hizkuntz politika arloan eginiko norabide aldaketa salatu du. Bazterketa jasaten duten bakarrak Nafarroako elebidunak direla eta nafar gizarteak eskatzen duena gauzatzeko oztopo juridiko handiena Euskararen Legea dela esan zuen Pernando Barrenak.

Urrea

■ Donostiako Entzutegi Probintzialean euskara hutsezko lehen epaiketa egin zen pasa den astean. Epaimahaia osatu zuten Maria Victoria Cinto Gipuzkoako Entzutegiko presidentea eta Augusto Maeso eta Carmen Margalejo epaileek ez zuten itzultzaileen beharrik izan Miren Kristiñe Lujanbio abokatua ulertzeko.

■ Donostiako Kontxako pasealekuan paratu zuten duela ez urte asko “Centro Talaso Sport La Perla” delakoa; bere publizitatea ere hainbat tokitan ikus edo entzun daiteke, hori bai, beti gazteleraz. Webgunea ere jarri dute eta hemen ere euskararen arrastorik batere. Ingelesezt, frantsesezt...bai, baina euskaraz deus ez.

Ikatz

Gipuzkoako Hernanik ekainaren 23an euskarazko lehenbiziko herri egunkaria ezagutuko du. Astean bost egunez plazaratuko da "Hernaniko Kronika" eta herri prentsa gehiena bezala bertako euskara elkartearen babesean sortu da.

"HERNANIKO KRONIKA": HERRI EGUNKARI BERRIA

Ekainaren 23tik aurrera, Hernanin goizero ohiko egunkaria jasotzen dutenek tartean euskarazko herri egunkaria aurkituko dute bestearen orrien artean. Informazio lokalez betetako bi orriz jaio da eta komunikazio alorrean urruti iristeko ametsaz sortu zuten "Hernaniko Kronika". Aurreko asteetan, aurkezpenak egin, "0 zenbakiak" prestatu, azpiegitura osatu, lehen publizitate kontratuak itxi... jo eta su ari dira "Kronika" burutuko duten ekipokideak: Jexus Mari Irazu, Unai Agirre eta Aritz Zerain.

San Juan bezperan (famatuak dira Hernaniko festak, Sanjuanak) kaleratuko dute lehen alea. Herrian, holako hedabide baten sorrerak dakarren zirrara eragingo du lehenik eta komunikazioaren eta euskararen normalkuntza mailan ondorioak ekarriko dituela pentsatu behar da. Euskal Herriari begira, herri prentsa maite

■ Jexus Mari Irazu, Unai Agirre eta Aritz Zerain lantaldeko kideak.

■ Hernaniarrek goizero herriko albisteak labetik atera berriak izango dituzte.

dutenen artean erreferentzia berri bat izango da plazaratua.

"Hernaniko Kronika" Gipuzkoako herri horretako euskara elkarte baten sustapenez sortu da. Dobera euskara elkarteak bere lana egin du azken urteotan zehar bestela ere mugimendu, elkarte eta aktibitatez beti pil-pil dagoen Hernanin. Iazko irailean, herri komunikazio mailan urrats berriak egiteko bildu zen zenbait herritar, gai horietan mugitzen direnak.

Doberak eragindako azterketaren emaitza izan da "Hernaniko Kronika" proiektua, eta hori martxan jarri eta Udaren onspena jaso ondoren hautatu da egunkaria egingo duen ekipoa eta abiatzeko operazio osoa martxan ipini.

Doberak sortutako lantaldeak aztertu zuenez, Hernanin komunikazio mailan hutsune bat nabari zen, informazio lokalaren arloan; eta inguruko herrietako ereduak hor zeuden, euskaltzaleentzako era-

kargarri, bai komunikazio aldetik eta bai euskararen normalkuntzarako bultzada tresna egokiak direlako.

Aldi berean, Hernanin egin behar zena beste herriekiko mimetismo hutsez martxan jartzea oker handia litzatekeela argudiatu zuen lantaldeak, eta martxan jarriko zenak aurrera egiteko bermea behar zuela.

Euskarazko komunikabide bat izan behar zuen, eta ez talde edo elkarte bat (edo batzuek) duten komunikatzeko beharra edo nahia asetzeko tresna soilik. Herritarraren informazio eta zerbitzu beharrei erantzun behar die eta horrekin batera Hernanin hain ugariak eta biziak diren talde, elkarte eta erakundeen komunikazio beharrei ere bai.

Baina zer nolako komunikabide mota? Doberako lantaldeak prentsa idatzari ekitea planteatu zuen hasiera egokiena bezala, baina argi utzita aurrera begira beste erronkei ere ekiteko bidea izan behar zuela; telebistari agian.

Eta prentsa idatzian, zein formula? Horrela dio aipatu lantaldeak Doberari 99ko abenduan aurkeztutako txostenak: "Prentsa idatzian sartuz, mimetismoz inguruko herrietako astekari, hamabostekari eta hilabetekariak kopiatzeko tentazioa baztertu beharra aipatu dugu. Asteroko maiztasuna edo are txikiagoa duten aldizkariak errendimendu ona ematen dute hizkuntza normalizazio aldetik, baina efikazia txikia-

goa dute komunikazio aldetik. Beren efikazia aldatu egin da, gainera, lehen herri astekariak sortu zirenetik hona: gainerako euskal komunikabideak indartu egin dira, erdaraz-

koek muturra gogorrago sartzen dute...".

Eta hortik planteatu zen herri astekari batek dituen koste berdintsuekin eguneroko produktu bat egitea. "Hernaniko Kronika" egunero bi orriz astean bost aldiz plazaratuko den egunkaria da. Beste

Herrian egunkaria hartzen den lekuetan banatuko da (gainerako egunkari guztiekin batera) doan

modu batera esanda: bi A-3 (edo lau A-4) egunero eta astero 20 A-4ko testu eta informazio masa hedatuko du herrian.

Kontuak ondo egin badira, eta "Hernaniko Kronika" egunkari berriak bere helburuak normaltasun baten barruan

■ Maiatzaren 28an egin zuten "Hernaniko Kronika" agerkariaren aurkezpena, jolasa eta bertsoa tartean zirela.

betetzen baditu, astekari bat egitearen antzeko kostekin efikazia handiagoa lortuko du eguneroko honek. Efikazia handiagoa komunikazio aldetik, beste ezein komunikabidek nekez egingo diolako itzala herriko informazioa ilunaberrera arte bildu eta goizean goiz banatuko duen "Kronika" berriari. Nabarmenki efikazia handiagoa euskararen normaltasunaren aldetik, edukietan, berotasunean eta gertutasunean: euskaraz trakets moldatzen denak ere goizero edukiko du herriko informazioaren tentaldia eskue-tan.

Eta ekonomian, publizitate aldetik batik bat, askoz efikazia handiagoa beste edozein prentsa idatzizko formulak baino.

Oinarri horien gainean planteatu du Dobera elkarteak egunkari berria plazaratzea eta euskal prentsa idatzian gaur

Mila izarreko
Hotela ireki da
Valdegobian

VALDEREJO PARKE NATURALAREN INGURUAN KOKATUA EUSKAL HERRIKO TOKI EZEZAGUNETARIKO BATEAN

☀ ZERBITZUAK ☀

Taberna - Jatetxea - Jokastokia - Supermerkatua
- Erizaindegia - Bungalowak - Ur beroa dohainik
- 240 toki - 71 partzela - Erreka

☀ IHARDUERAK ☀

Tirolina - Puenteing-a - Rapela - Mendi Bizikleta
- Piragua - Valderejon txangoak - Mendi irteerak
- Zaldian ibilaldiak - Igerilekua

4 BUNGALOW ALOKAIRUAN
Ipar-txabola tankera, era guztietako
aukerak: sukalde, bainugela dutxaz,
berogailu aparta, ur beroa, teiatondoa,
6 pertsonentzako toki eta
aparkalekua bertan.

Igandean Euskal Selekzioaren II. Eguna ospatuko da Bilbon, "Euskal Lizentziak Bai" lema-pean. Aldarrikapenak badu historiari eta euskal futbol selekzioak bere bidea 1915ean hasi zuen. Hala dio, bederen, "Euskadiko Futbol Selekzioaren Historia" liburuak.

MUNDUARI BIRA EMAN ZION FUTBOL SELEKZIOA

Ekainean gaude, futbol-liga bukatu dela oso denbora gutxi da eta laster Holanda-Belgika-ko Eurokopa ikusgai izango dugu edonon eta uneoro. Eta beste behin ere, gure nazioarteko jokalariek ezin Euskal Herria ordezkatu, selekzio ofizialik ez eta beraz txapelketa honetarako sailkatzerik izan ez dugulako. Agian hurrengoan? Dena den, euskal jokalariek bada-kite zer den Europako, eta baita Amerikako, nazio askoren aurka lehia-tzea, Joseba Gotzon Valero idazlearen "Euskadiko Futbol Selekzioaren Historia" liburuak argi uzten duen moduan. Hona hemen historia luze eta sakon

horren laburpena.

1915-16: "IPARREKO FEDERAZIO ERREGIONALA"REN ARRAKASTA.

Lehen euskal konbinatua 1915ean sortu zen, Espainian antolatutako "Asturiaseko Printzea" sariarekin batera. Txapelketa hau Espainiako Ipar, Zentru eta Kataluniako federakuntzek jokatu zuten, sistema triangeluarrez eta partida bakarrera. Iparre-ko Federazioa hasiera batean Bizkaia, Gipuzkoa eta Kantabriako federakuntzek osatzen zuten, baina jokalarri guztiak bizkaitar eta gipuzkoarrak zirenez lehen euskal selekzioztat jo genezake.

Beraz, euskal konbinatu baten lehen par-

tida Madrilgo Athletic Club-aren zelaian izan zen, 1915eko maiatzaren 12an, Kataluniaren kontra, eta hona hemen historiako geratutako zen hamaikakoa: Eizagirre, Carrasco, Hurtado, Artola, Belauste, Peña, German, Pagaza, Legarreta, Patricio eta Ramon. Gainera, 1-0 irabazteaz gain, gero txapelketa bera ere euskal eskuetan geratu zen.

Euskal jokalarrien lagun-arteko lehen bi partidak ere Kataluniaren aurka izan ziren, 1916an, eta mediterraniarrak errebantxa gogoz bazeuden gauzak ezin okerrago atera zitzaizkien, Bartzelonan 1-3 irabazi zutelako, eta Bilbon, berriz, 5-0.

1922: "EUSKALDUNEN BIDAIA"

■ Euskadiko futbol selekzioak 1979ko abuztuaren 16an Irlandaren kontra jokatu zuen "Bai Euskarari"ren alde.

EUSKADIKO FUTBOL SELEKZIOAREN HISTORIA

■ Euskal Selekzioa 1931ko urtarilaren 1ean San Mamesen.

ETA LEHEN PORROTAK. Anbereseko Joko Olinpikoetan espainiar selekzioak, euskal jokalariz beteta, izan zuen arrakastaren ostean, Argentina eta Uruguayn bizi ziren euskaldunak bertoko konbinatu bat jokatzen ikusteko irrikitan ziren. Horrenbestez, 1922ko uztailan hainbat jokalarik, beren garaipenaz zeharo ziur, luxuzko transatlantiko batean itsasoratu eta plazerrezko bidaiari ekin zioten. Disziplina eta erantzukizuna alde batera utzita, euskaldunek Buenos Airesera iritsi orduko Argentinaren aurka 4-0eko astindua jaso zuten, euskal jatorriko argentinarren aldetik denetarik entzun behar izanez. Hortik aurrera Argentina, Uruguay eta Brasilen garaipen eta porrotak tartekatzen joango ziren, baina orokorrean eskainitako irudia espero zena baino okerragoa izan zen (bi garaipen, berdinketa bat eta bost porrot). Etxean ere kritika handiak jasan zituzten.

1930-31: "BASKONIA" ETA, BERRIZ ERE, KATALUNIA PAREZ-

EUSKADIKO FUTBOL SELEKZIOAREN HISTORIA

■ 1937an Moskun taldeari egin zitzaion harrera.

PARE. Hurrengo hamarkadan ere bi federazio hauek ziren espainiar futbolearen agintzen zutenak eta jendeak bien arteko lehia ikusteko gogo bizia zuen. Beste behin ere, euskal selekzioa nagusi, 0-1, eta baita 1931ko Bilboko errebantxan, oraingoan 3-2. Euskal jokalaria, honezkero, kataluniarren amesgaiztoetan protagonista bihurtuak ziren.

1937-39: "EUKADI" REN BIRA PROPAGANDISTIKOA.

Gerra zibilaren hasieran futbol-partida oro bertan behera geratu ziren, baina Euskal Gobernuak hegazkin propio bat behar zuela eta, 1937ko hasieran ANV eta EAJ (berez Euzko Gudarostia izenez) alderdien arteko lagun-arteko norgehiagoka ba-

irabazi zuela, 7-5, eta bigarrenean EAJ-k, 3-0. Hauez gain, Bizkaia eta Gipuzkoaren arteko lehia ere ezagutu genuen (1-2 gipuzkoarrentzat), eta denaren ondorioz euskal selekzioa eta bere bira historikoa martxan jarri zen.

Bira honen muina, alde batetik, beste nazio batzuetara ebakuatuak izan ziren "gudako ume" entzako dirua jasotzea zen eta, beste alde batetik, Errepublikaren barruan Euskal Gobernuaren existentziaren berri ematea. Bi partida jokatzeraz abiatu baziren ere, gehienek beren bizitzaren bi urte eskaini zioten ekimen historiko honi: Luis Regueiro kapitaina, Langara, Larrinaga, "Emilin", Ahedo, Areso, Zilaurren, Blasco, Mugerza, Gorostiza, Etxebarria, Eguskiza, "Pablito", Ciriaco, "Kuki", Soladrero, Zubieta, Bilbao, Sanchez, Unamuno, Iraragorri, Pedro Regueiro, "Txirri II", Ipiña, Markuleta, Lekue eta "Bata". Bira luze honek gure historiaren datarik beltzetako batean hasteko zoritxarra izan zuen, 1937ko apirilaren 26an, eta nahiz eta Paris-ko Racing-i, Frantziako txapeldunari, 0-3 irabazi, Gernikako bonbaketak arrakastaren hotsa mutuarazi zuen. Paradoxa dramatiko; partidaren aurreko bazkaria, paristarrekin batera eginikoa, "Gernikako Arbola"

EUSKADIKO FUTBOL SELEKZIOAREN HISTORIA

■ Europako biraren ondoren Ameriketara abiatu ziren.

tzuk antolatu ziren. Jendearen aldetik erantzuna ezin hobea izan zen eta 22.000 pertsonak San Mames lehertzeaz jarri zuten. Anek-dota moduan esan dezagun lehen partidari ANV

ospetsuarekin bukatu zen.

Parisen ondoren, hurrengo geldialdia Praga izan zen eta han txekiar selekzioaren aurka 3-2 galdu zuten. Beranduago Frantziara itzuli ziren, han bertan biratxo egiteko asmoz.

Polonia katolikoan euskal jokalarien harrera polemikoa izan zen, jende gehienak "komunista eta gorri"tzat hartzen zituelako. Gero, igandean mezara joan eta bertan banan-bana jaunartzen zutela ikusi zituzte-

nean poloniarrek harrituta eta zer esan jakin gabe geratu ziren. Katowice-n Silesiako selekzioaren aurka jokatu zuten, eta baita 4-5 irabazi ere.

Ekialderako bidean selekzioak Errusia, Bielorrusia, Ukraina eta Georgia herrialdeak ezagutzeko aukera izan zuen. Moskura 1937ko ekainean iritsi ziren eta harrera lehen unetik apoteosikoa izan zen, jendetza handia, lore-sorta mordoa, musika-banda eta hainbat agintari zain zituzten. Beren egonaldian denetarik izan zuten gozagai. Hori bai, lehen egunean, meza entzute-
ra Finlandiako Enbaxadara hurbildu behar izan zuten... Lehen partida Moskuko Locomotive-ren aurka jokatu zuten, 90.000 ikusleren aurrean, hegazkin batetik bota zituzten loreen artean eta beste hegazkin batetik jauzi egin zuen jauskari batek ekarri zituen baloiez. Dena den, euskal jokalariek ez zuten errukirik erakutsi eta moskutarrak 1-5 jipoitu zituzten. Hortik aurrera gure jokalariek erakustaldi mordoxka burutuko zuten herri eslaviar hauetan eta beren jokoa ikusteko hainbat eta hainbat gonbite jaso zuten, estadioak oso txiki geratzen baitziren ikusi nahi zituen jendearentzat.

Oro har euskal jokalariek beren nagusitasuna erakutsi zuten herri hauetan zehar, bertakoak harriturik utziz eta teknika mailan gauza asko erakutsiz. Moskuko Spartak-en kapitain zen Starostin jokalaria hitz hauekin laburtu zuen euskaldunen eragina sobietar futboleant: "Gure futbolaren jaio-tze-data erreala 1937 dela uste dut". Laburbilduz, "Euzkadi" k zazpi garaipen, berdinketa bat eta porrot bakarra jasan zituen. Honen ostean selekzioa Parisera itzuli zen, non lehen bajak ezagutu baitzituen, zenbait jokalarik Euskal Herrira itzultzea erabaki zuelako. Halere, gehienek beren misioari eutsi eta nahiz eta ordurako europar taldeetatik eskaintza franko jaso, baturik jarraitu eta beren bira amerikar lurretara eramatea erabaki zuten, 1937ko urritik aurrera. Bertan, antolaketaren aldetik zenbait arazo izan zuten, bilduko zuten dirua azkenean Francoren eskutara iritsi zitekeenaren beldur. Mexikon era guztietako euskaldun eta espainiarrak ibiltzen ziren, bakoitza bere interesekin, eta nortaz fidatu eta nortaz ez moduko zalantza eta zurrumurruak eguneroko kontua ziren. Azkenean, kirolari dago-kionez, 10 partidatan euskal konbinatuak zazpi irabazi eta bi galdu zituen.

p

Ondoren, 1938an jadanik, Kubara igaroko ziren eta han ez zuten partidarik galdu. Argentinan ere bertako talderik garrantzitsuenen aurka jokatzeak ziren, baina FIFArek era guztietako presioek ez zieten aukerarik eman eta geratzen zen diru apurrarekin jokalariek Kubara itzultzea erabaki zuten, argentinar taldeetatik jasotzen zituzten eskaintzei uko eginez. Dena den, taldearen egoera ekonomikoa eta animikoa gero eta makalagoa izateaz gain kanpotik jaso-

ko misioa alde batera geratzen ari zenean, selekzioaren autodisoluzioa etorri zen, 1939ko abuztuaren.

1979-80: TRANTSIZIOKO "EUSKADI". Francoren diktadura bukatutik, euskal jokalariai -oraingo honetan tarteko gudarik gabe- beste aldarrikapen baten inguruan bildu ziren, "Bai euskarari" lelopean laburtzen zenaren inguruan, alegia. Horrela, 1979ko abuztuaren 16an, Irlanda aurkari zutela, jendeak, hainbeste itxaron ostean, berriz ere Euskadi zelaian ikusteko aukera zuen. Halere, traba administratibo (12 ordu lehenago oraindik ez zuten Bizkaiko Gobernu

1937ko apirilaren 26an, Parisko Racing-i, 0-3 irabazi arren, Gernikako bonbaketak arrakastaren hotsa mutuarazi zuten

zuten zuten presioa gero eta handiagoa zen. Mexikora joan ziren, baina dagoeneko hortik aurrera jarraitzea ezinezkoa izango zela ikusten zen. Bertan mexikar ligan parte hartu zuten eta baita 1938-39koa irabazi ere (egileak lortutako azken informazioek datu hau ukatu egiten dute eta nahiz eta liburuan agertu, hurrengo ediziorako zuzendu nahi du). Azkenean, kanpoko zein barruko presioen eraginez, eta "Euzkadi"ren lehenbizi-

Zibilaren baimenik) eta politiko (hainbat bonba-abisu izan ziren baina inork ez zuen San Mames utzi) ugari jasan behar izan zuten, azkenean 4-1 emaitzarekin amaituko zen jai handi eta hunkigarriaz gozatzeko.

Hurrengo partida urte bereko Gabonetan eta Atotxan izan zen; aurkari Bulgaria, eta emaitza 4-0 gure koloreen alde.

Dena den, hurrengo urtean Euskadiren berragerpenak geldialdia ezagutu zuen,

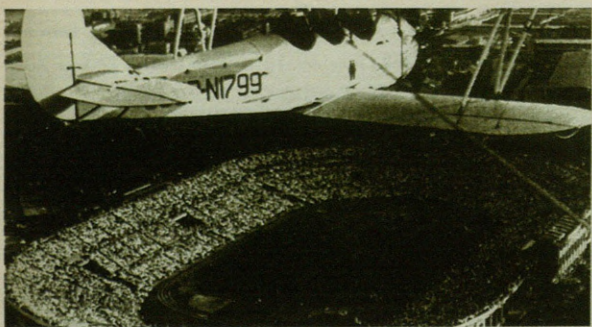
asteburu honetan...
...GARAGARDO lantegian
BAZKALDUKO DUGU!

BERTOKO
euskal GARAGARDOA

DEITU
ARINAGO!

Barazar Mendatea - ZEANURI

94 673 94 74

EUSKADIKO FUTBOL SELEKZIOAREN HISTORIA

■ Moskuko futbol zelaia lepo beteta 1937an.

Mendizorrotzan jokaturako norgehiagokaren arrakasta askoz murriztagoa izan zela, bai kirolaren aldetik (1-5 Hungariaren aurka) zein jendearen erantzunaren aldetik.

1988-90: "EUSKADI"REN BESTE SAIKERA BAT. Euskararen aldeko beste kanpaina batek, "Bateginik" oraingoan, zortzi urteko geldialdiari amaiera eman zion, nahiz eta oraingoan aurkaria Ingalaterrako talde bat izan, Tottenham eta ez selekzio bat. Norgehiagoka San Mamesen jokatu zen eta 4-0eko emaitzak euskal jokalarien nagusitasuna erakutsi zuen. Hurren-

go partidarako beste bi urte itxaron behar izan ziren, oraingoan Errumaniaren aurka jokatzeko, baina arazoak -beste behin ere- taldeetatik etorri ziren, hauek jokalariai uzteko oztopo bat baino gehiago erakusten baitzuten. Askotan gertatzen den moduan, Euskal Selekzioaren aldeko hitzak hortxe geratzen ziren, hitzetan.

Azkenean berdinketa zelaian, bi eta bi, zein bulegoetan, selekzioari behar zuen bultzada ukatzen zitzaiola ikusirik.

1993-99: URTEAN BEHINGO "EUSKADI". Azken zazpi urteetan eta turroiaren iragarkiak dioten bezala euskal selekzioa "Gabonetarako itzuli da". Botila erdi beteta ikus daiteke, aurreko garai zailekin konparaturik eta baita erdi hutsik ere, etorkizunerako nahi den ofizialtasunarekin alderatzen badugu, baina momentuz hauxe da dagoena: 93an Bolivia (3-1) eza-gutu genuen Anoetan, 94an Errusia (1-0) San Mamesen, 95ean Paraguay (1-1) San

Mamesen, 96an Estonia (3-0) San Mamesen, 97an Yugoslavia (3-1) San Mamesen, 98an Uruguay (5-1) Anoetan, eta azkenik, 99an Nigeria (5-1) San Mamesen. Euskal Selekzioak edonorekin duintasunez lehiatu daitekeela erakutsi du azken hamarkadan, baina oraindik ere, heldutasunera heltzeko indarrak harrera aldetik bere egoitza naturala bihurtu den San Mamesetik eta Euskal Herrikan kanpo neurtzea falta zaio eta jakina, urtean zehar norgehiagoka gehiago jokatzeko, ahal izanez gero ofizialak.

2000TIK AURRERA: SELEKZIO OFIZIALA HELBURU. Gaur egun euskal selekzioaren erronka nagusia ofizialtasuna lortzea da, baina Joseba Gotzonek berak esaten digun moduan zailtasunak handiak dira oso: *"Askok esaten dute legeari begira gauza asko egin daitezkeela. Legearen aldetik ez dago aitzakiarik. Madrilgo Gobernuak eta Espainiako Federazioak baimena emanaz gero FIFAren aldetik ez legoke arazorik. Azken finean arazoa politikoa da"* ●

◆ JOSU ETXANIZ

■ "Georgiar liburu bat oso iturri garrantzitsua izan da"

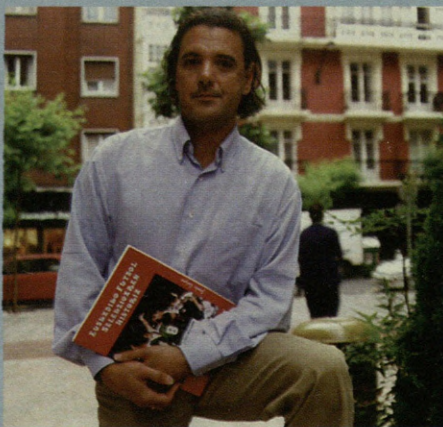
Joseba Gotzon Varela Gomez, futboleko euskal selekzioaren inguruko informazioa luzatu digun 38 urteko portugaletearra kirolari baino, musikari gehiago lotua dago. Baina hara non selekzioari buruz dagoen lan bakarretakoa prestatu eta idazteari ekin zion orain dela bi urte.

■ Nola bururatzen zaio musikagile eta idazle den bati euskal futbol selekzioaren historia idaztea?

Idazlea izateaz gain futbolzalea eta gai berriak bilatzen dituen horietakoa naiz; horrela, Portugaleteko eta inguruko zein Euskal Herriko zortzikoteei buruzko zenbait liburu prestatzen ari nintzela, euskal selekzioaz ere ez zegoela gauza handirik idatzita bururatu zitzaidan, eta horri ere ekin nion. Egia esan, lehendik ere gaiari buruzko hainbat artikulua idatziak nituen, beraz, hutsetik ere ez nintzen hasi.

■ Zeintzuk izan ziren zure informazio-iturri nagusiak?

Nagusienetakoa hemeroteka izan zen. Bestalde, Arteako Abertzaletasunaren Agiritegian, argazki zaharrez gain, eskuz idatzitako agiriak ere aurkitu nituen, gerra zibilean zehar selekzioaren biraren xehetasun asko eskaintzen dituztenak.

MONIKA DEL VALLE

■ Joseba Gotzon Valero.

Georgiar liburu bat ere oso iturri garrantzitsua izan da. Euskal jokalariek eta hauen biraz hitz egiten du. Orain dela bizpahiru urte Athleticcek Tbilisin jokatu behar izan zuen Txapel-dunen Ligan sartzeko eta hemen bizi den georgiar baten bitartez itzulerako partidarako liburuok eskuratzea lortu nuen. Zenbait elkarrizketa ere egin nuen, Iribar, Amorrortu eta Gerra Zibileko taldetik geratzen zaizkigun Pedro Areso eta "Emilin"ekin ere bai.

■ Bigarren edizioa noizko?

Etorriko da, baina oraindik bizpahiru urte itxaron beharko dira. Hori bai, edizio berrikusi eta behin-betikoa

izango da, oraingoak -hainbat iturrietatik fidatzeagatik- duen akatsen bat zuzendu asmoz naizelako. Esaterako, jende askok uste du Gerra Zibileko euskal selekzioak Mexikoko Liga irabazi zuela eta ni ere hala informatu ninduten, baina hori ez da horrela. Selekzioa desagertu ondoren, euskal jokalariai, kataluniar eta Espainiako beste jokalariai batzuekin batera klub batean sartu ziren, "España de Mejico"n, eta bigarren geratu ziren, baina ez Euskadi bezala jokatu. Beraz, hurrengo edizioa zehatz-mehatza izatea espero dut ●

"ANTZERKIA MATEMATIKEN PARE EMAN BEHARKO LUKETE ESKOLAN"

*Algorta sorlekua aspaldi
utzi bazuen ere, bizkaieraz
mintzo da oraindik Garbi
Losada antzerki zuzendaria.*

*Pedagogia Donostiara
ikastera etorri eta bertako
Egia auzoan bizi da egun,
José Antonio Vitoria laguna
eta Tomas 4 urteko
semearekin. Ados Teatro
bere konpainia garai gozo
batean dagoela harrapatu
dugu, "Manolito lau begi"
antzezlanak antzerki talde
orok behar duen bultzada
eman die-eta. Baina ez da
Manolito Garbiri begiak
dir-dir jartzen dizkiona,
Tomas semea baizik; are
gehiago Cirque du Soleil-en
ikuskizuna ikusi ondoren
musuka hasi zitzaionekoa
kontakten digunean. Adinaz
galdetzean oster, a
lotsagorritu eta Koldo anaia
baino zertxobait zaharragoa
dela jar dezadala esan dit.*

Noiz piztu zitzaizun antzerkiarekiko grina? Eta inoiz pentsatu al zenuen lanbide bilakatuko zela?

Bada, umetan ikastolan obrak taxutzen hasi ginen, eta lehengusuekin ere gure antzezpentxoak egiten genituen etxean, sarrera eta guzti kobratuz. Hona etortzean fakultatean jarraitu nuen.. Pedagogia ikasketak amaituta, hiru hila-betez klaseak eman nituen San Patricio ingeles eskolan. Gustukoa nuen arren, antzerkirako grinak gehiago ahal zuen. Koldo anaia ere, Biologia ikasi ondoren, hona etorri zen laborategi batean lan egitera. Ondoren Tanttakan hasi ginen. Garai hartan ez nuen inoiz pentsatuko lanbide bat izan zitekeenik, baina hara! Pribilegiatua naiz alde horretatik.

■ **Urteak eman zenituzten Koldo eta zuk Tanttakan.**

Bai, egia esanda, hamalau bat urte egin genituen han. Hasiera hartan obrak elkarlanean prestatzen ziren, denen artean egiten zen dena. Denetik egitea oso gustukoa banuen ere, pixkanaka aktore lana alboratu eta zuzendu eta idazteari lotu nintzaion, lan aukera handiagoa nuelako edo.

■ **Oker ez banago, "Agur, Eire, agur" antzezlanean mutua-rena egiten zenuen, ezta?**

Ufff, baina hori duela urte mordoia izan zen, historiaurrean ia ia. Baina bai, oso rol polita zen; bitxia da nola batzuetan jendea hobe gogoratzen den zutaz tutik ere esaten ez duzun rol batengatik pertsonaia hitzontzia izateagatik baino.

■ **Duela bost urte zer dela eta erabaki zenuten Ados Teatroa sortzea?**

Ezkontza luzea izan zen gurea Tanttakarekin eta bide berriak urratzeko gogoia genuen; baina ez pentsa, ez zen haustura bat izan, prozesu naturala baizik. Ados-ekin hasi ginenean oraindik Tanttakaren "Todas culpables" antzelanean nengoen aktore modura beste hiru emakumerekin.

■ **Jaio zenetik goranzko joera izan du Ados Teatroak, "Robinson Crusoe", "Lamiak", "Desperrados" eta orain "Manolito lau begi".**

Hasierak beti dira zailak hemengo edozein talderentzat. Zorraz kitatzea izan

zen makurrena, gorabehera franko genituela "Robinson" haur antzerkia egitea lagungarri izan zen. Gero, neuk idatzita-ko "Lamiak" prestatu genuen. Obra horrekin Bartzelonara joatean konturatu ginen Euskal Herritik kanpo ateratzea funtsezkoa dela antzerkitik bizi ahal izateko. "Desperrados" aldiz, askoz gehiago mugitu dugu.

■ **"Manolito lau begi" euskarazko bertsioa urte hasieran estreinatu ondolik, zer moduzko harrera izaten ari da Estatu mailan?**

Ia txoko guztietan izan gara Manolitorekin, Galizian, Andaluzian, Katalunian izan ezik; hango konpainia baten babesik gabe zaila baita han antzeztea; baina tira, saiaturako gara, Kataluniako publikoa oso hezia da-eta. Orain Gaztela Mantxa aldean bira bat egiten gabiltza eta datorren urtean Madrilgo antzoki batean taularatuko dugu.

■ **Horren harira, ezustea izan zen Elvira Lindok "Manolito lau begi" egiteko eskubideak Ados-i eman izana, zuekin lehian zeuden konpainiak hain eza-gunak izanda....**

Bai, horixe, guk ere ez genuen inolaz ere espero. Manolito zale porrokatuak izan gara beti, gazte literatura dirudien arren,

helduentzat ere badelako. Hasieran sinetsita geunden eskubideak emanda zeudela, Alfaguara argitaletxeko liburutik salduenetakoa izanik, irratian ere entzule ugari zuen, eta hori gutxi balitz, filma ere prestatzen ari ziren. Baina ez. Elvirari deitu nionean, elkar ezagutzea izan zen eskatu zidan gauza bakarra. Madrila joan, gure proposamena egin eta hara non, baiezkua eman zigun. Ondo moldatu ginen, emakume apala eta irekia da. Jakinaren gainean zegoen Manolitoren liburuak gehien irakurtzen diren tokia Bilbo dela. Antzezlanea ikusi eta gero beldur ginen zerbait leporatuko ote zigun, baina ez, zoriundu egin gintuen.

■ **Zuk egindako egokitzapena bere sei liburuetatik harturiko pasadizoez osatzen zen, gainera...**

Hori izan da zailtasunik handiena, berez, motzak diren pasadizoak uztartu ordu t'erdiko dramaturgia egiteko, beti

■ **"Antzerki komertziala egitea publikoari**

ere Manolitoren mundua islatuz, hau da, Carabanchel auzoa, familia, lagunak, eskola eta abar. Liburuak ez ezik, irati emankizunak eta "El Pais"eko artikulua ere baliatu nituen. Behin materiala pila-tuta neukala, fintzen hasi nintzen.

■ **Ados, Tanttaka, Txalo, Ur eta orain Max Sarietako bat jaso berri duen Markeliñe bezalako euskal taldeak kanpoan ere ezagunak izatea zeren ondorio da?**

Nik uste ereindako haziaren emaitza dela. Hemengo edozein taldek halako goraipamena jasotzea gainera, ona da besteentzat ere, hemen egiten dena ikus-teko jakinmina pizten duelako. Ibilbide handia egiteko dago katalandarren maila-

zerbait interesgarria eskaintzea da. Horrek ordea, ez du esan nahi esperimentazioaren bidea itxi behar duzunik".

ra iritsi arte, baina ze demontre! Zergatik ez?

■ **Komertzialtasunak antzerkian bi helduleku izan ohi ditu, ona eta ez hain ona. Zure ustez, zer esan nahi du antzezlan bat komertziala izateak?**

Niretzat obra komertzial bat egitea publikoari zerbait interesgarria eskaintzea da. Hala ere, publikoa erakartzaren aitzakian ezin da edozer egin, zenbait publiko mota baitago. Antzerki esperimentala ere behar beharrezkoa da, baina publikoak erraz ikusiko duen obra bat egiteak ez du esan nahi esperimentaziorik ezin egon daitekeenik.

■ **Antzerkiak ezin du telebistarekin lehiatu jakina, baina zer egin daiteke**

jendea antzerkira maizago hurbil dadin?

Programazio egonkor bat eratzean eta heziketan dago koska. Baina udalak ados jartzea sare bat egiteko ez da nahikoa, ikusgai dauden obrak ere askoz gehiago iragarri beharko lirateke komunikabideetan. Hori egingo balitz, ziur egon jendea askoz gehiago joango litza-tekeela, ohitura bilakatzeraino.

■ **Horri lotua, telebista audientzia kosta ahala kosta lortzeko tresna bihurtu delarik, antzerkiaren betekizunak are zirikatzailagoa izan behar-ko al luke?**

Bai, jakina, ikuskizun "zuri" bat egin-da ere zure iritzia ematen ari zara. Behar

hori dugu antzerkilariok, baina ez beti gustatzen ez zaiguna aldatzeko, kutsu poetikoa duten obrek ere bere lekua dute. Antzerkia da zentzu horretan gizakiaren kezka islatzeko molderik zuzenena.

■ **Dena den, telebistari esker lehen nekez ezagunak egingo ziren aktoreak ezagunak dira orain. Antzerkia hortaz, telebistaz balia daiteke...**

Bai, erakusleiho ezinhobea da telebis-ta, baita antzezleentzat ere. "Gran Her-mano"ko partaideek antzezlan bat egitea erabakiko balute, antzokia lepo beteko litzateke emanaldi bakoitzean. Maila handia duten antzerkiko aktoreak kontu-ratu dira telebistaz balia daitezkeela beren burua ezagutarazteko.

Hamarrekoa

JOSE ANTONIO VITORIA

«Gizaseme jatorra eta talentuko gidoilaria, ea "Norte" bere lehen filmarekin zuzendari modura zortea duen»

ENEKO OLASAGASTI

«Langile zintzoa. Berak beti dio nahi duen tokira iritsiko dela. Nik ere hala uste dut»

AGUSTIN ARRAZOLA

«Laguna eta lankidea, zorterik onena opa diot bere bizitzan hartuko duen norabide berrian»

ANA PIMIENTA

«Berarekin beste askotan elkarlanean aritzea espero dut»

FERNANDO BERNUES

«Antzerkiaren sekretuak ezagutzeaz gain, borrokalari aparta da»

NAGORE ARANBURU

«Nire ikaslea izandakoa, talentu handiko aktorea eta laguna»

CARLOS ZABALA

«Berak uste duena baino askoz aktore hobe, xarmaduna, gainera»

ANARTZ ZUAZUA

«Aktore saiaria eta bere gogoari esker gora iritsiko dena»

KOLDO LOSADA

«Lau neba-arreben artean gertukoena, beti izan dut ondoan. Bere aktore senari esker, edozein rol egin dezake»

IÑAKI SALVADOR

«Musikari iaioa. Harro nago bere laguna izateaz»

■ "Antzerkiari nola lagundu? Programatuz eta antzerki ikasketak arautuz".

■ **Antzezlan batek arrakasta izan dezan, zenbateraino baldintzatzen du Shakespearerena edo egile berri bate-na izateak?**

Ez zaizu arrazoirik falta, badirudi Shakespeare eta garai bateko antzerkigileen lanak arrakastaren berma direla. Jendea itsu-itsu fidatzen da horretaz, eta halako errezeloa dute obra berrien aurrean. Eta ez pentsa, idazle garaikideek lehen bezainbeste idazten dute, nahiz eta oihartzunik ez izan.

■ **Zergatik uste duzu Euskadiko Orkestra Sinfonikoa badagoela eta ez Arte Eszenikoen erakunde ofizialik? Hezkuntza, Industria eta Kultura sailek lankidetzat lortu arteko itxarondiak amaitezina dirudi...**

Ezin da ulertu nola Euskadiko Orkestrako musikarientzat hainbeste diru dagoen eta arte eszenikoentzat berriz, hain gutxi; aurrekontua barregarria da, egundoko desoreka dago. Baina ez pentsa, antzerki arlokoak ez gara ahaztuenak, dantzakoak gu baino okerrago daude-eta. Kultura izanda gure nortasunaren adierazle, nekez konprenitzen da plangintza orokorrik ez egotea arte eszenikoentzat, horrela nola bultzatuko da besteengandik hain ezberdin egiten gaituen euskal nortasun hori? Baina ez dut esan nahi konpainia bakan batzuek aurrekontu guztia xurgatu beharko luketeenik; hori ere ez litzateke batere aproposa, konpainia txiki asko saretik kanpo geratuko liratekeelako. Hasteko, profesionalekin lan egin, gehiago programatu eta antzerki ikaske-

tak arautzeak egonkortasun bat emango lioke antzerkiari. Adibidez, aktore izateko zegoen eskaria ikusita, TAE -Arte Eszenikoen gunea- delakoa sortu genuen Donostian; bada, klaseak emateko egoitzarik gabe gaude oraindik. Bilbon eta Gasteizen berdin dabilta.

Antzerki tradizio handia duten herrialdeetan aldiz, teatro mota guztiak dituzte, amateurra, haurrei zuzendua, profesionala eta abar. Londresen esaterako, hori oso hedatua dago auzo guztietan. Budapestean egon nintzenean ere 400 taldetik gora zeuden; egin kontu, txotxongi-loak egiteko bakarrik bi antzoki zituzten, eta noski, eskaintzak eskaria hezi eta elikatzen du. Horregatik diot antzerkia matematikaren pare eman beharko luketela eskoletan. Bizitzaz eta norbere buruaz asko erakusten du-eta.

■ **Zuzendaria zaren aldetik, zein da erregea publikoa ala antzezlanaz?**

Biak zaindu behar dira. Edozein zuzendarik buruan duena izaten da hori, bi lekutan egoteko ahalmena izatea, publikoaren tokian jarri, antzezpenak zaindu eta testuak erritmoari eutsi diezaiola lortzea. Testuarekin zer kontatu nahi duzun zureganatu behar duzu. Nik "Lamiak" idatzi nuenean, krisialdi batek atera berri nengoen, zerbait alaia idazteko beharra sentitzen nuen nolabait iparra aurkitzearen. Baina orduan ere, publikoa nuen buruan. "Desperrados"en kritika soziala egiten bagenuen ere, umorearen bidez egiten zen ikusleak errazago jasoko zuelakoan. Eta "Manolito"rekin

zer esanik ez, jendeak liburuen erreferentzia hain eskura edukita.

■ **Gaur egun, ikus entzunezkoen eragina nabaria da obra baten eszenaritzeari; antzerkiaren indargunea den hitzari itzala egiteraino akaso?**

Ez dut uste. Teknologia birtuala iritsiko zaigu, jakina. Hori dela eta, antzerkilariok argi dugu ikasten jarraitu behar dugula, etengabe birziklatzeko beharra dagoela ikuskizun berritzaileak asmatzeko. Ate joka dagoen belaunaldiak ere ikusmolde berria ekarriko du, zalantzarik gabe. Esanak esan, antzerkiaren indargunea eta tiradizoa hitzean egongo da. Baita aktorearen presentzia ere, eta ez dago ezer hori ordezkatzeko. Are gehiago, azkenaldian antzezlanetan oinarrituak dauden filmak egiten ari dira, antzerkiak duen sasoiaren adierazle.

■ **Beti esan izan da aktoreak pertsona lotsatiak izaten direla eta oholtzara igo behar dutela lotsa gainditzeko. Topikoa ala egia da hori?**

Hori topiko galanta da, dudarik gabe. Denetik dago aktoreen artean, zenbat buru hainbat aburu. Badira batere lotsatiak ez diren aktoreak, beti txisteak kontatzen dabiltzanak, zomorro samarrak eta kamaleoi hutsak direnak.

■ **Inoiz, malkorik isuriarazi al diezu aktoreei?**

Ja, ja. Bai, baita haiek niri ere. Barre egitea bezain ona da, gainera. Niri behintzat, ezinezkoa zait aktoreekin distantzia gordetzea, buru belarri murgiltzen naizelako, onerako eta txarrerako. Batzuetan, nahiko nuke hotzagoa izatea, baina tira. Amaigabeko eboluzioan nagoela esango nuke. Kontuak kontu, aktore eta zuzendariaren arteko harreman horretan hurbilketa bat egon behar da, lurralde neutro batean nolabait esateko, entseguetan emoziozko alderdia agerian uzten dugulako. Lan egiteko orduan ere nabaritzen duzu nola ikasi duten aktoregintza.

■ **Kontxo, zaila da gero aktorea izatea!**

Bai, dirudiena baino zailagoa. Mekanika, teknika, freskura, horiek guztiak eduki behar ditu aktoreak.

■ **Demagun oihala zabaltzen dela eta publiko artean programatzaileak, kritikariak eta Kultura sailburua ikusten dituzula, dardarizoa sartzen al zaizu?**

Ez, ohitu egin naiz sarri ikusten ditu-

dalako. Kritikariak lankide gisa ikusten ditut eta haien kritika guztiak onargarriak dira baldin eta errespetuz egiten badira. Behin galdegin zidaten ea kritika bat egin nahi nuen, eta nik, ezetz erantzun, objektiboa izatea ia ezinezkoa iruditzen zait-eta. Zuri ere gertatuko zaizu,

aktoreekin; freskagarria da gazteekin lan egitea, ilusioa eta ikasteko gogo bizia dutelako. Bestalde, Adosekin haurrentzako lan bat egingo dugu arrazakeriaren gaiarekin hunkitzeko. Datorren urterako berriz, obra handi bati helduko diogu.

■ **Antzerki munduan hain emakume zuzendari gutxi egotean, xelebre sentitzen al zara?**

Ez, ez naiz inoiz gogoratzen emakumea naizela antzerkia zuzentzen. Gainera, ez dut uste generoarekin zerikusirik duenik, pertsonaren baitan dago. Zerbait kulturala da, baina aldatzen ari da. Zergatik ez da emakumerik ikusten orkestra zuzendari gisa? Behin emakume bat batutarekin ikusi eta zur eta lur geratu nintzen ●

◆ **BEÑAT DOXANDABARATZ**

Koldo Losada
Aktorea

“Teknologia birtualak hor egonda ere, hitza eta aktorea izango dira antzerkiaren indargunea eta tiradizoa”

zeharo ezberdina da elkarrizketa hau niri egin edo Nuria Espert-i egitea. Programatzaileei dagokienez, nahiz eta nahiko adituak izaten diren, egia da batzuetan publikoaren izenean baztertzen dutena aitzakia izaten dela zure obra ez programatzeko. Eta kultur saileko norbait datorrenean, lanean ari dela pentsatu nahi dut. Baina talde amateurak ikustera ere joan beharko lukete.

■ **Zein egitasmo dituzu esku artean?**

Ana Pimienta eta Iñaki Salvador-en Vaiven teatroa taldearekin "Lotsagabeak" izeneko lana zuzenduko dut hogeit urte inguruko

T a n t o a

Itsasoratzeko lemazaina

Nire oroimenaren arabera, beti eduki zaitut hor, beti hurbil, edozertan laguntzeko prest beti; adiskide hainbat eta hainbat proiektu eta ilusiotan, iraganak batzuk eta etortzeko beste batzuk, espero dut; kontu kontari beti, istorio onak kontatzen, inguruko guztiak zure hitz-jario atseginaz kutsatzen.

Sortzaile zaren aldetik, zu definitzeko eskatuko balidate, horixe bera esango nuke, sortzaile zarela, sortzaile handia; zure lan guztiak interesatu izan zaizkit, ez da egon gustatu ez zaidan bat bera ere, denek piztu didate arreata; benetan utzi duzu zeure zigilua, langile nekaezin baten zigilua, amaiera arte gogotsu izaten dena. Hitz laburrez, itsasoratzerakoan ondoan izateko lemazain bikaina ●

ERROTA - EL MOLINO KANPINA

- Hesiz mugatutako partzelak saneamenduz hornituak.
- Argi-ondarra eta ur edagarria.
- Ur beroko zerbitzu zabalak.
- Bungalowak alkilerrean.
- Literak dituzten gelak taldeentzat.
- Supermerkatua. Taberna, jatetxea, self-service.
- Igerilekuak. Squasha. Minigolf.
- Haur parkea. Gazteentzako gela.
- Familia nahiz taldeentzat literadun gelak.

AZKEN BERRIKUNTZAK

- Telebista daukaten bungalowak
- Piraguak eta pedaloak errekaletan.
- Bizikletak alokairuan.
- Tenisa, saskibaloia, futbol zelaia eta petanka

Tel.: 948 34 06 04 - Faxa: 948 34 00 82 • 31150 MENDIGORRIA (Nafarroa)

E Z P A

PRINTZA

KARITATEA EZ ZUZENTASUNA

Itxaro Bordak Deiadar ekimenaren inguruko hausnarketa egin zuen "Euskaldunon Egunkaria"n:

"(...) Hamazazpi milioi etorriko omen direla euskararen zein okzitandarraren sustenguz badakizue jadanik, jakin dukezu ere ez dela aski, gehiagoren premia balitekeela, nahiz Akitaniako eskualde kontseiluko Rousset lehendakariaren aburuz, sos zama gotorraden, ez errateko sobera, identitatearen defentsa gartsuegiak ekar litzakeen arazo etnikoetaz ez beldur izateko. Egia erran, ardurenean, bake bat eta bi sos nahikoak zaizkigu, hiru ahen, lau karrika bete aldi, zazpi hil-zeinu kolpe euskararentzat. Deiadar kanpaina berri bat abiatua da beraz Iparraldean, ekainaren 10ean Baionan antolatzen den manifestaldi handi batekin bururatu dena: urgentzia hor dago haragi minbera, odoletan, zabalik, hizkuntza baten dignitate galdea, eta argi da euskalgintzako hainbat elkarteek ez dutela urrikia edo karitatea eskatzen, baizik eta zuzentasuna! Euskarak borondate (herrikoi)aren gain baizik konta ez zezakeen garaia bukatu dira, euskara bera desagertzeko zorian dagoen une hauetan. Lekuan lekuko eta urrunago joanez, estatuko botere publikoen erantzukizuna, kulturentzaren alorraren-tzat, irakaskuntza barne, zinezko Hizkuntza Politika eraginkor baten marraztea da, laster, ahalaz orain berean".

DURANGO, EUSKAL KULTURGUNE

EKAINAREN 1ean hasi zen arren, 25era arte burutuko da Euskal Astea Durangon. Hainbat ekitaldi antolatuta da epe horretarako: "Julene Azpeitia" ipuin eta bertso paper lehiaketaren sari banaketa, III. Emakumeen Herri kirolen erakustaldia, Euskadiko XVIII. Dantza Jaialdia, bertso saioa, X. Trikitixa Jaialdia, Euskal Baserririko nekazaritza elikagaien azoka eta abar. Ekainean zehar, Durango euskal dantza, musika, euskara, baserria eta ingurunearen erdigune bilakatzea da Garapen eta Durangoko Ekintza Komunitariorako Udal Institutoak koordinatutako aste kulturalaren helburua. Bide batez, euskal dantzak, euskal folk musika eta euskara sustatu nahi ditu ekitaldi hauekin.

GAYARRE GOGORATUZ

ORAIN dela berrogeita hamar urte egin zion Nafarroako Diputazioak omenaldia Julian

■ Gayarre "El Profeta" antzezlanean, 1882.

Gayarrerri. Beste ospakizun eta ekitaldien artean, Erronkariko tenorearen omenezko monumentu bat eraiki zuten Iruñeko Takoneran, orain Iruñeko Udalak berrituko duena. La Ondarra kultur elkarteak "Gayarre 2000" izeneko ekimena antolatu berri du. Honen baitan hainbat ekitaldi egingo da Nafarroan ekaina eta uztailan zehar tenorearen omenez. Ekainaren 22an "Ópera Actual" aldizkariako zuzendari Roger Alierrek hitzaldi bat eskainiko du tenorearen eta "La Favorita" lanaren inguruan. Ekainaren 23, 24 eta 25ean Donizettiren "La Favorita" lana taularatuko da Gayarre Antzokian. Uztailaren 1ean berriz, Iruñeko Udalak eta hainbat musika taldek Takoneran dagoen monumenturaino desfilatuko dute. Egun berean, Jean Michel Bedaxagarrek sortutako "Ama" lana taularatuko da.

ELKARLANEAN KUKU-KA

KUKU izena jarri dio Elkarlanean argitaltxeak sortu berri duen haurrentzako sailari. Sail honetako lehen hiru liburuak ekainaren 2an aurkeztu ziren Donostiako Haur Liburutegian. Joxantonio Ormazabal eta Elena Odriozolaren "Gorritxo eta Beltxiko", Juan Kruz Igerabide eta Lorena Martinezen "Ondojoan" eta Txiliku

H I T Z B I T A N

- Mikel Irizarrek Goiena Telebistaren asmoak azaldu zituen "Arrasate Press"en: "Euskarazko beste hedabideekin, tokikoak nahiz nazionalak, elkarlana bultzatu nahi du (...). Hedabide nazionalen eskualdeko korrespontsala izateko prest dago (...). Era berean, eskualderako egiten duen produkzioa sare nazional eta nazioartekoan jarriko luke (...)"
- Pello Jauregi honela mintzo zen euskalgintzari buruz "Gara"n: "(...) Normalean euskalgintzan indibiduoekin egiten dela lan eta norberak bakarrik igartzen duela euskararen

L A K

eta Jokin Mitxelenaren "Kikik Koko nahi du" dira Kuku-ko lehen hiru izenburuak.

35 BIKOTE DANTZAN SOLTEAN

EKAINAREN 17 eta 18an burutuko da Seguran (Gipuzkoa) Euskadiko Dantza Solteko XXIV. Txapelketa. Guztira, 35 bikotek parte hartuko dute bertan, horietatik lauzpabost bizkaitarrak izango direlarik. Lehenengo egunean kanporaketa jokatu da eta bigarrean finala.

BLUES-A BARRA-BARRA

GETXOKO XII. Nazioarteko Blues Jaialdia ekainaren 8tik 10era arte luzatuko da. Dr.Blues & Band bilbotarrek joko dute lehenengo egunean, eta ondorengoetan, Paul Lam & The Kingsnakes, Chicagoko Magic Slim & The Teardrops

AHOTS MUNDIALAK LEHIAN

1988an sortu zen Europako Abesbatzetako Sari Nagusia. Urtero Europako abesbatza lehiaketa nagusiak burutzen dituzten herriek antolatzen dute sari hau. Tolosak 1994an antolatu zuen lehen aldiz, eta aurten berriro egingo du. Oraingoan ordea, urteroko Nazioarteko Abesbatzen Lehiaketatik bereiztuko da, egun bat Sari Nagusiari eskainiz, ekainaren 18a hain zuzen. Esloveniako Apz Tone Tomsic, Kaliforniako Usc Thornton Chamber Choir, Norvegiako Grex Vocalis, Suitzako Choeur Des XVI eta iaz Tolosan irabazi zuen Errusiako Vesna Haur Abesbatza izango dira lehian. Guztiak ere Europan egiten diren abesbatza sari nagusietako irabazleak dira.

eta Little Charlie and The Nighcats izango dira oholtza gainean. Gainera, bi film labur eskainiko dituzte lehen egunean Algortan.

■ Getxoko Jaialdiko beste edizio bat.

erabileraren beharra, kalera ateratzean ezer aldatzen ez delarik".

- Pernando Barrenak esanak dira hauek "Diario de Navarra"-n: "UPNk egiten duen politika atzerakoi eta genozida PSNk ematen dion txeke zuriari esker egin dezake".
- Juan Jose Lizarbek adierazitakoa bildu zuen "Euskaldunon Egunkaria"-k: "Zer normalizatu behar da? Nafar guztiek jakin behar dutela euskaraz? (...) Guk ez dugu uste hori denik helburua, guretzako Nafarroak elebitasun berezia duelako (...) Guk ez ditugu ikastolak itxi nahi, edo euskara hondatu, baina ezta euskara artifizialki garatu ere".

■ Aitor Arana.

IZENAK

Aitor Arana idazle legazpiarrak "Onan" izeneko lan berria plazaratu zuen maiatzaren azken egunean. Txalapartako Literotura bildumaren baitan argitaratutako lana da hau. Gay munduaren baitan, hamar ipuin erotikoren bitartez, 12 urte dituenetik 20ra bitartean mutil gazte baten bizipenak kontatzen ditu.

Maria Concepcion Garcia Gainza Arte Historiako katedradunak jaso zuen maiatzaren 30ean Bianako Printzea Saria Leireko Monastegian. Sari hau irabazten duen lehen emakumea da bera. 1975etik Nafarroako Unibertsitateko Arte Departamentuko zuzendaria da.

Jon Maya dantzaria gailendu zen laugarren urtez Pasai Antxon burutu zen Euskadiko XX. Gipuzkoar Aurreko Txapelketan.

■ Jon Maya.

Kultur euskarriak zabaltzen

Hogeita bost urte igaro dira herriko gau- eskolan alfabetatzen eta irakasten aritzen nintzenetik. Liburua zen orduan irakasteko euskarri ia bakarra. Geroxeago mahai- jokoak liburuen osagarri bihurtu ziren eta azkenaldi honetan tresna informatikoak ere aurrekoen osagarri bihurtu dira.

Euskararen eta euskal kulturaren inguruan aritzen diren erakunde gehienek kultur euskarrien eboluzio eta inplementazioa bizi izan dituzte eta askotan esfortzu handiak egin behar izan dira egoera berriek eskatzen zuten mentalitate-aldaketak eman ahal izateko. Gainera, gero eta gauza gutxiago dago denboran zehar irauten duena, hau da, informazioaren munduan goizeko 8retan emandako berria eguerdirako askotan berri zahar bihurtu da edota irakaskuntzan, aurten argitara emandako testu-liburu batek datorren urterako eranskin batzuk behar ditu eguneratuta mantentzeko.

Bestalde, eta hainbeste urte- tako lanen ondorioz, euskal kulturaren enpresetan aritzen diren kideek esperientzia metatu dute eta hau oso zaila izaten da erakundeko gainerako kideei esplizitoki transmititzea. Orain arte transmisiorako bide bakarra elkarrekin fisikoki lan egitea izan da eta noski, egoera hau oso gutxitan izaten da posible. Beraz, erakunde gehienetan dagoen jakinduria eta esperientzia pertsonetan eskusiboki metatuta dago eta pertsona horiek desagertzen edo joaten direnean, erakundeek batzuetan hutsetik hasi behar izaten dute prozesuak eraikitzen.

XXI. mendearen atarian gauden honetan, informazio- teknologia berriek aldaketa nabariak ekar ditzakete are- tian azaldutako eszenatokian. Sistema hauek baliatuz, erakundeek informazioa uneoroko aldaketak ahalbide- tzen dituen euskarrian eduki dezakete eta orduan, urte batetik bestera testuliburua aldatzea edota zaharkituta

geratu den informazio hori prozesu historiko-dinamiko batean kokatzea posible izango da. Gainera, erakunde bereko diren baina leku desberdinetan lan egiten duten bi pertsonak lanean elkarrekin aritzeko aukera izango dute eta honela, esperientziak trukatzetik izango dute. Beraz, pertsona hauetako batek erakundea uztean edo desager- tzean, beste kide bat bere esperientziaren zati batez jabe- tzeko posibilitate gehiago egongo da.

Baina, informazio-sistema berri hauek beste aldaketa batzuk ere ekarriko dituzte. Egia da, erakunde batek bere informazio-sistema eratzen duenean bere "know how"

zaindu nahi duela, baina ordura arte garatu ezin zituen hainbat produktu garatzeko posibilitatea zabaltzen zaiola ere bai. Hau ekonomiaren edozein alorretan gertatzen ari bada ere, euskal kulturaren tentsio bereziak eragin ditzake, gure erakundeek, gutxi edo gehiago, bere laneko ere- mua izan baitute. Nire ustez, bata bestearen laneko eremutan sartzea gero eta normalagoa izango da eta horren aurrean gerta daitekeena ondoan azal- tzen diren hiru bideetako batetik joango da: haserretzea, konpetitza edo aliantza strate- gikoak bultzatzea.

EGIA esan, badago beste bide bat eta hau aurreko hirurak fasetzat hartzetik dator; hortaz, lehenbizi haserretu egin beharko dugu geure artean, baina aldi berean merkatuan bizi ahal izateko konpetitu egin beharko

dugu eta azkenik, euskara eta Euskal Herria zerbait izan- go badira, aliantza puntualak hasieran, estrategikoak geroxeago, bilatu beharko ditugu.

Informazio-teknologiak tresnak baino ez dira, eta tresna hauek gure adimenaren arabera erabili beharko ditugu. Horretarako ahalmenik erakusten ez badugu, beste batzuk ateak joka ditugu beste kultura bat ekartze- ko prest ●

Joserra Aizpurua
Industri ingeniaria

***"Lehenbizi haserretu egin
beharko dugu geure artean,
baina aldi berean merkatuan
bizi ahal izateko konpetitu egin
beharko dugu eta azkenik,
euskara eta Euskal Herria
zerbait izango badira, aliantzak
bilatu beharko ditugu"***

ALBERTO ELOSEGI

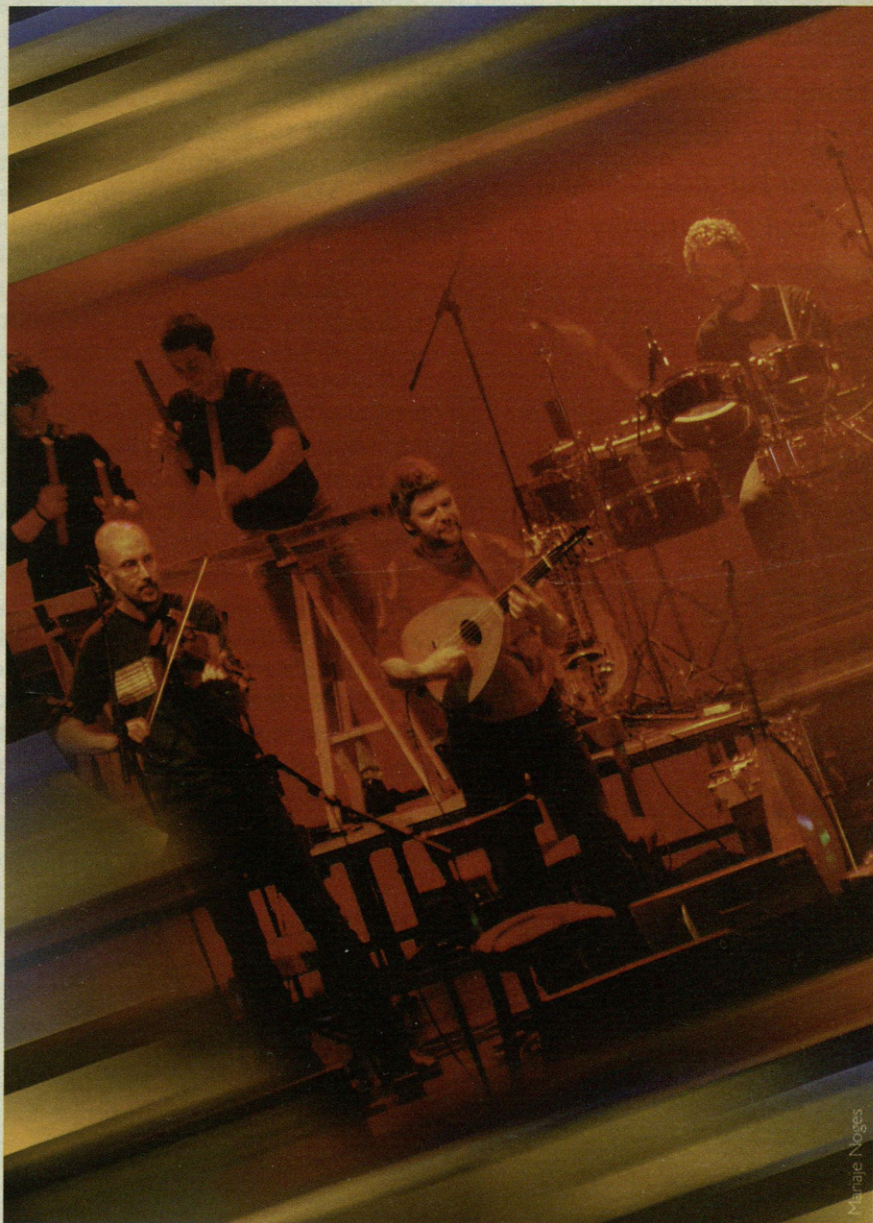

Fresko dator 2000ko uda

Gero eta gutxiago egiten omen dugu dantzan. Kexu hori luzatu zuten euskal plaza aski ondo ezagutzen duten Tapia eta Leturiak iragan asteen. Dantzatu ezean, haien eta beste hainbaten musika entzun eta gozatzeko abagune egokia izan ohi da hastear den urtaro hau. Hemen, euskal diskoetxe garrantzitsuenen eskaintzen errepasoa egin dugu, baita azken urteotan dantzatzeko beste molde bat ekarri duen musika elektrikoarena ere. Baina Internet bidez ere entzun eta sor daitezke musika. Nola? Sartu barrura, bertan dituzu eta xehetasunak. Eta zineman entzuten den musika? Hor dihardute hiru euskal konpositorek buru-belarri hainbat proiektutan. Orkestra sinfonikoekin grabatzearen booma ere bizi izan dugu azken boladan. Benito, Txirri, Mirri eta Txiribiton, Laboa... beste batzuen aurrekari izan daitezke.

Testuak:

Izaskun Jauregi
Xabier Sagardia
Nagore Irazustabarrena
Beñat Doxandabaratz
Joxemi Saizar

• Rocketik aldenduz, estilo berriak ekarriko ditu udak	34
• Elektronikaren arrasto gero eta luzeagoa	40
• MP3 formatua: saretik dator iraultza	44
• Soinu banden hiru mosketeroak	48
• Musika klasikoa bide berrien bila	50

Rocketik aldenduz, estilo

Hamaika lan berri plaza-
ratu dute ikasturte hone-
tan euskal diskoetxeek.

Batzuek, berritutako disko
zaharrak; besteek, Euskal
Herrian inoiz entzun ez
diren doinu eta estiloak.

Euskal Herriko ezaugarri-
loturik, bi seihi-labeteetan
banatzen dute diskoetxeek
euren produkzioa: bata,
Durangoko Disko eta
Liburu Azokarako eta bes-
tea, udarako. 2000 urte-
rako, udari begira eta bes-
tela, prestatu dituzten
proiektuak aztertuko ditu-
gu jarraian.

JAUKO BARIK. Taldearen izen bera du euren lehen lanak.

Aurtengo disko uzta aztertuta, euskal musikak azken urtean izan dituen lau ezaugarri ondoriozta daitezke: estilo zabalkuntza nabaria, rock erradikalek harat, hip-hop-a, musika elektronikoa eta pop-rocka ari dira barneratzen gure merkatuetan. Kalitate handia azpimarratzen dute diskoetxeetako arduradunek taldeez edo bakarlariez mintzatzerakoan. Produkzioa ere handia da dagoen kontsumitzaile kopuruarekin alderatuta, eta ia zigilu gehienek handitzeko joera dute. Azkenik, teknologia berriek gero eta garrantzia handiagoa dute musika munduan. CD-ROMak, bideoak... dira orain diskoen osagarri.

2000 urtea Fermin Muguruzaren "Erremixak" lanarekin hasi zuen Esan Ozenki diskoetxeak. "Entzun" aldizkariarekin kaleratu zen lehenengo, baina izandako arrakastaren ondorioz, ohiko bideetatik plazaratzea erabaki zuten. Honela, otsai-lean hasi zen banatzen Muguruzaren lana "Urrun bideoklipa" izenarekin. Urteko bigarren produkzioa izan zen Ruper Ordorikaren "Gaur" diskoa. Honen atzetik etorri ziren Dut-en "Askatu korapiloa" eta Jauko Barik-en estreina-ko diskoa, taldearen izen bera daramana. Seihi-labete honetan argitaratu da baita ere Selektah Kolektiboaren lana, hip-

hoparen mun-
duan barnera-
tuz. Bestalde,
maiatzan ber-
tan kaleratu
zen Gora
Herriak zigi-
l u p e a n
Hechos contra
el decoro-ren
"Línea de
Fuga" lana.

Udari begira,
e k a i n e a n
izango dira
kalean Joxe
Ripia u r e n

laugarren lana, "Bizitza triste eta ede-
rra", eta Etsaiaken zuzeneko diskoa.

Iaz epe berean argitaratu zituen disko kopuru bera kaleratu du aurten ere Esan Ozenki. Estilo aldetik ordea, euskal musikak zabalkuntzarako duen joera azpimarratu du Esan Ozenkiko kide Asier Zulueta: "Euskal Herria oso rockeroa da eta rocka entzuten da gehienbat oraindik, bere ohiko eran. Baina hori ari da aldatzen". Orain 10 urte punka zen nagusi, ondoren heavya eta datozen urteetan doinu berriak lantzen hasiko omen dira, batez ere, musika elektroni-koa eta hip-hop-a. Dena dela, Zulueta-aren ustez, rocka ez da bat-batean desagertu-ko Euskal Herrian, rockak eta joera berriek elkarbizitza lortuko baitute.

DOINU GOGORRAK.

Guztira, bederatzi disko kaleratu zituen iazko urtean Gor diskoetxeak. Aurten argitaratu direnekin eta martxan dauden proiektuekin kopuru hori gaindituko dute, Durangokoak kontuan hartu gabe. Izenak berak dioenez, musika indartsua argitaratzen du Gor-ek. Aurtengoan ohiko taldeen bigarren lanak prestatu dituzte, eta zentzu horretan, talde bakoitzaren estiloak sendotu dira.

Leihotikan-ek hard core melodikoaren ildotik "Lur" diskoa plazaratu du, Flitter-ek "Rastafari Mamao", Zea Mays-ek bere ukitu melodikoa eskaini du "Elektrizitate" rekin eta Berrizko Hyssopus taldeak "Galderarik gabeko erantzunak" prestatu du. Laster izango dira kalean baita ere, Su Ta Gar-en azken biraren zuzeneko bideoa eta Jousylouly-ren "Prest" lana. Azken honek Dut taldearen musikaren ukitu berezia omen du. Azkenik, ekainean eta udako denboraldia amaituz, "Aurtengo Gorakada 4" bilduma argitaratuko da.

Ondoren, irailetik hasita Gor-ek badu hainbat proiektu zehazturik: Marea eta Buitraker taldeen bigarren diskoak eta

berriak ekarriko ditu udak

ZEA MAYS. "Elektrizitatea" kalean du.

Madrilgo King Putreak taldearen disko liburu bat. Azken hirukote honek doinu bitxiak sortuko ditu, hala nola, tangoak, boleroak...

Salmenta aldetik, rockaren indarra-
ren lekuko, Su Ta Gar-ek izan du
arrakasta gehien, 15.000 ale inguru
saldu baititu. Honen atzetik datoz
Koma, Hemendik At!, Berri Txarrak
eta Skalariak.

ASKO, AGIAN GEHIEGI.

Bluesa, kantautoreen lanak eta
pop-rocka jorratu nahi izan ditu bere-
ziki aurten Gaztelupeko Hotsak-ek.
Euskal Herriko musikan, beste lurral-

dekoekin alderatuz dagoen kalitatea
azpimarratu du bertako lankide Joxe
Felix Azkaratek, baina lanez gainezka
ibiltzeak dituen arriskuak ere aipatu
ditu. Iaz hamairu disko argitaratu
ziren etxe honetan eta aurten ere mar-
txa bera daramate. Zigilu txiki baten-
tzat asko omen dira: "*Gauza asko daude
politik, baina zerbait argitaratzean hura
mimatzea, jarraipen bat egitea gustatzen
zaigu... Eta asko badira, hori egiteko
aukera gutxiago dago*".

Dagoeneko, hainbat lan argitaratu
dute aurten. Hasteko, 1991n Guanta-
namon sortu zen Soneros del Chan-
güi taldearen "...a Changüisea" lana.
Bertan, dantzatzeko folk kubatarra
bildu dute. Urreztieta Konexion san-
turtziarren lehen lana ere kalean da.
Taldearen izen bera duen lanak garai
bateko Zarama taldearen ezaugarriak
ditu. Musika indartsuarekin ere
ausartu dira aurten Gaztelupeko
Hotsak-ekoak. Horrela, Kafha talde
eibartarraren izen bereko lana kalera-
tu dute. Talde honek Euskadi Gaztea-
ko maketa lehiaketa irabazi zuen.
Zuzenean grabatutako beste blues
lan bat ere argitaratu da Gaztelupeko
Hotsak zigilupean, Ñaco & Bluesca-
vidas taldearen "Directo en Moby
Dick" lana, hain zuzen. Ñako hainbat
taldeetan ibilia da, eta egun, Antonio
Serranorekin osatutako proiektuaz

gain, Bluescavidas du bere talde fin-
koena.

Bestalde, udan kalean izango dira
honako hiru lan hauek: Keu Etsaiak
taldeko gitarrajolearen bakarkako
lehen diskoa -lan instrumentala da
gainera-, Morauren hirugarren lan
luzea -"Amodio domestikoak" izen-
burupean hamalau kantu bilduko
ditu- eta Arima Beltzak taldeak, eus-
karazko bluesa eginez, taxutu duena.

SONEROS DEL CHANGÜI. Folk
kubatarra da Gaztelupeko Hotsak-en
berrikuntzetako bat.

etxekit, s.l

- KARPAK
- ESZENATOKIAK
- HESIAK
- TXOSNAK
- TRIBUNAK
- ALDAGELAK
- KOMUN MUGIKORRAK

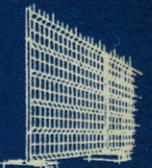

ALOKAIRUA ETA SALMENTA

Uriondo Auzoa, z / g • 7 P. K. • 48480 ZARATAMO • Tel: 94 671 04 75 - Faxa: 94 671 13 58
 www.etxekit.com • e-posta: etxekit@etxekit.com

ERAIKUNTZAK MODULOKA

Uda igarota, beste hainbat proiektu du martxan diskoetxeak: besteak beste, Mikel Urdangarinen hirugarren lana eta Bide Ertzean-ek uztailean grabatuko duen lan berria. Ene Badak ekainean aterako du singlea eta horixe izango da bere disko luzearen aurrerapena. Blues inguruan ere beste hainbat gauza prestatzen ari omen dira. Gaztelupeko Hotsak-en iaz gehien saldu zena Mikel Urdangarinen lana izan zen eta honen atzetik, Joseba Tapiarena eta Loreleirena.

KONPETITZEKO PREST.

Urtean 10-12 lan kaleratzen ditu normalean Elkarlanean diskoetxeak. 2000 urtea Mikel Laboaren "Gernika zuzenean 2" diskoa argitaratuz hasi zuen. Victoria Eugenia Antzokian Musika Hamabostaldian eginiko kontzertuaren grabaketak berezitasun bat du gainera: "Txoria txori", "Gernika" eta "Baga-Biga-Higa" kantuak Euskadiko Gazte Orkestra eta Donostiako Orfeoiaekin daude grabatuak. Ondoren, "Oskorri & The Pub Ibiltaria"ren lau garren alea etorri zen, 18 kantuz osatua. Gero, Juan Carlos Perezen "Ikaro", Maskaradaren izen bereko antzezlanari lotua. Lan honen ildotik, Juan Carlos Perez eta bere taldea hasiak dira berriz zuzeneko emanaldiak eskaintzen. Kontzertu hauetan disko honen eta aurreko bien kantuez gain, Itoizen garaiko hainbat doinu

ere jorratzen dituzte. Udazkenean, Euskal Herrian bira txiki bat egiteko asmoa ere badute.

Apirilaren amaieran argitaratu zen Etzakit taldearen "Goiz edo noiz". Ondoren, maiatzaren erdialdean, aurkeztu zen Oskorraren 23. diskoa, "Ura" izenekoa. Lan honek Kepa Junkeraren laguntza eta atzerriko hainbat gonbidaturen ñabardurak bildu

X. LETE. Udazkenerako egon liteke bere proiektua.

ditu. Bai diseinu aldetik eta baita eduki aldetik ere produktu erakargarria egin nahi izan du Elkarlaneanek, ez bakarrik Euskal Herrian duten publikoa sendotzeko, baita mugak gaindituz atzerriko merkatura iristeko ere. Disko honen laguntzaz, apustu garrantzitsu bati ekingo dio Elkarlaneanek: dagoeneko Frantzia, Italia, Japonen eta Espainian dituz-

ten banatzaileak sendotu eta datorren urtean Ingalaterran hasi nahi du euren lanak banatzen. Horrez gain, epe laburrean Alemanian eta Ipar Europan banatzaile berriak izango omen ditu eta epe luzeago batean, Ipar Ameriketara.

Maiatzaren bukaeran aurkeztu zen Pier Paul Berzaitz zuberotarraren "Baratze bat" lan intimoa. Berzaitzek lau pastoral idatzi ditu eta aurtengoa, Eskiulakoa, ere berak burutu du. Pastoralgile gisa ezagunagoa bada ere, diskogintza ez du alboratu; hau du bere bigarren diskoa. Udarako argitaratuko da, azkenik, Joselu Anaiak-en zazpigarren diskoa, Joselu Ruiz de Bordoak konposatutako country ukituko kantuekin.

Uda ondorenerako asmoen artean, badago hainbat bitxikeria. Lehenengoa, Etxahun-Iruriren omenez egingo den kantu bilduma izango da.

Horretarako, jatorrizko dokumentuak bilduko dira, disko-dokumentu bat sortuz. Sü Hazia kultur elkarteak urteetan zehar Zuberoan zuzenean eginiko musika emanaldiak bildu ditu eta Elkarlaneanek elkarte honekin lortutako akordioaren bidez, kantu originalak -batzuk orain 40 urte grabatuak- entzun ahal izango ditugu. Doinu hauetako batzuk estudioan garbitu beharko

HIRUSTA
records

Hurrengo produkzioak eta grabaketak
AITOR BADIOLA
GORKA SARRIEGI
GABON KANTA TTIKIAK

HIRUSTA records, P.K. 303 / Amutalde 22, 3. esk.
tel-fax 943645652 / hirusta.rec@euskalnet.net
20280 HONDARRIBIA

Mundiñano
taldea

Plaza taldea
Tel.: 948 46 05 76 • ETXARRI ARANATZ

dituzte. Guztira, 20-22 kantu izango dira eta horietako zortzietan gutxienez, Etxahun-Iruri bera agertzen da kantari.

Gozategiren laugarren diskoa udazkenean plazaratuko da. Eta urtaror horretarako ere prest egon liteke Xabier Leteren azken proiektua, baldin eta sendatuko balitz. "200 urte bertsotan" bilduman azken berrehun urtetako bertsolari karismatikoenen bertsoak jaso dira. Dagoeneko musika grabatua dago eta hitzak bilduak; orain ordea, Xabier Leteren ahotsa falta da horiek kantatzeko. Asmoa zortzi disko konpakto kaleratzea da.

Orain arte egindakoari eta lantzeko dagoenari begira, baikor ageri da Elkarlanean-eko arduradun Angel Valdes. Orain ari omen da euskal musika "profesionalizatzen". Gero eta garrantzia gehiago ematen zaie produktoreei, copyright-a babesteari, soinu kalitate on bat lortzeari... *"Edozein merkatutan lehiatzeko soinu konpetitiboa ari gara lortzen, orain arte izan ez duguna. Orain Pier Paul Berzaitzen lehiakidea ez da Pantxoa eta Peio; Berzaitzek orain The Dubliners-en mailakoekin lehiatzen du; bien diskoak apal berdinean, bata bestearen ondoan, egon litezke saltokietan".*

KULTURA OSATZEKO, MODAK HAUTSI.

Iazko urtea, kopuruari erreparatuta, ez zen oparoa izan Oihukarentzat. Normalki bederatzi disko inguru kaleratzen badituzte, iaz lau disko berri eta hiru berrargitalpen burutu zituzten guztira. Aurtengoari dago-kionez ordea, dagoeneko lau lan ditu kalean diskoetxe honek eta urte bukaerarako beste sei argitaratuko ditu.

Gauza berriak ari dira sortzen Oihukan. Bertako arduradun Ritxi Aizpuruk dioenez, *"triki pop-ak eta metalak topea jo dute jadanik eta hemen-dik aurrera beste estilo batzuk jorratu beharko dira"*. Estilo berri horiek salmenta kopuru handirik ez, baina euskal kulturaren espektro zabalagoa

OIHUKA

TXUMA MURUGARREN. Sasoi Ilunak taldeko abeslariak bere bakarkako lehen lana atera du: "Nire leihoak".

osatzeko omen dira komenigarriak. Horren adibide dira dagoeneko kaleratu diren hiru disko. Sasoi Ilunak taldeko abeslariak, Txuma Murugarrenek, bere bakarkako lehen lana plazaratu du "Nire leihoak" izenburupean. Bob Dylan eta Rupert Ordorikaren musikaren ukitua du disko honek. Lau Behiren hirugarren diskoa ere maiatzaren 12an aurkeztu zen. Bi aldaketa nabari daude talde honetan: batetik, laukotetik hirukote izatera igaro direla eta bestetik, burubelarri sartu direla rock and rollean. "Emakume interesgarriak" freskotasunez betetako lana da eta dantzatzeko aproposa gainera. Diskoarekin batera CD-ROM bat burutu dute. Bertan, jokoak gainditzen diren neurrian, kantuak moldatzeko aukera dago. CD-ROMak sari ugari jaso ditu: SGAEk (Sociedad General de Autores y Editores) saritu zuen, Espainia mailako Moebius saria ere irabazi zuen eta baita Bartzelonako multimedia mailako Laus saria ere. Hirugarren berrikuntza Bide Ertzean-en orain arte koroak egiten aritu den Labriten lehen bakarkako lana da. Maiatzean grabatua, "Paradisuan" izenburuko diskoan pop estiloa jorratu du. Aizpuruk dioenez, ez gaude oraindik Euskal Herrian oso ohituta emakume

- SKALARIAK
- GOZATEGI
- TAPIA TA LETURIA
- JUAN CARLOS PEREZ
- MIKEL ERRAZKIN-HF
- GORKA SARRIEGI
- LAU BEHI
- JABIER MUGURUZA
- ANARI
- LABRIT
- TXUMA MURUGARREN

- DOCTOR DESEO
- ELECTROBIKINIS
- ATOM RHUMBA
- ALL FOOL'S DAY
- SHE'S
- CROCKANTIES
- DOLLY BEATLES
- JOHN WAYNE

- MILLADOIRO
- PHIL CUNNINGHAM & ALY BAIN
- KATHRYN TICKELL
- FLOOK
- TANNAHILL WEAVERS

- RAMON VALLE
- ZEZO RIBEIRO

- GEORGES MOUSTAKI
- ELLIOT MURPHY

Serrano

Igeltzera Poligonoa, 18 Pab.
48610 Urduliz - BIZKAIA
Tel.: 94 676 56 31 / Faxa: 94 676 55 05
Tel. mugikorra: 609 40 22 95
E-posta: serrano@pserrano.com

batek bakarlari moduan barne senti-
menduak abestera.

Uda baino lehen azken lan bat
kaleratuko da: Mugatik taldearen
"Mugatik" diskoa. Hard corea lan-
tzen duen talde honen lehen lana da
hau. Ondoren, hainbat lan dago
aurreikusita: Idi Bihotzen hirugarre-
na, Zapozaín Iparraldeko taldearen
diskoa urrirako, Brutal Melodyren
lehen disko luzea, eta osa-
tzear dagoen proiektu bat,
Haritz Arregik, Latzeneko
Aitor eta Jose Marik, Kar-
los Arantzegik eta Mikel
Azpirozek osatu eta pop
indartsua landuko duen
talde berriaren lana, hain
zuzen.

KANTAUTOREAK ETA KANPORA BEGI- RAKO ROCKA.

IZko arduradun Gorka
Etxeberriaren esanetan,
aurtengo uztarako bi sail
bereizi nahi izan ditu dis-
koetxeak: IZrock saila eta
IZ zigilu ohikoa. Rock sail
berezi horretan bi lan argi-
taratu dira dagoeneko. Batetik, Bittor
Aiaperen laugarren diskoa. Ahotsa
aldatuta eta kantautore bihurtuta
agertzen da bertan. Bestetik, Nice
Noise Ategorrietako taldearen "Crazy
world" lana. 20-21 urte bitarteko lau
gaztek osatzen dute taldea eta ingele-
sez abesten dute, Beattlesen eragin
handiarekin.

Ohiko IZren beste bi lan kaleratu
dira aurten: "BDB dúo" izeneko biko-
tearena, non bi neska pianojolek
entzuteko arina den musika klasikoa
egin duten, eta Unhe taldeak burutu-
tako "Mugak zabalduz" lana; euskal
jazz folk estiloa jorratzen du eta
Enyaren ukiturik ere somatzen zaio.

Udarako, "Agur 2000 kantuz" ETBk
eginiko saioaren diskoa kaleratuko

onenetarikoak ari dira berarekin lane-
an: Pascal Gaigne, Joxan Goikoetxea
eta Iñaki Salbador. Guztira, 10-12 lan
plazaratuko ditu aurten IZk; iaz 8
argitaratu zituen.

Joerei dagokienean, Etxeberriak
ez dio musika technoari garrantzia
handiegirik eman. Euskal musikan
ordea, arrakasta duten eta izango
duten bi korronte nabarmendu nahi

izan ditu: kalitatezko eus-
kal kantautoreen produk-
zioa eta euskal rocka.
Baina rock honi eskaki-
zun bat egiten dio: "Eus-
kal rocka beti berdina dela
esan ohi da, pixka bat kan-
pora begiratu dezan eskatu
behar zaio".

BDB dúo

BDB DUO. Bi pianojoleok musika klasikoa jorratzen dute.

da, ETBekin elkarlanean. Eta rockari
dagokionez, Noraezean-en lana izan-
go da. Uda ondotik argitara emango
duen lehen diskoa Xabier Euskitzere-
na izango da. Lan honetan ez da ber-
tso musikaturik egongo; Euskitze
kantautorearen rolean sartuko da eta
hitzak egiteaz gain, berak abestuko
ditu kantu berriak. Euskal musikari

tutako musika tradizionalen oinarri-
tuz, berrikuntzak sortzen saiatzen da,
era horretan sormen lan horri bultza-
da emanez.

Apirilaren bukaeran argitaratutako
Donibane-Lohizuneko Goraki abes-
batzaren lana -euskal kanta tradizio-
nalez osatua- da adibideetako bat.

TRIKI TRUK

S O I N U E T A A R G I A K

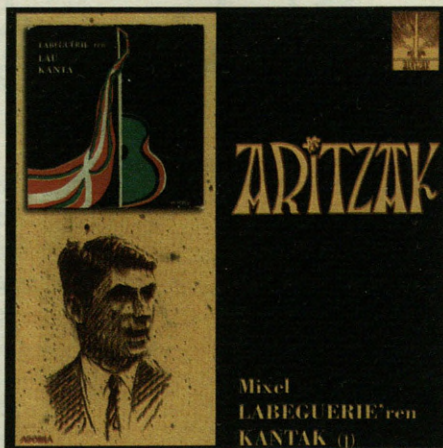
- Bertsolariak, mitinak, txoznak eta mota guztietako kontzertuak
- Zure gustoko kontzertuak antolatzen ditugu

Itzea, 8 - 2. Ezk. - Tel. eta Faxe: 948 63 09 70 • 31.780 BERA (Nafarroa)

Erramun Martikorenaren "Elorrietan loreak" ere kalean da. Hegoaldean, aurtengo irailan egingo da disko honen aurkezpena. Ekainean izango dira kalean Beñat Axiariren azken diskoa eta "Patxi eta Batbiru" izeneko lan berria. Azken honetan Europa osoko hainbat lekutan -Irlandan, Italian...- jasotako euskal dantzak bildu dira. Lan honen zati bat, gainera, bideo formatoan izango da. Honela, euskal dantzaren historia errepasatu ahal izango da, irudiz eta doinuuz lagunduta.

Uztailerako izango da baita ere kalean Manuel Turriasen omenezko lan berri bat. Frantziako hegoaldeko bandek eta taldeek osatutako diskoa izango da. Urte honetan bertan argitaratuko dira halaber Kukumikuren, Zapozainen eta Hendaiako Alaiak taldearen lan berriak.

Bestalde, Gazte Leiho maketa lehiaketaren irabazle izan zen

ARITZAK. Labeguerieren omenezko lanak segida izango du aurtan.

Ormaiztegiko Geroh taldearen diskoa urte amaieran argitaratuko da. Lehiaketaren bigarren edizioarekin batera irtengo da beraz kalera.

Azkenik, iazko abenduan Aritzak taldeak -bertan Estitxuren anaiak abesten du bere seme-alabekin-

Labeguerieren omenez kaleratutako lanak segida izango du aurtan bigarren lan batekin. Urte amaieran emango da argitara.

HANDITZEN, HANDITZEN.

Orain bost urte sortu zen Hirusta Records diskoetxea, hasiera batean Mikel Errazkinen diskoak argitaratzeko soilik. Ondoren, urtean bi disko plazaratzeari ekin zion. Aurtengotik aurrera ordea, urtean hiru argitaratzea da etxe honen asmoa. Salmentei dagokionez, lan bakoitzetik, batez beste, 3.000 ale saltzen ditu.

Aurtengo udan Aitor Badiolaren "Naizena naizen arte" argitaratuko du. Kantari beteranoa da berau, orain 20 urte inguru kantuan ibiltzen zena. Honez gain, Gorka Sarriegiren bakar-kako diskoa kaleratuko da eta eguberrietarako "Kanta ttikiak" lanaren bigarren alea, iazkoaren arrakastari jarraiki. Bertan, haurrentzako kantutak bilduko dira □

www.gordiscos.com

Email: gor@jet.es

LEIHOTIKAN:
"Iur"

HYSSOPUS:
"Galderarik gabeko erantzunak"

FLITTER:
"Rastafari mamao"

JOUSILOULI:
"Prest"

ZEA MAYS:
"Elektrizitatea"

SU TA GAR:
"Tour '00"

GOR Diskak -Manuel de Falla 2 31005- IRUÑEA 948/151815 948/151842

Elektronikaren arrasto

Azken urteotan musika elektronikoa nabarmen zabaldu da Euskal Herrian. Tabernak, disko-tekak, festak, gaueko guruak diren DJak, "after-hours" direlakoak eta goizeko seiretan irekitzen duten lokalak ugaltu dira. Atzerritik datozkigun tententzia estetiko eta musikalak aski erraz barneratu ditu gazte askok. Geldiezi-na dirudi elektronikaren inguruko mugimenduaren hedapenak, garai batean rockak izan zuen eragina gutxituz doan bitartean. Hala ere, Euskal Herrian beste lekutan baino askoz ere mantsoagoa da prozesu hori. Ezin esan eszena elektronikoa dagoenik Euskal Herrian -hala irizten dio behintzat artista ugari-. Alta, hastapenetan egon gaitezkeela zalantzarik ez dago, erreportaje honetan ikusiko dugun moduan.

basque electronic diaspora #1

"BED". Proiektu interesgarria burutu du Esan Ozenkik hainbat kiderekin.

Hamarkada igaro berrian, aldaketa sakonak eman dira gure herriko musikagintzan, euskal rock erradikalaren eragina agortu baita eboluzioaren kariaz. Ondorioz, musika dibertsifikatu egin da, duela oso gutxi pentsaezinak ziren estiloei bide eginez. Technoa edo musika elektronikoa (sinonimotzat hartuko ditugu hemen) da horietariko bat, lehen nahikoa baztertua eta egun aurreiritzirik gabe erabiltzen hasi dena.

Dena den, teknologiak ahalbideratuta, duela hogeitau urte inguru hasi zen technoa hedatzen, rock eta pop talde batzuk berrikuntza honekiko interesa agertu zutenean. Aitzindariak izan ziren. Orduko izenen artean, duela gutxi zendu zen Poch azpimarra genezake, Derribos Arias taldearen sortzailea eta Madrilgo "movida" rekin nolabaiteko zerikusia izan zuena. Beste batzuk, erritmo kaxarekin ere hasi ziren 80ko hamarkada hondarrean, Tu-k taldea (gero Piztiak) esaterako. Hutsetik saiatu ziren euren musika zabaltzen; historiaurrea zen, lehen urratsen garaia, esperimentatzeko grinak bultzatuta abiatu ziren.

Egun, musika elektronikoa kon-tzeptua bera asko zabaldu da. Ehundaka

estilo aurki ditzakegu izendapen horren atzean: Drum and bass, elektroa, techno industrialia, eurobeat, trance, house... ia guztiak Euskal Herrian egiten direnak dagoeneko.

Alta, artista gehientsuenek bere kabuz dihardute, isolaturik, ez baitu oraindik musika elektronikoa Euskal Herrian mugimendu izaerarik. Aitzitik, disko jar-tzaileak ospe handia hartzen ari dira azken bolada honetan. Gaueko guruak dira, diskoteka bat leporaino bete dezaketena, jarraitzaile aunitz dutenak, rock taldeek izan ditzaketen moduan.

KANPOTIK ETXERA.

Arestian aipatu dugun azpiegitura eza horrekin amaitzea da hain zuzen Basque Electronic Diaspora kolektiboaren xede nagusietako bat. BED-ek kaleratu lehen-dabiziko bilduma gurean gauzatu den proiekturik interesgarrienetako bat da musika elektronikoa dagokionean. Euskal Herrikan kanpo bizi diren Bixente Iriart (bxt./Paris), Isa Suarez (Fin de Siè-cle/Londres) eta Iñaki Yarrituk (Basque Dub Foundation/Londres) sortu zuten BED kolektiboa 1998an, kultura elektro-nikoa inguruan mugimendu bat sor-tzeko asmoarekin; alde batetik, musika eta festak eginez, eta bestetik sortzaileei diskoak ekoizten lagunduz. Kolektiboa-ren lehendabiziko fruitua izen bereko kanta bilduma izan zen, 1999ko urte hondarrean Esan Ozenkiren eskutik kaleratutakoa eta etorkizunean jarraipe-na izateko xedez sortua. "Jende aunitz eza-gutzen dugu Euskal Herrikan kanpo bizi dena. Orduan, talde proiektu bat egitea buru-ratu zitzaigun jendeari demostratzeko eus-kaldunak izan gaitezkeela eta musika elektro-nikoa egin dezakegula, erabat isolaturik ez gaudela eta ekoizpena ere badagoela", zioen Bixente Iriartek diskoa kaleratu berri zenean.

Estilo aunitz inguratu dituzte lan honetara, baina badu bestelako ezaugarriak. Iparraldeko artista nahikotxo agertzen da bilduman, eta hortaz, bertan

gero eta luzeagoa

NOVOPHONIC

JAVI PEZ. Berak sortu zuen Novophonic diskoetxea.

egiten ari denaren erakusgarri ona izan daiteke. Bada gainera izugarriko kanta, "Parise" izenburukoa, Xanok eta Em.C-k elkarlanean burututakoa.

Javi Pez donostiarrak ere sekulako lana burutu du musika dantzarria zabal dadin. Sirope kolektiboaren sortzailetako bat izateaz gain, Donostiako Etxekalte tabernan festak antolatu eta musika ipintzen du DJ gisara. Novophonic diskoetxea sortu zuen

duela bost urte eta hainbat musika proiektu gorpuztu du: Parafunk, Instrumental, Camping Gaz & Digi Random, Trío Kempes... Langile zintzoa, bere izena gero eta ozenago entzuten ari da azken urteotan, musika dantzarriaren esparru zabalean (oinarri elektronikoak zein klasikoak erabiliz) egindako ekarpenengatik. Bere burua melomanotzat daukan donostiar hau haizearen kontra hasi zen musika lantzen eta festak antolatzen. Orduan, gehiengoak bestelako doinuak eskatzen zituen (orain behar bada hala gertatzen da baita ere). "Beste aukera bat zen -gogoratzen du Pezek-, clubetan jarri nahi genuen. Hortik sortu zen Sirope kolektiboa duela sei urte".

Oraindik ere, Etxekalte da kolektibo honen bilgune. Novophonic zigiluaren sorrera heldu zen ondoren, eta dagoeneko 13 disko kaleratu ditu diskoetxe honek. Horrez gain, hainbat talderekin kolaboratu du Javi Pezek eta birnahasketa ugari egin du.

Donostiarraren musika oso urrun dago jende ugarirengana heltzen den musika elektroniko horretatik. Azken hau drogari atxikia dago, Javi Pezen iritziz: "Drogen araberako musika da; jendea drogak hartzea gustatzen zaio musika mota hau gustatzen zaiolako. Fenomeno bezala ez zait interesatzen,

hutsala irizten baitiot". Beharbada horrexegatik jarraitzen du Novophonic-ek lanak binilo formatoan kaleratzen. "Masifikazioak, Mc Donalds-eko janariak bezala, balio guztia kentzen dio musikari, eta horregatik ez gaude ados musika saltzeko modu horrekin". Euskal Herriko egoeraz galdetzen zaionean ere, kritikoa agertzen da donostiarrak: "Dibertsifikazio handia dago. Ezer konkreturik ez dago. Jaio berria da. Beti erreferentzia garbiak bilatzeko joera dago, soinu propioa bilatzen saiatu ordez".

Eguberrian kaleratzekoa den disko berria prestatzen ari da orain donostiarrak. Besteak beste, Le Mans, Negu Gorriak, Pizzikato 5, Sindicato del Crimen eta Esclarecidos taldeen

CAUSTIC RECORDS

PAIL. Caustic Records-en lehen lana.

irudi-Ots

argiztapena

sonorizazioa

bideo-proiektoreak

grabazio-estudioak

pantailak

bideo-zinema-publizitaterako platoa alokairua

Gabiria kalea -15
179 posta kutxa
20305 - IRUN
943.631.632 tel
943.631.602 faxa

birnahasketak egiten dihardu buru-belarri.

ILUNA ETA GOGORRA.

Gasteizen bada berriki sortutako zigilu bat, musika elektronikoaren alde gogorrean espezializatua (hardcore elektronikoa, soinu industrialak, breakbeat, techno...). Caustic Records du izena eta dagoeneko bi disko argitaratu ditu. Manix Salazar dago ekimen honen atzean eta beharrak bultzatuta sortu zuen Caustic Records, Pail izeneko bere taldeko lehen diskoa kaleratuko zuenik aurkitu ez zuelako. "Espainia-ko Estatuan ez dago musika industrial jorratzen duen zigilurik-dio Manixek-. Beraz, nire lana argitaratzeko autoprodukzioaren aldeko apustua egin behar izan nuen. Diskoa kalera atera ondoren, jendea materiala bidaltzen hasi zen, nahikoa interesgarria eta kanpoan egiten denetik sobera urrun ez zegoena. Beraz, gehien

gustatu zitzaizkidan taldeekin bilduma bat egitea pentsatu nuen". Horixe izan zen hain zuzen Caustic Recordsen bigarren erreferentziaren abiapuntua.

HEMENDIK AT!. Urtea emango dute lan berrian.

Handik gutxira, Alemaniako ElectroChemicalResearch zigiluarekin kontratua sinatu zuen Gasteizko diskoetxeak bere lanak Europan barrena banatzeko. Orain Estatu Batuetako

beste batekin negoziatzen ari da Pail taldearen bigarren CDa Ameriketara argitaratzeko. Elkarriketak aurrera egin edo ez egin, datorren irailerako espero da lan honen argitalpena.

Egun, kanpora begira egon behar du musika estilo honen zaletu denak, azpiegiturarik ezean, Euskal Herrian ezer gutxi egin daitekeelako. Hemen eszenarik ez dagoela iritzi dio Manixek: "Nik dakidala, mugida elektroniko purua egiten duen talderik ez da edo gutxi dago behintzat. Sanplerra erabiltzen duten metal talde gehiago dago nire ustez. Technoa bidea egiten ari da, baino niri ez zait gustatzen musika hori (musika elektronikoaren alderik komertzialenaz ari da). Prodigy taldearen boom-aren ondotik, jendeak interesa azaldu zuen, baina ez sobera ere".

Bien bitartean, kalean behar du dagoeneko Gasteizko zigiluaren hiru-garren lanak: S.I.C. taldeko mini-CDa (elektroa, industrial, azidoa), Madrilgo Side Effects-en proiektu paraleloa.

Musika elektronikoaren beste alderdi arras ezberdina jorratzen du Iruñeko Hemendik At! taldeak. Radio formuletan errazen entzuten dugun musika bere egin dute, komertzialena agian, hedatuena jendearen artean. Nabardurak nabardura, dance estilokan eroso sentitzen dira. Aitzindari izan genituen neurri batean, beraiek izan baitziren lehenak euskara eta technoa uztartzen. Gogora ekarri bestela 1997ko uda eta bere soinu bandako kantuetako bat: "Goazen". Ordutik gauza asko aldatu da, gazte belaunaldi berriak naturaltasunez barnerratzten ari dira technoaren inguruko musika, nahiz eta Hemendik At!-eko konpositore Iker Sadabaren irudikoz bide luzea gelditzen den. "Uste dut musika hau oraindik sartzen ari dela, jaiotzen ari dela. Gero eta talde gehiago dago, jende gehiago, festak egiten hasi dira, baina oraindik gutxi dira".

Musika elektronikoaren egitura eza

GAZTEOK

- Erromeriak
- Jaialdiak
- Soinu eta Argi Ekipoak
- Haur parkeak...

Management eta Kultur Lanak
Errotabarri, 22

48195 Larrabetzu (Bizkaia)

Tel.: 944 55 84 20 • Mugikorra: 607 30 12 37

- ✓ Plaza taldeak: "URGABE" musika taldea
"SUAN BLAI" musika taldea
"SORBELTZ" musika taldea
- ✓ Rock: "UTIKAN"
- ✓ Folk Zelta: "ZAPOZAIN"
- ✓ Reagge-Pop: "DALE KE LIBRA"
- ✓ Tex - Mex: "IGUANA Y LOS JUMILES"

hori egunero pairatzen dute Hemen-
dik At!-ekoek. Esate baterako, oso
gutxitan jotzen dute techno hutsezko
festa batean. "Zuzeneko emanaldietan,
rock talde batekin jo dugu askotan.
Nahasketa bat dago hor, positiboa dena,
baina esan nahi dut oso gutxitan aritu
garela DJ batekin adibidez. Ona da kon-
zertu batean rockaz landa beste musika
estiloak entzutea", dio Iker Sadabak.

Epe motzean ez du diskorik kale-
ratuko Hemendik At!-ek. Urte osoa
emanen dute taldekideek lan berria
prestatzen eta zuzeneko emanaldiak
tartekatzen. Bada ordea nobedade-
rik, iruindarren hirugarren diskoak
aldaketak inguratuko baititu.
"Beharbada zuek ez duzue nabarrituko,
baina guk bai".
Izan ere, aurre-
ko bi diskoeta-
ko abesti
gehientsuenak
Iker Sadabak
konposatuta-
koak dira, eta
oraingo hone-
tan gainontze-
ko taldekideek
ere kantua
prestatuko
dituzte. "Ukitu
ezberdina izanen
du diskoak, ez
delako gauza
bera batek edo besteak konposaketa
lanak egitea".

TECHNOA GITARREKIN UZTARTZEN DENEAN.

Ukaezina da technoak duen erraz-
tasuna beste estilo ezberdinekin
uztartzeko. Jazza, musika latinoak,
reggaea... dena nahas daiteke, baita
metal doinuak ere. 80ko hamarkadan
ska-rekin gertatu zen antzeko feno-
mena ematen ari da technoarekin.
Egungo talde aunitzek, batez ere
metal-trash estiloaren inguruan
dabiltzanak, techno kutsuko abesti
bat sartzeko ohitura hartu dute opari
gisa euren diskoetan. Buitraker, Ekon,
Nohizbait, Anarko... zerrenda bukae-
zina da. Programazioak, erritmo
kaxak, efektuak eta sanplerrak ez

zaizkie batere arrotz egiten, eta kon-
plexurik gabe uztartzen dituzte euren
gitarra zorrotzekin. Duela sei-zazpi
urte pentsaezina zena, ia moda izate-
ra pasatu da. Talde hauek euren
musika gitarreroaren osagai bezala
erabiltzen dute technoa.

Ez da ordea berdin gertatzen Bad
F-Line edota Bi Kate gisako taldeekin,
trash tankerako gitarra sartzearatik
ere, musikaren oinarri nagusia elek-
tronika baitute. Bad F-Line Arrasate-
tik dator, eta Ministry edo Nine Inch
Nails bezalako taldeek irekitako bide-
tik abiatu da, technoaren alderik
industrialena jorratuz. Programazio-
ak, sintetizadoreak, sekuentziak eta
bestelakoak gitarra zorrotzekin elkar-

tzearen ondorio
da Bad F-Line.
Energia, ilunta-
suna, musika
gogorra. Horie-
kek dira Arrasa-
teko taldearen
ezaugarriak. Bi
Kate aldiz, ez da
hain iluna. Mikel
Kazalis (Aneste-
sia, Negu
Gorriak) dugu
proiektu honen
gidaria. Zeresan-
ik sortu dute
bere zuzeneko

BI KATE. Zuzeneko ikusgarria du taldeak.

emanaldiek, potentzia handiko ikus-
entzunezko muntai ikusgarriak anto-
latu baititu bere lehen diskoa kaleratu
zuenetik.

Musika elektronikoaren inguruko
ikuspegia ematen saiatu gara erre-
portaje honen bitartez, modu zabale-
an, den-dena barne hartzea ezinez-
koa dela jakinik. Dena den, adi egon
beharko dugu, ehundaka etxetan
gazte anonimo mordoa ari baita orde-
nagailuan endredatzen musika elek-
tronikoaren arrastoan. Harrobia
badago, teknologia azken finean
inoiz baino eskurago baitago egun.
Denborak erranen digu zertan amai-
tzen den hau guztia. Alta, gorantza
doala ez da zalantzarik. Elektronika-
ren garaia heldu ote? □

KEMEN Musikagintza

Managment eta kontratazioa

gure artistak

**DOKTOR DESLAÏ
IZOTZ
SANCHIS Y JOCANO
MO' MAU
JEXUXMAI LOPETEGI
& NOIZBEHINKA
JOUSILOULI
MIXEL & CAROLINE**

folk Kubatarra

**FUERZA LATINA
SONEROS DEL CHANGUY**

rock internacionala

LOON (Irlanda)

reggae gira internacionalak
(Jamaika eta Ingalterra)

Berbena, dantzaldi,
kontzertuak...

**KONTZERTU ARETOA
DAUKAGU**

**DOKTOR
DESLAÏ
Single
Berria**

**JOUSILOULI
Disko
Berria**

KEMEN Musikagintza
Urbietan 44, behean
20006 Donostia

Tfak: 943 47 06 99 / 656 75 50 21

MP3 formatua:

Informazio kopuru izugarria dabil uneoro, batetik bestera, Interneten. Testuak, irudiak... eta gero eta gehiago audio eta bideo formatuko artxiboak. Hauek arazo bat dute, ordea: espazio handia okupatzen dute. Musika sarearen bitartez zabaltzeko, beraz, soinuak ahalik eta gehien konprimitzean dago gakoa. Kalitatea ahal den neurrian mantenduz, beti ere. Zentzu horretan MP3 formatuak jauzi handia ekarri du, berau erabiltzaile soinuak askoz toki txikiagoa betetzen baitu kalitateari kalte handirik eragin gabe.

Musika Interneten entzun edota saretik jasotzea gero eta errazagoa denez, MP3ak musikaren mundua goitik behera aldatuko duela (edo aldatzen ari dela) aurreikusten du askok.

MP3 FORMATUA. Kalitatearik galdu gabe, soinuak hamar aldiz gutxiago okupatzen du.

Zer da MP3? MP3 izen luzeago baten laburdura da berez: MPEG-LayerIII. Eta MPEG, aldiz, Motion Picture Coding Experts Group-en laburdura. Konpresio algoritmoa da MPEG-LayerIII, batetik datu errepikapena erabiltzen duen, baina, bereziki, teoria psiko-akustikoez baliatzen den algoritmoa. Beste modu ulergarriago batean esanda, MP3ak giza entzumenak antzematen ez dituen eta beste soinu batzuei gainjartzen zaizkien soinuak ezabatzen ditu. Praktikan, 4 minutuko abesti batek Wav formatuan (lehen erabiltzen zen formatua) 40 Megabyte (Mb) betetzen zituen bitartean, MP3 formatu digitalean 4 Mb baino gutxiago nahikoak dira horretarako. Zer esan nahi du horrek? CD bakar batean 10 edo 11 ordu gorde daitezkeela (100-150 kantu), musika Internetetik azkarrago jaso daitekeela eta gure ordenagailuari askoz memoria gutxiago jango diola. Soinuaren kalitatea galtzen dela? Bai, baina ez gure entzumenak antzemateko neurrian.

MP3 formatuko artxi-boak maneiatzea erraza

da gainera, eta ez du ekipo informatiko berezirik eskatzen. 486 ordenagailu bat eta soinu tarjeta soil bat (16 bit) nahikoak dira. Musika sarean bertan entzun edo ordenagailura jaitsi daiteke. Norberak bere MP3 artxiboak ere sor ditzake edota kantu bildumak sortu eta formatu desberdinetan gorde. Musika ordenagailuan entzun ahal izateko softwarea oso merke (batzuetan dohainik) lortu daiteke sarean bertan. PC-arentzako erreproduzitzailerik zabalduna WinAmp da eta Macintosh-entzako, berriz, MacAmp.

TRESNA BERRIAK.

MP3ak etorkizun oparoa duen seinale, gero eta enpresa gehiagok ekin dio formatu honen inguruko produktu desberdinak kale-ratzeari. Esan dugu ordenagailua nahikoa dela berau erabiltzeko, baina aukera zabaltzeko nahi izanez gero, gailu berriak agertzen ari dira etengabe merkatuan. Batetik, jasotako musika ordenagailu gelatik kanpo eramateko para-da eskaintzen diguten tresnak daude dagoeneko salgai. Musika zuzenean ordenagailutik kargatu eta edonora eraman

DIAMOND RIO. Erreproduzitzailerik honek ordenagailutik musika jasotzen du.

saretik dator iraultza

daitezkeen walkman modukoak dira. Horrelako produktu bat merkatuan jartzen lehena Diamond Multimedia enpresa izan zen bere RIO PMP300-ekin. Tabako kaxa baten tamaina du eta 70 gramoko pisua besterik ez. Ondoren iritsi ziren Samsung etxearen Yepp 32MO eta Yepp 64MO eta Sonyren Vaio. Walkman berri hauen prezioa 25.000 pezeta (1.000 libera inguru) eta 47.000 pezeta artekoa da, gordezaketaren informazioaren arabera.

Tresnez gain, MP3aren inguruan programa berriak ere etengabe ari dira sortzen: DJ-entzat erreproduzitaile edo Player bereziak, CDetatik

MP3ak sortzeko Ripper-ak, konpresiorako Encoder-ak...

AUKERA ZABALA.

Alderdi teknikoak albo batean utzita, MP3 formatua erabiltzen duten webguneetara jo (hurrengo orrian gune esanguratsuenen zerrenda bat ipini dugu) eta aukera zabalarekin egingo du topo erabiltzaileak. Gune bakoitzak ehundaka artista eta kantu desberdin, ezagun nahiz ezezagun, eskaintzen ditu. Estilo ezberdinen zerrenda ipini ohi dute aukeran gune hauek, eta gehien entzun eta jaitsitako kantuen zerrenda ere moldatzen dute. Berrikuntzak aurkezten dituzte

batzuk edo promozionatu nahi dituzten abestiak nabarmentzen. Guztiek bilatzailea ere badute, musikariaren izenez nahiz abestiaren titulua ipiniz funtzionatzen dutenak. Bi aukera eskaintzen ditu abesti bakoitzak: sarean bertan entzutea bata, ordenadorean gordetzea bestea. Kantu batzuk doan eskaintzen dira, beste batzuk, ordea, ordaindu egin behar dira. Gainera, talde eta musikarien informazioa eskaintzen dute webgune gehienek.

HASIBERRIAK IZARREN PARE.'

Entzulearen ikuspuntutik jardun

Industria diskografikoaren egonezina

MP3 FORMATUA MUSIKAREN INDUSTRIARENTZAKO mehatxu handia da, kasetea asmatu zenetik izan duen mehatxu handiena, adituen esanetan. Kasetea ez bezala mehatxu digitala da gainera formatu honek diskoetxei ekarri diena. Diskoen kopiak egitea hain erraza izanik, CDen salmentak behera egitearen beldur dira. Horren erakusle da Diamond Multimedia bere Rio erreproduktorea merkaturatu ez zezan industriak eginiko ahalegina. Bestalde, Public Enemy taldeko Chuck D-ren diskoetxeak neurriak hartu zituen honen aurka, argitaratu gabeko kantuak sarean ipintzeagatik.

Berez legez kanpokoa da MP3 musika artxiboak trukatu edo jaistea, ez badira lehenago egile eskubideak ordaindu. Badira web

gune legalak egile eskubideen aldetik zorrotz jokatzeko dutenak. Eta, hala ere, batek baino gehiagok arazoak izan ditu horregatik, Napster-en web guneak kasu.

Gainera, legez kanpoko MP3 mordera dabil sarean. Horiek detektatu eta ezabatu ahal izateko konpainia indartsuenak armiarma izeneko bilaketa sistema bereziak garatzen ari dira. Horrez gain, Recording Industry Association of America delakoak Secure Digital Music Initiative ekimena jarriko du abian datorren udazkenean. MP4az, MP3aren bertsioa hobetuaz, hitz egiten hasiak dira batzuk dagoeneko eta diskoetxeak beldur dira hartzen ari diren neurriak ez ote diren nahikoak izango etengabeko aldaketan ari den esparru hau kontrolpean izateko.

Luis Mari Luzuriaga

IKUSKIZUNEN KONTRATAZIO ETA AHOLKUGINTZA

Palentzia Kalea, 5 - baxua A- • 01002 GASTEIZ - VITORIA
Tel.: 945 25 37 25 - Faxa: 945 25 45 99
Mugikorra: 608 87 02 55 - 639 77 62 62
e-posta: cpalencia@jet.es

WEBGUNEAK. Ezkerretik eskuinera, www.mp3.com, Lycos-en bilaketa motorea, GoodNoise-ren orria eta www.vitaminic.com.

dugu orain artean. Baina ezin ahaztu musikariei formatu digital honek ekarri dizkien onurak. Musikari berri eta ezezagunei bereziki. Izan ere, edozeinek, webgunea sortu duen enpresaren kontratua onartuz gero, sarean doan ipini baititzake bere konposizioak MP3 formatuan. Camilo Mateo informatikaria da ASP enpresan, baina musikan ere jarduten du. "Cordeles de viento" bere taldeak lehen diskoa kaleratzeko duen arren, Interneten entzungai daude dagoeneko bere lanak. Vitaminic enpresarekin du kontratua. Abestiak sarean jartzeko prozesu guztia PC soil baten bitartez egin zuen. Abestiak MP3 formatuan bidali, taldearen inguruko informazioa erantsi, estilo jakin batean kokatu, promozionatu nahi den abestia hautatu eta produktua mundu osoan zabaltzeko prest

dago. Abestiaren prezioa ere norberak jartzen du. "Guk doan eskaintzen ditugu" dio Mateok, "gure asmoa ez baita honekin aberastea, entzunak izatea baizik". Baina prezioa ipiniz gero eta gune bakoitzak finkatutako kopuru minimo batera iritsita, irabazien erdia (Vitaminic-en kasuan) artisten eskuetara joaten da. Bitxikeria moduan, fan club bat izateko aukera ere bada.

Promoziorako aukeratutako euren abestiak 1.000 entzuletik gora izan dituela esaten dute enpresak emandako datuek. Horietatik erdiek ordenagailura jaitsi dute gainera. "Zure lana ezagutzera emateko aukera duzu eta zure taldea musikako izar handien ondoran, aukera berberekin, jartzea ahalbidetzen du euskarri honek".

Elkarlana ere bultzatzen du MP3aren garapenak eta kantu berbera batera lantzen jardun dezakete elkarrengandik milaka kilometro-ra dauden bi musikaririk.

Musikaren industria irauli dezakeen formatu honen etorkizunaz inork zalantzarik balu, kontuan har beza datu hau: searchterms.com-en arabera, "MP3" bigarren termino erabiliena da bilaketa motoreetan. Bilatuena "sexu" hitza da □

Non bilatu

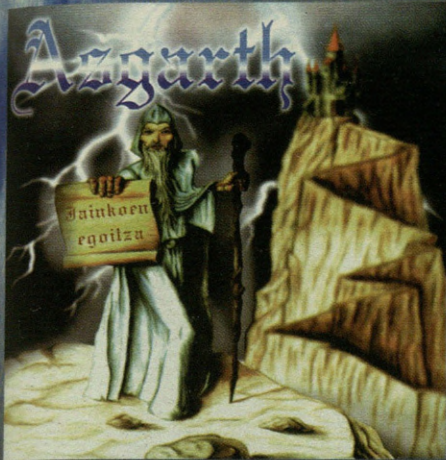
GERO ETA UGARIAGOAK dira MP3 formatuaren inguruko web guneak. Horietatik zabalduenak hartuta zerrenda bat burutu dugu. Batek, MP3 artxiboak entzun eta jaisteko guneak ugariak dira eta gehienek formatuari buruzko informazio zabala eskaintzen dute: www.mp3.com, www.vitaminic.es, www.tunes.com, www.peoplesound.com, www.thomson-music.com, www.goodnoise.com, www.musicmatch.com, www.napster.com. Bestetik, bilaketa motoreak ere badira. Adibide gisa, Lycos-ek duena: mp3.lycos.com. Softwarea lortzeko orduan honako bi helbide hauek dira bisitatuenak erreproduzitaileetan, PC zein Macintoshen jabeen aldetik: www.winamp.com, www.macamp.com. Kodifikatzaile edo encoder-a eskuratzeko orduan, aldiz, beste bi helbide hauek: www.anime.net, www.xingtech.com.

KONTRAIRO
BAZEN GARATA

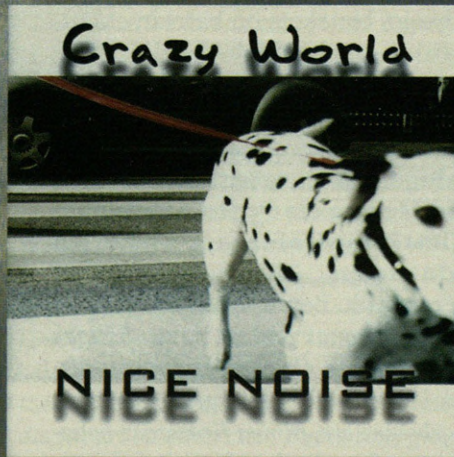
Erabilkorra: 607 41 20 64

• IZAERA • JARDUERAK • IRADOKIZUNAK •
KAFE JATETXEA
Kafe Antzokia
• ESPAZIOAK • AGENDA •
WWW.KAFEANTZOKIA.COM

Musika bizi!

ASGARTH
"Jainkoen Egoitza"
 IZ-523-KD
 Euskal Heavy-Rock Melodikoa

BITTOR AIAPE
"Beste Aldean"
 IZ-521-KD
 Euskal Rock-a

NICE NOISE
"Crazy World"
 IZ-524-KD
 Pop-Rock Klasikoa

Berrikuntzak

BdB DUO
 IZ-522-KD
 Klasikoa

UNHE
"Mugak Zabalduz"
 IZ-525-KD
 Euskal Jazz-Folk

Garai onak bizi dituzte zinemako soinu bandek. Ia marginalak izatetik, beste edozein genero adina saltzera pasa dira. Euskal Herrian puntako hiru soinu banda egile ditugu: Angel Illarramendi zarauztarra, Bingen Mendizabal gasteiztarra eta Alberto Iglesias donostiarra. Hauen ustez ez da moda edo kasualitatea, musikak istorio bat kontatzeko duen garrantziaren ondorio baizik.

Filma estreinatu baino lehen ere salgai egotera pasa dira soinu bandak. Berdin dio propio konposaturiko musika izan edo filmaren aitzakian kanta itsasokorrez osatua egon. Edozein dendatan, soinu banden apalak euskal musikari eskainitakoak adina toki hartzen du dagoeneko. Gazte nahiz helduentzako kontsumorako produktu bihurtu dira. Are gehiago, banaketa on batekin eta filmak harrera ona baldin badu, disko salduenen artean egotera hel daitezke. Alberto Iglesias donostiarra Espainiako Estatuan dagoen konposatzailerik gores-tuena dugu; lau Goya sari irabazitakoa da Julio Medem eta Pedro Almodovarren filmak musikatuz, azkena aurren Almodovarren "Todo sobre mi madre" rengatik. Berak dioskunez, "ez da moda soil bat; onak badira, soinu bandek goiari eutsiko diote. Gainera, ez dut uste diskoetxeek bultzatutako gertakari komertziala denik; gehienez ere, filmen tiradizoaz baliatzen dira musika saltzeko. Nire iritziz hutsune bat dago musika garaikidean, eta haien tokia hartu du zinema musikak". Uste berekoa da Angel Illarramendi konpositorea: "Ez dakit noiz arte iraungo duen, baina bitartean, errebotz izanda ere, gure lana ezagutarazteko balio digu. Lehen berriz, film oso eza-

Soinu banden

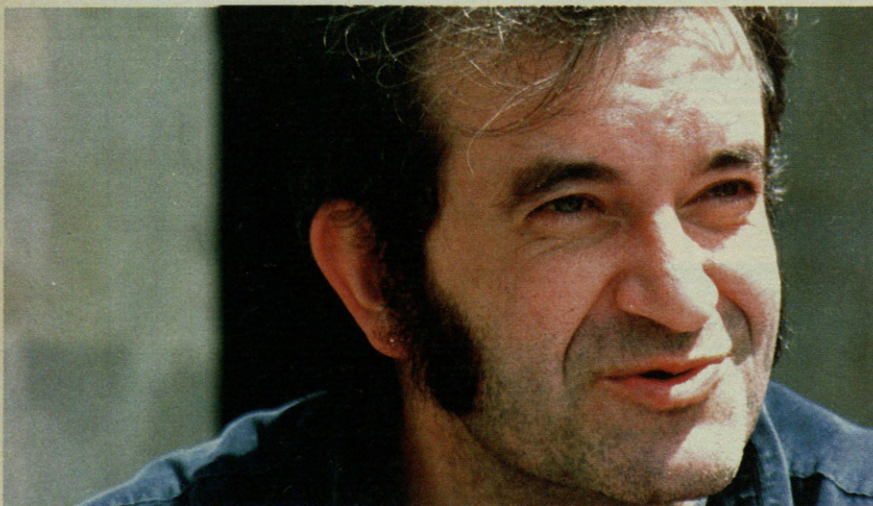

ANGEL ILLARRAMENDI. Helena Tabernaren

gun bateko musika izan ezean, nabarmendu gabe kaleratzen ziren soinu bandak". Zarauztarrak, besteak beste, Gracia Kerejetarekin egin ohi du lan eta azkenaldian Helena Tabernaren "Yoyes" filma ere musikatatu du.

Berezko hizkuntza du musikak eta, irudiekin batera jarritz gero, biderkatu egiten da bere indarra. "Konparazione, liburu edo olerki bat irakurtzean, informazioa adimenetik pasatzen zaigu sentimenduetara iristeko. Musika aldiz, zuzenean iristen da arimara, galbaherik gabe", dio Iglesiasek. "Zaila da musikarion hizkuntza hitzez adieraztea, ia ezinezkoa esango nuke; horregatik hitz egiten da hain gutxi musikaz", gehitzen du.

Hirurak ados daude film batean musikak duen zereginaz hitz egiterakoan: girotu eta istorioa kontatzen lagundu behar du. Bingen Mendizabal gasteiztarra Juanma Bajo Ulloa eta Montxo Armendarizen ohiko soinu banda egilea da. Bere aburuz, film bakoitzean musikak zeregin ezberdina izaten du: "Zerbait azpimarratu, areagotu eta, zergatik ez, emozioa gutxitzeko ere balio du. Nik gehien atsegin dudana girotzea da, mundu paralelo bat sortzea, alegia. Erraz hunkitzeko sartzen den musika ere guztiz eraginkorra da. Nik 'Alas de Mariposa'n kutsu hori erabili nuen eta, egia esan, oso ongi funtzionatzen du. Txarre-

JOSEBA OLAIDE

BINGEN MENDIZABAL. "Musika ez nabarmentzea litzateke egokiena".

hiru mosketeroak

ALBERTO IGLESIA

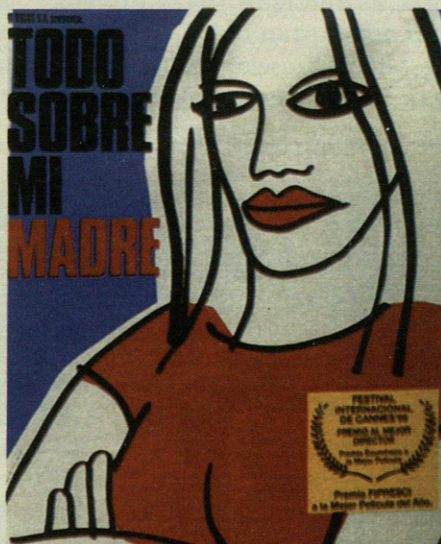
"Yoyes" filmak zarautzarraren musika du.

na zuk nabaritzea izaten da, behar den moduan eginda ez dagoen seinale; faltsua izatera ere irits daiteke. Ikustezina izatea litzateke onena. Hori gure ikuspuntua baldin bada ere, beste batzuei musikak 'azukre' gehiegi izateak ez die inolako trabarik egiten, alderantziz. Kontuak kontu, ni efektismotik alde egiten saiatzen naiz". Illarramendiren ustez, "girotzeaz aparte, filmaren arnasa, tenpoa ere izan behar du musikak, une dramatikoaren pultsua eraman behar du. Bi musika mota izaten ditu film batek: doinu nagusia batetik eta une dramatikoak bestetik. Zuzendari batzuek filmen musika txaketaren barrukoa bezalakoa izatea nahi dute, ez diezaiola istorioari itzalik egin". Iglesiasen ustez, halaber, musikak betekizun bat baino gehiago izaten du film batean: "Alde batetik, sinkronizazioan eta muntaketan erabiltzeko, eta bestetik, istorioaren emoziozko alderdia areagotzeko; biak dira narrazio moldeak. Era berean, film bakoitzak irudimenezko soinua du errealtate modu batera antzemateko. Musikaren zeregina hartara, irudimenezko mundu hori eta benetako soinuak uztartzea izaten da".

Konpositoreek zinegileekin duten harremana nahikoa berezia izaten da, musika sortzeko duten askatasuna baldintzatzeraino. Bingen Mendizabalaren ustez, "zuzendariak beti daki zer

nahi ez duen, baina ez beti zer nahi duen. Lurralde neutro batera joan behar da beraz, elkarri ezer inposatu ez diezaiogun". Alberto Iglesias zuzendariengana gehiago gerturatzearen aldekoa da, "eta horrek ez dit askatasuna kentzen, kontrakoa, hobeto eza gutzen baitut zer nahi duten nire kasa lan eginda baino. Elkarlan estua izaten da". Almodovarrekin ulermen maila ona erdietsi du Albertok: "Jarraipen bat izan dut Pedrokekin eta oso litekeena da bere hurrengo filman ere elkarrekin aritzea. Bere zinema maite dut, nahiz eta proiektu zorrotzak izan ohi diren. Julio Medemekin bestalde, ederki konektatzen dut. Hala ere, Juliorekin beti saiatzen naiz leku ezberdin batetik abiatzen; hori dela eta, gero eta erronka handiagoa ari da bihurtzen. Baina tira, gustukoa dut esperimentatzea".

Inspirazioak lanean harrapa zaitzala esan ohi da. Illarramendiren esanetan, "lanean irekitzen zaizkizu zirrikitu guztiak. Ura lur azpian aurkitzea bezala-

"TODO SOBRE MI MADRE". Film hau musikatu du Alberto Iglesiasak.

koa da; nahiz eta aurkitu, nola iritsi beherraino eta ekarri azalera, hor dago koska". Iglesiasak, jasotzen dituen gidoi ugariaren artean, hunkigarriak direnak hobesten ditu inspirazioaren argia piztu diezaioten: "Istoria batek hunkitzen bazaitu, askoz errazagoa da inspirazioa aurkitzea. Gidoi bat musikatzeke, halako xarma eduki behar du. Batzuetan bere sinpletasuna dela medio erakartzen nau eta beste batzuetan berriz, konplexutasuna duelako. Askotan gainera, gauza sinpleak musikatzea konplexuak lantzea bezain makurra izan daiteke".

Euskal Herria musikari trebeen sorleku dela esan izan da beti. Ez dezagun ahaztu gainera, aipatu hiru konposagileez gain, Pascal Gaigne ere hor dagoela, Victor Ericeren "El Sol del membrillo" filman soinu banda bikaina egin ondoren. Bingen Mendizabalek ez du uste sentsibilitate berezia dugulako denik: "Ohitura eta tradizioa badugu, bai, baina beste tokietan ere bai". Illarramendiren irudiko ordea, "badago zerbait. Euskaldunok beti izan gara xelebreak, bai borrokarako, bai musikarako. Horra hor gure tradizio musikala; garai batean, kalean edo tabernetan kantatu eta dantzatzen jardutea oso normala zen, nahiz eta orain hori galtzen ari dela dirudien". Alberto ere giroak zerikusi handia duelakoan dago: "Umetatik barneratu nuen nik zinemaren lilura. Donostiako alde zaharrean jaio nintzen, eta han, badakizu, Zinemaldia urtero egotea kristoren poza izan da beti. Lagun giroak ere eragin handia izan zuen, zinema ikusteaz gain, batzuk zinema ere egiten hasi ziren-eta. Dena den, Euskal Herrian potentzial handia dago alferrik galtzen ari dena. Askoz soinu banda konpositore gehiago egon zitekeen musika heziketa egokiagoa izango balitz. Esaterako, kontserbatorioetan ikus-entzunezko proiektuak ikasgaien artean sartzen eta proiektuak garatzen hasi beharko lukete. Oso ekimen gutxi dago; azken batean, Bingen, Angel eta ni neu frankotiratzaileak gara" □

Musika klasikoa

Musika klasikoaren entzulea oso murrizta da. Batzuk diotenez, publikoaren %10era besterik ez da iristen. Zer egin behar du gizartean leku zabalgoa lortzeko? Bestalde, kontserbatoriotik ateratako musikari "puristak" beste musika motatara jauzi egiteko beldurrez daudela dirudi. Musika garaikideak publiko zabalarengana iristeko bide zaila dauka. Kezka hauei nolabait erantzun nahian, saiakera batzuk egin dira bi mundu desberdin elkartuz: klasikoa eta herrikoia.

B. LERTXUNDI. EOSekin Km98ren aldeko kontzertuan.

Azken urteotan herri musika klasikoarekin uztartzeko ahalgin batzuk egin dira Euskal Herrian. Euskadiko Orkestra Sinfonikoa egin ditu gehienak (Benito Lertxundi, Txirri, Mirri eta Txiribiton), baina Bilbokoak ere saio bat egin zuen Kepa Junkera trikitilariarekin eta Euskal Herriko Gazte Orkestrak Mikel Laboaren kanta pare batekin.

Hemen inguruan orkestra sinfonikoa eta kantariak emanaldi batean elkartzeko saiorik ez zen izan 1997a bitarte. Espainiako Estatuan bai, Granadako orkestrak Miguel Riosekin eta Tenerifeko orkestrak Pedro Guerrarekin eginak

zituzten horrelako saiakerak.

Lehendabiziko saioa Donostiako Orfeoaren mendeurrenean izan zen, 1998ko udan. Orduan Euskal Herriko Gazte Orkestrak Mikel Laboaren bi abesti moldatu, entseatu eta Anoetako estadioan kontzertua eman zuen kantari antiguatarrarekin batera.

AUHEN SINFONIKOAK: KONTZERTU ETA DISKO MUNDIALAK

Bigarren ahalegina, eta orain arteko arrakastatsuen, Benito Lertxundirekin egin zuen Euskadiko Orkestra Sinfonikoa. Kilometroak 98 antolatu zuten Tolosaldeko ikastolen eskaerari erantzunez, ohiko kontzertu klasikoa egin ordez, orkestrako arduradunei bururatu zitzaizen ideia: euskal kantari ezagun baten abestiak moldatzea bere orkestrarako. Kontzertu mota desberdina eskainiz *gantxo* berezia zuela, musika klasikoaren jarraitzaileen zirkulua zabaltzen zuela pentsatu zen eta gero hala gertatu zela ikusi zen. Lertxundi izan zen aukeratutako abeslaria eta moldaketak Alemaniako bizi den Enrike Ugarte tolosarrak egin zituen. Ohitua dago musika

ERVITI

MUSIKA

**MUSIKA INSTRUMENTU ETA AKZESORIOAK
EDITORIALA**

Tel.: 943 42 65 36
943 42 87 83
Faxa: 943 28 57 97

e-mail: erviti@erviti.com
San Martin kalea, 28
20005 DONOSTIA

a bide berri bila

genero desberdinak nahasten Europa erdialdean ohikoa delako eta moldeak haustea gustuko du. Berak zuzendu zituen apirilean Tolosan eta ondoren Donostian, Bilbon eta Hendaian egingako kontzertuak.

Kanten aukeraketa kantari oriotarrek berak egin zuen, bere obretatik orkestrarako moldatzeko egokienak bilatuz, "mentalitate sinfonikoa zutenak, zukua ateratzeko egokienak", berak esan bezala. Bere diskografiako zortzi kanta aukeratu zituen: "Oi Zuberoa", "Oi ama Eskual Herri", "Valdorba", "Urrundik", "Oi lur", "Txori ttikia", "Udazken koloretan" eta "Bihotz". Abesti hauen partiturarik ez zegoeenez, kanten grabaketak bidali zizkion Lertxundik Ugarteri Alemaniara. Telefonoz harremanetan maiz egon ondoren, moldaketa lanak burutu zituen konposatzaile tolosarrak.

Bere batutapean entsegu batzuk egin ahal izan zituen Benito Lertxundik orkestrako musikariekin. Kantaria kezkatu agertu zen proposamena jaso zuenean, erantzukizun berriak esan nahi zuenagatik, baina aldi berean oso interesatuta. Egun batzuk pasa zituen zalantza bizioan. Elkarlanean diskoetxeak ere zuzeneko diskoa grabatzea proposatu zuen, baina oriotarrek ez zuen onartu zalantza horie-

ALBERTO ELOSEGI

KEPA JUNKERA. Bilboko Orkestrarekin jo zuen baina ez zen diskorik atera.

xengatik. Geroztik askotan adierazi du Lertxundik proiektu honek bere karreran aurrerapauso handia esan nahi izan duela eta ate berriak zabaldu dizkiola. Euskadiko Orkestrako musikariek ere ilusioz hartu zuten erronka ohiko egitarauan berrikuntza zelako.

Tolosako Leidor zineman emanaldi historikoa burutu zuten 1998ko apirilaren 17an. Zinema lepo bete zen, kantari, musikari eta zuzendariaren arteko "kimika ona" sortu zen, artis-

tak gustura atera ziren eta entzulea gusturago. Kike Ugartek berak akordeoiaz lagundu zuen abesti batean eta Olatz Zugastik ahotsez lagundu zuen bitan. Halako lana kontzertu bakar batean dasta ahal izatea luxu handia zela pentsatu eta diskoa kale-ratzea erabaki zuten orkestrako arduradunek eta abeslariak. Bi kanta gehiago moldatu zituen Ugartek ("Bizkaia maite" eta "Formak"). Iraitlean grabatu zen "Auhent sinfonikoa" izeneko diskoa eta urrian kalean zen. Horrekin batera beste hiru kontzertu prestatu zituzten Donostian eta Bilbon azaroan, diskoaren aurkezpen gisa. Ondoren Hendaian ere eskaini zuten. Durangoko Azokan eta Eguberri haietan izugarritzko salmenta izan zuen diskoak, euskal musikaren marka guztiak hautsiz.

Kike Ugarte musikari, konposatzaile eta zuzendariaren iritziz, euskal kantagintza oso melodikoa da, sinfoniatzen erraza eta horrelako proiektu gehiago burutzea nahi luke. Musikari asko halaber klasikoaren eskemetatik ateratzeko prest agertzen da. Musika klasiko egungo musketara hurbiltzen ari da eta baita alde-rantziz ere. Hor daude Carreras, Pavarotti eta Domingo tenore ospetsuen kontzertuak futbol estadioetan, adibide gisa.

Zure lokal eta aurrekontuaren arabera musika ekipoak

Musika talde berri nahiz ospetsuentzat, bertsosario, txosna, modelo erakustaldi, dantzaldi, jai aurkezpen eta edozein ekitaldi eta lekutarako ARGÍ ETA SOINU EKIPOAK dauzkagu; esperientzia handiko profesionalak gaituzu.

Zure beharren berri emango dizuten lagunak gaituzu

✉ C/ GAZTELONDO, 5 • ☎ Tel.: 94 422 28 18 • 48.002 BILBO

Horrelako beste esperientzia Bilbo-ko Orkestra Sinfonikoak burutu zuen Kepa Junkera trikitilariarekin. Emaldi bakarra izan zuen eta ondoren ez zen diskorik kaleratu.

PAILAZO SINFONIKOAK.

Azken ahalegina berriz, Euskadiko Orkestrak Txirri, Mirri eta Txiribiton pailazoekin egindako lana da. Iazko Donostiako Musika Hamabostaldian lehen saioa egin zuten eta gero azaroko diskoa kaleratu zen. Pailazo ospetsuen kanta ezagunenak moldatu zituzten orkestrarako Tomas Araguesek eta Jose Luis Grecok: "Pintto pintto", "Zapi zuria", "Moro katua", "Paristik natorren", "Klika telebista", "Behin edo behin", "Ttip eta ttup",

"Barre egin", "Zirt zart"... Dozena bat guztira. Lehendabizi Euskadiko Orkestraren zatia grabatu zen Juan Jose Oconen zuzendaritzapean, ondoren pailazoan ahotsak eta azkenik Villabonako Eresargi txiki abesbatzarenak. IZ diskoetxeak argitaratu zuen eta Durangoko Azokan arrakasta handia lortu zuen.

Lan honetan musika arina eta klasikoa biltzen da berriz ere, pailazoak sinfoniko bihurtzen dira.

Haurrentzat

zein helduentzat gustagarri den lana dela azpimarratu dute egileek. Irakasleentzat ere oso baliagarria izango dela adierazi dute; "tradizioa eusteko modu dibertigarria eta aldi berean didaktikoa", Mari Karmen Garmendia EAEko Kultura sailburuak aurkezpenean adierazi zuenez. Ea obra ezagun eta alai hauek zuzenean entzuteko aukera gehiago eskaintzen diguten.

Orkestraren musika serioa beste elementu batzuekin nahasteko azken ahalegina, oraingoan, Euskadiko Orkestraren eskutik etorri zaigu baita ere. Tomas Araguesek

MONIKA DEL VALLE

BERNARDO ATXAGA. Tomas Araguesek bere testu bati musika jarri eta Euskadiko Orkestra Sinfonikoak zenbait kontzertu eskaini zituen apirilean.

Bernardo Atxagaren testu bati musika jarri zion eta kontzertu batzuk eskaini zituzten apirilean Hegoaldeko lau hiriburuetan, Juanjo Mena zuzendari eta Andoni Aleman errexitzaile zirela. "Vita" poema sinfonikoak literatura eta musika uztartzen ditu. EOSei bi urtez behin euskal konpositore bati enkargatzen dion obretako bat da.

Ikus daitekeenez, klasikoari bide berriak irekitzeko aukerak hor daude. Orain arte egindako ahalegintxoan emaitzak onak direla dirudi. Horretan sakondu behar hemendik aurrera, ohiko bideak bazterrean utzi gabe noski. Azken finean, musika ona eskaintzea da garrantzitsuena. Lan duinak beti arrakasta lortzen baitu □

"PINTTO PINTTO". Kanta hau eta beste 11 bildu zituzten EOSei grabatutako disko honetan.

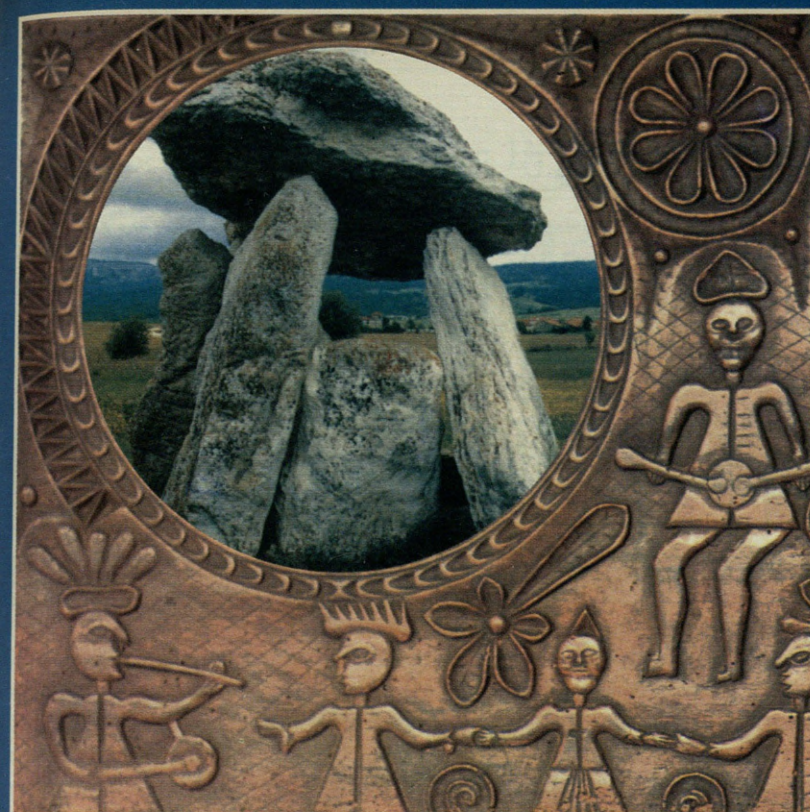
kukubiltxo

Txirrikiz

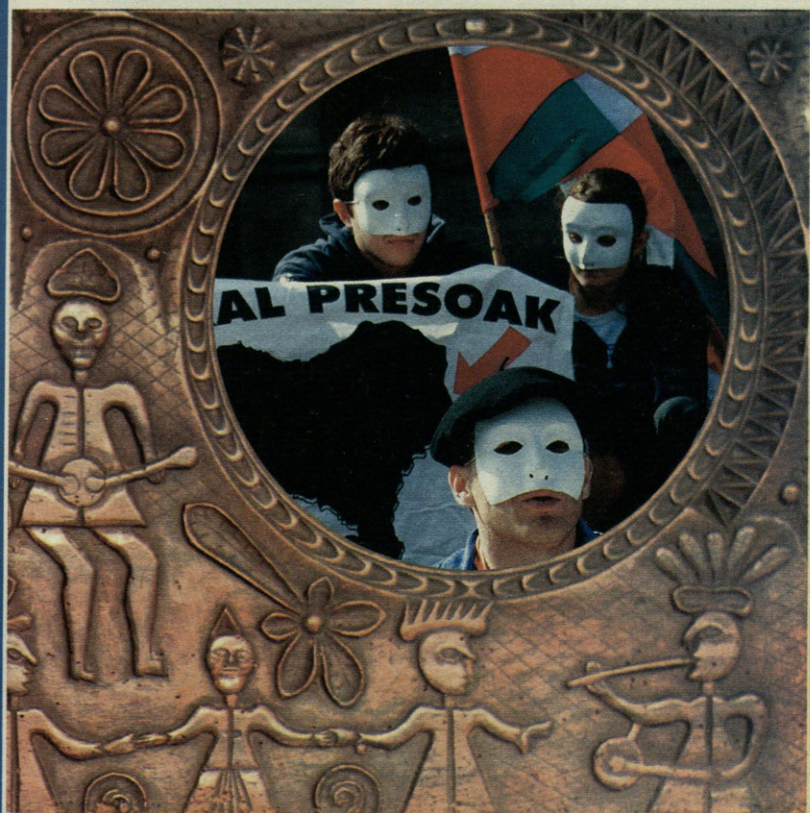

KONTRATAZIOAK: Jaio Etxebarria Tel.: 94 455 83 66 Faxa: 94 455 8331 E-posta: kukubiltxo@euskalnet.net

**EUROPAKO HERRI ZAHARRENARENTZAT,
MUNDUKO NAZIOEN ARTEAN, BEREZKO
LEKUA ALDARRIKATZEN DUGU !!!**

**BASANDERE
ARGITALETXEA**

Kultura eta herri
mugimendutik sortutako
proiektu nazionalaren alde.

Gure Herriaren
interesen arabera
pentsamendu kritiko eta
aurrerakoaren alde.

Iraganaldi indigenistatik
berezko geroaldi
diferentziatua irabazteko
sortutako proiektu
abertzalearen alde.

**Aurreko arrazoi guztiengatik
BASANDERE proiektua jaio da.**

Arkeologia, hizkuntzalaritza,
populazioen genetika edo
mitologiatik abiatuta, gure
lurraldearen antolakuntza,
teknologia berrien eragina,
globalizazio ekonomikoa,
kontsumismoa edota
ekofeminismoa . . . gai hauek guztiak
eta beste hainbat gure lan-taldeek
ikertu eta zuretzat, era erraz eta
atseginean, dibulgatuko dituzte.

BASANDERE ARGITALETXEA

Birmingham 1 - Pral. eskubia
20002 Donostia
Tel. / faxa : 943 453852
Posta elektronikoa:
basandere@euskalnet.net

Astia Hartuta

L I B U R U A K

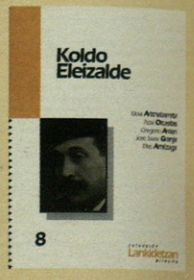
**BIZITZA
ATZERAKA**
*Gudule*Elkarlanean
185 orrialde
1.320 pta.

Krudelak izaten dira sarri gazteen erreazioak egoera mingarrien aurrean. Baita gurasoenak ere. Horiei guztiei egin beharko die aurre Thomas Dunoy eskolara etorri den mutil berriak. Thomas seropositiboa da, baina irakasleek bakarrik jakingo dute hori hasieran... Elsa eta Thomasen artean sortuko den maitasunak sekretua eskola guztiaren ahotan jarriko du ordea. Gaixotasun hau dutenek gizartearen onartua izateko eta harremanak mantentzeko pairatzen dituzten oztopoak ditu hizpide Anne Karali idazleak. "Gudule" ezizenarekin sinatzen duen idazlearen lehen euskarazko itzulpena da hau. Mikel Garmendiak egin du itzulpen lan hori. Liburuaren azalean eta barnean txertaturiko marrazkiak berriz, Robert Dietek sortuak dira ●

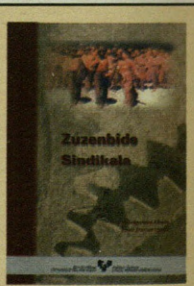
**DANTZARIÑE
HASERRE***Juan Kruz
Igerabide/ Jesus
Lukas*Elkarlanean
22 orrialde
560 pta.

Dantza egiteko lekuri bilatzen ez duela dago beti haserre Dantzariñe. Hase-re dago eskolan eta haserre dago baita ere atarian. Horregatik guztiekin estropezu egiten du, lagunak hankaz gora jarri ditu, irakaslea lurrera bota du... Eta orduan, jira eta bira hasi da dantzan eta hegan igo da zerurantz... eguzkiarekin topo egin arte. Neskati-laren umore txarra eta etengabeko haserreak islatu ditu Igerabidek behin eta berriz, hainbat metaforen bitartez.

Haserreari kolore pixka bat emateko kolorez betetako irudiz hornitu du Lukasek ipuin hau. Edukiaz harat, diseinu berritzailea du Lamiak saileko kontakizunak. Ilargiak, hodeiak eta eguzkiak agertzen dira nonahi eta testua bera ere marradun orrietan idatzia dago ●

**KOLDO
ELEIZALDE***Hainbaten artean*Eusko Ikaskuntza
523 orrialde

Koldo Eleizalde bergararra 1873an jaio eta 1923an zendu zen. Bitarte horretan matematikaria, zientzietan lizentziatua, Gasteizko institutuko irakaslea, Diputazioko irakaskuntza burua, "Euzkadi" egunkari-ko zuzendaria eta Euskaltzaindiako kidea izan zen, besteak beste. Horrexegatik, politika, kazetari-tza, literatura eta hizkuntzalaritza alorretan eginiko lana aztertu nahi izan du hainbat egilek Eusko Ikaskuntzak eta Bergarako Udalak argitaratu duten Lankidetza bildumaren zortzigarren alean. Eleizalderen lanak euskararen eta Eusko Ikaskuntzaren aurrerakuntzan izan zuten garrantzia azpimarratu nahi izan dute. Idoia Ariznabarretak, Patxi Orcasitasek, Gregorio Arrienek, José Javier Granjak eta Elías Amezagak berari buruz idatzitakoak jaso dira ●

**ZUZENBIDE
SINDIKALA***Aitor Bengoetxea/
Koldo Irurzun*EHU
177 orrialde

Unibertsitateko ikas materiala izateko burutu zuten hasieran egileek honako lana. Baina horrez gain, Zuzenbide Sindikalera hurbildu nahi duen edonorentzat ere baliagarria izan daiteke, bertan sindikatuen muina eta ekintzak ikuspegi juridikotik agertzen direlako. Bereziki, sindikatueta lanean dihardutenei Zuzenbide Sindikalaren azterketa sakon batera euskaraz hurbiltzeko aukera emango die liburuak.

Euskarazko irakaskuntzan dagoen hutsunea betetzera dator honakoa eta beraz, ohiko testu liburuen egitura bera du. Askatasun sindikala, langileek enpresan duten ordezkaritza, negozioa-zio kolektiboa eta hitzarmen kolektiboak eta lan gatazka kolektiboak jorratu dira horretarako liburuan ●

D I S K O A K

BIZITZA TRISTE
ETA EDERRA

Joxe Ripiau

Esan Ozenki

JOXE RIPAIAU

Kantu goibel eta alaiak bildu ditu taldeak "Bizitza triste eta ederra"n. Ijituei buruz, arma trafikatzaleei buruz, biziaren bide luzeetan zauriak jasan dituztenei buruz mintzo dira hamabi abestietan. Bizipen goibel horiei aurre egiteko auspoa, güiroa, gitarra eta tronboia baliatu dituzte, instrumentu hauekin

alaitasun izpiak sortuz. Reggaea, ska, runba eta beste hainbeste doinu nahastu dute horretarako.

Joxe Ripiauk 1996an argitaratu zuen "Positive Bomb" lehen diskoa eta urte bat beranduago "Karpe Diem" lana. Orain bi urte plazaratutako "Paradisu Zinema" lanarekin hiru kote izatetik laukotera igaro ziren ●

E g i l e a r i G a l d e z k a

"euskaraz sortzen den gehiena itzultakoa da"

Nondik sortu zen "Zuzenbide Sindikala"ren ingurukoak euskaraz biltzeko ideia?

1991-92an hasi ginen proiektuan lanean. Hasierako helburua Lan Zuzenbide eta Gizarte Segurantzaren arlo guztiko gaztelaniazko manualen antzeko bat euskaraz burutzea zen. Sortze lana egin nahi genuen, ez itzulpena. Egitasmoaren bultzatzailea Koldo Gorostiaga izan zen, egun EHko europarlamentaria dena, garai haietan unibertsitateko irakaslea. Hark irakasle talde gazte bati proposatu zigun eta zortzi bat pertsona aritu ginen proiektuan lanean lauzpabost urtez. Baina ezin izan genion behar zuen arreta eskaini, eta azkenean, atal batzuk jorratzearekin konformatu ginen. Koldo eta biok hasieratik Zuzenbide Sindikalaren ardura hartzea pentsatu genuen. Hori zen hasierako banaketa eta ia hamar urte beranduago argia ikusi du.

■ Aurrekaririk bazegoen euskaraz?

Ezer gutxi. Euskaraz gauzak sortzen ari dira, baina gehienak filologoen itzultakoa dira. Guk sortu nahi genuenez, ez dugu ia euskarazko iturrik erabili, baizik eta gaztelaniazko liburu klasikoak. Honek balio izan digu gure arteko terminologia batzeko eta ideiak elkartrukatzeko. Baina mamiaren iturria, gaztelaniazkoa izan da.

■ Euskal Herriko zuzenbide sindikalaren berri ematen al duzue?

Espainiako Konstituzioak dioenez, Lan Legediaren eskuduntza eksklusiboa Espainiako Parlamentuak du. Iparraldekoa lantzeko asmoa bagenuen hasieran. Baina Espainiako Legedia bakarrik jorratu dugu, nazioartean amankomunak diren atalak barne. Euskal Herriko sindikalgintzak badu nortasun propioa: ekintza sindikalak, afiliazioa... Baina juridikoki ez dago berezitasunik. Eta guk ikuspegi juridiko hutsa jorratu dugu, atzeko eztabaida politikoetan sartu gabe ●

Aitor Bengoetxea

Zuzenbide Fakultateko Lan Zuzenbide eta Gizarte Segurantzako irakaslea

EZ EROSI ZURE
PROGRESIBOAK
ITSU ITSUAN

Urrutira eta hurbilera betaurreko berekin bikain ikusteko ez dira aski kristal progresiboak. Hoberenak behar dira: VARILUX, oso ongi graduatuak eta aditu batek egokituak: MULTIOPTICAS.

Horregatik, VARILUX MULTIOPTICASEkin fidatzen da eta MULTIOPTICASEK VARILUX gomendatzen du.

Ez erosi itsu itsuan.

MULTIOPTICAS kreditu txartelarekin ordain ezazu nahi duzun moduan eta unean

ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS

ZERBITZU OPTIKOETAN 1a

Hernani, 4 - DONOSTIA

VARILUX BEZALA,
FIDA ZAREZ
MULTIOPTICASEkin

Canal + eta ETBren arteko elkarlanaren emaitza dugu "Guggenheim konstelazioa" dokumentala. Artea eta museoaren zeregina ezagutarazteko asmoz, Bilbo, New York eta Venezian grabatu da. Bilbo hiriaren 700. urteurrena dela eta, ETBn estreinatuko da hilaren 17an.

"BILBONHEIM" EFEKTUA IKUSGAI

Inoiz ez bezalako indarra du egun Bilbok. Guggenheim museoaren eraginez, neurri handi batean, nazioarteko oihartzunak turismoa erakarri eta ekonomiari bultzada eman dio. Halaxe, Guggenheim izpiritua atxikiz, dokumentalak ibilbide ikusgarria egiten du Bilbo, New York eta Veneziaiko museoetan barrena, inspirazio iturri duten filosofiaren berri ere emanez, hau da, erakusketa areto soila baino harantzago doan kontzeptzioa azaltzea. Hain zuzen, Guggenheim fundazioak arte garaikideko bildumarik interesgarrienetakoa izanik, saioaren xedea ikusleei aukera bat ematea da artearen unitbertsoa uler dezaten, beti ere museoaren zeregina eta hedapen kulturala nabarmenduz.

Arkitektura dugu dokumentalaren muina. Frank Gehry Nerbioi ibaia ondoran sortu zuen eraikinaz mintzo da. Sona handiko arkitektoa New Yorkeko museoaren egoitza berri baten proiektuan murgilduta dagoela, Los Angeleseko bere etxetik eraikin sinboliko hau asmatzeko jarraitu zuen prozesua argitzen du, baita bere ikusmoldea eman ere arkitektura, margoa eta eskulturaren arteko loturaz. Halaber, Cesar Pellik bere iritzia emango du, Abandoibarra eremuan berak egin diseinua Frank Gehry-ren obrarekin lehiatuko baita aurki. Museoeko zuzendaria den Thomas Krensek ere "Guggen-

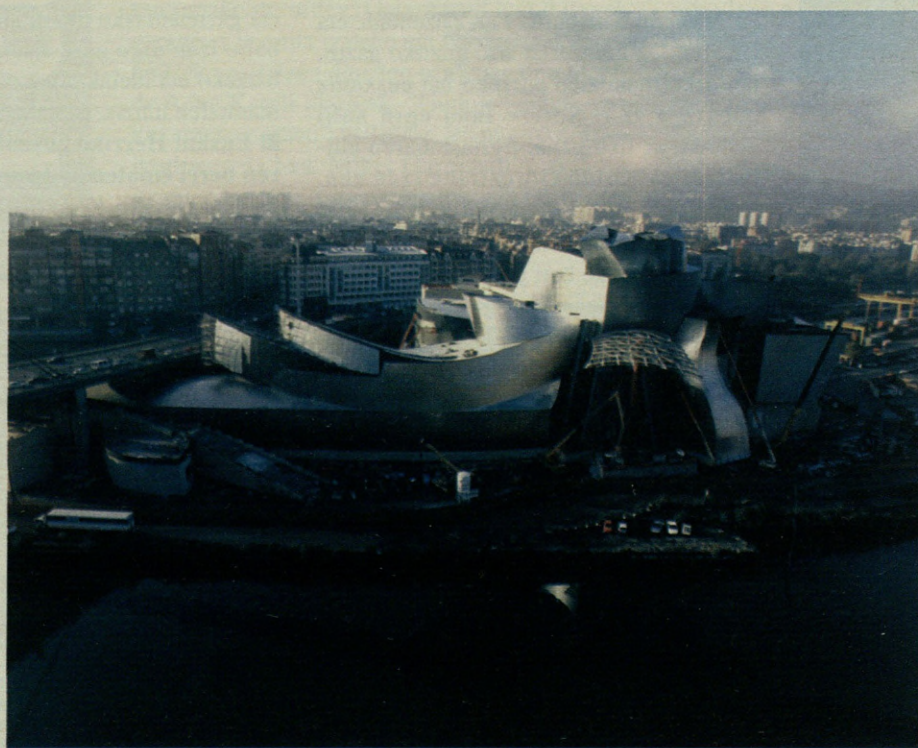
heim filosofia" izango du hizpide.

PEGGY ETA FRANK BERPIZTUTA. Fikziozko keinua ere badu dokumentalak, non errealitatetik abiatuz, Guggenheim filosofia ezarri zuen jendearen lorpen eta irrikak irudikatzen diren, zenbait aktorek antzeztuta. Hala, Guggenheim fundazioaren historia azaltzeko, Solomon R. Guggenheim sortzailea,

da. Dramatizazio hauei esker hortaz, dokumentalean Hilla Rebay-en eragina ikusiko da Solomon R. Guggenheimek antzinako artearekiko zaletasuna utzi eta arte ez objektiboa erosteari ekin ziezaion, Kandinskyren abstrakzioa begiz jota, batik bat. Peggy Guggenheim-i dagokionez, bere bizitzaren une erabakiorrak islatzen dira, hala nola, Rebay-ekin istilua izan zueneko artearen funtsa eta

zereginaren inguruan, eta New Yorken "Art of this century" aretoa inauguratu zenekoa. Azkenik, Frank Lloyd Wrighten azalean sartu den aktorearen bidez, New Yorkeko museoak 1950an eraikitzeak eragin zuen zalaparta gizarte, eta kultura mailan ikusten da.

Diego de la Sernak zuzendua, Vicente Moraren gidoi baten oinarritua, ekoizpen ostean irudien aberasgarri diren kolore eta formak kutunki erantsi dira. Gisa horretan, estilo

■ Hasierako eztabaida ahaztuta, Bilbo hiriaren ikurra bilakatu da museoa.

Peggy Guggenheim bere iloba, arte zale amorratua eta bildumaren bultzatzailea, Hilla Rebay margolari alemaniarra, Solomon R. Guggenheim-i arte garaikidearekiko grina piztu ziona, eta azkenik, Frank Lloyd Wright New Yorkeko museoaren arkitektoa aukeratu dira. Lau pertsonaia hauen testu, idatzi eta adierazpenen bidez, bildumak 30, 40 eta 50eko hamarkadan izan zuen bilakaera agerian uzten

arras ezberdina duten sei margolarik dokumentalari estetika berritzailea eman diote. Esate baterako, errealitatea eta fikzioa bereizteko orduan, interpretazio grafiko handiagoa erabili da aktoreen aurpegi, hondo eta gorputzek originalaren antza izan dezaten. Gainontzean, marrazkiek askoz presentzia txikiagoa dute, nahiz eta deigarriak izaten jarraitu ●

◆ BEÑAT DOXANDABARATZ

Docusoap edo psikodramen modak ez du etenik. "Gran Hermano"ren arrakasta ikusita eta audientziaren pastela berreskuratu nahian, Antena 3 antzeko saioa prestatzen ari da udazkenarako: "El Autobus", non autobus batean zenbait lagun etengabe bidaiatzen doazen.

ANAIA NAGUSIA GURPIL GAINEAN

Aho bete hortz daude Antena 3n. TVERen ondoren, audientzian bigarrena izatetik hiru-garren postuan egotera pasa da Telefonica taldekoa den katea. Eta hori gutxi balitz, Endemol "Gran Hermano" asmatu zuen enpresaren jabe izanik ere, ezin du ezer egin Tele 5 aurreratu egin zitzaio-lako saioa erosiz. Orain, "Anaia nagusia"ren etxetik datorren hurakan bezalako bat egin dezala eskatu diote Endemol enpresari. Kateak beraz, kolpe efektua behar du, publizitate irabaziak lehengoak izan daitezen eta bide batez, berandu iritsi izanak sortzen dion damua eta "tonto aurpegia" kentzearen.

Halaxe, Endemolen baitan dagoen Gestmusic ekoiztetxearekin hitzarmena lotu nahian dabil "El autobus" izeneko saioa presta dezan. "Speed" filmean bezala, bidaiariak autobus batean norabide jakinik gabe doaz, lehergailurik gabe eta askoz abiadura motelagoan baina. Zenbait aste irauten duen bidaian doazela,

barruko gizon eta emakumezkoen harremanak izango dira saioaren ardatza, gatza eta piperra. Elkarbizitzaren gorabehera ahal den zuku gehien ateratzeaz gain, hainbat proba ere gaingitu beharko dute, elkarri putakeriak egitea barnean delarik.

"El Autobus" saioan partaideen arteko lehia bizia bultzatuko da.

Herbehereetan "Gran Hermano"ren pareko arrakasta lortu ez badu ere, ongi funtzionatu du, hain leku hertsiki batek sortzen duen klaustrofobia lagungarri baita elkarbizitzan ika-mikak sortzen.

Badaezpada beste alternatiba pare bat ere aztertu dute: "El piso", zeinean bost neska lirain elkarrekin bizitzen jartzen dituzten, horrek pizten dituen ikusmina eta morboarekin eta "Encadenados" delakoa, emakume bat eta lau gizon elkarri kateatuak sei egunez jartzen dituen. Haatik, ez omen dute Herbehereetan hasi berri den "Big Brother VIPS" saioa kopiatzeko asmorik agertu, hots, jende ospetsuaz osaturiko "Gran Hermano"; harrigarria benetan, beste zeregin hoberik ez duten ikusleen artean jakinmin itzela piztuko bailuke Lecquio, Obregon, Rociito eta bestelako tximinoak etxe batean elkarri zorriak kentzen ikusteak. Bitartean, Tele 5ek iragarri du "Gran Hermano"ren bertsio hobetu bat taxutzeari ekin diola. Horrela

hasiz gero, zergatik ez, giza ehiza moduko saio bat? Ehiztariak oiha batean barrena harrapakina Rambo moduko gizakia dela. A ze ikuskizuna! ●

◆ BEÑAT DOXANDABARATZ

T x o r i B a t e k E s a n D i g u

■ FIKZIOA KAMERA DIGITALETAN EGINGO DA

Arte, Frantzia eta Alemaniako kultura kateak kamera digital txikien aldeko apustua egin du zazpi telefilm ekoizteko, askoz merkeagoa baita. DV kamera erabiltzerraz, arin, azkar eta merkeen abantailez baliatuz, Dogma taldeko zinegileen ukitua duten telefilmak egin dituzte. Emaizta ikusgai dago orain Frantzian ●

■ IPAR EUSKAL HERRIA BERTATIK BERTARA

Txalotzekoa da "Bertatik bertara" saioak egiten duen ahalegina Iparraldeko errealitatea hurbilarazteko. Horra hor lehengoan Donibane Garazitik egindako saioa, bide batez Behe Nafarroan duten bizimolde eta kezken berri emanez. Ez da harritzekoa beraz, Iparraldetik dei bakarrak jasotzen dituen saioa Andoni Aizpururena izatea ●

■ "GRAN HERMANO"REN BERTSIO PORNOA HASIA DA

Capital TV Malagako katea azti ibili da "El Gran Polvo" (Txorta jotze ederra) abiarazteko. Hamar partaideak (5 emakume eta 5 gizon) 50 egunez lau orduz egunero baino ez dute jardungo maindirepean. Kanporaketa gisa antolatua, irabazlea ohean onena dela frogatzen duena izango da. Saioa beste 100 kate lokaletan ikusgai dago ●

Euskal Irratiak elkarteak bere urteko Biltzar Nagusia egin du, elkarrekin egin bidea sendotzeaz gain, hautetsiei urrats sendoagoak eskatuz euskararen galera saihesten lagun dezaten.

HIRUAK BAT, HAMAIIKA PAUSO

Baikor bezain arduratsu agertu dira Irulegiko Irratia, Gure Irratia eta Xiberoko Botza irratietako langile nahiz laguntzaileak Donapaleun bildu ondoren. Alde batetik, goraipatu dute azken urtean egin lana Plangintzaren sendotzeko, neurri desberdinak bideratu baitira, hala nola, 400 oreneko formakuntza sailaren garapena, erredaktore buru koordinatzaile lanpostuaren sortzea, Intranet sare baten plantatzea eta abar. Era berean, nabarmendu dute 1997-1999 artean ezarri plangintzak (lau oren amankomunean uhineratu, igandeak elkarrekin taxutu, formakuntza planaren abiatzea, tresnen digitalizazioa) azken urtean ukan duen indartzea. Horri segida eman nahian, urratsak ematea erabaki dute Baiona, Donibane Garazi eta Maule arteko erredakzio bakarraren alde. Irratietako langile eta laguntzaileen artean

izan den gaztetzea ere nabarmendu dute. Baita Departamenduko Prefeturak azkeanean Gazte Enpleguen txostena bidera-

ALBERTO ELOSEGI

■ Elkarlana sendotzeko nahikaria dute hiru irratiek.

tzea onartu izana. Halaber, Mediametrie etxeak argira eman datuetan ageri denez, entzuleriaren kopurua bikoiztu egin da eta hiru irratiek inoiz baino entzule fide-lagoak atxiki dituzte.

Bestetik, ezin ahanzi alde ezkorra ere badela. Gure Irratiak ez du baimenik jaso frekuentzia osagarrien bidez Hendaia, Azkaine-Urruña, Sara-Ainhua eta Hazparne aldean diren entzumen ilunguneak estaltzeko. Gainera, Proiektuaren iraunkortasuna bermatzeko Hautetsien Kontseiluarekin hitz emaniko ahal gehigarriak ez dira oraino heldu. Horri lotua, dirulaguntzak, aldian aldiko laguntzak izateko partez, proiektuaren iraunkortasun politika batean sar daitezen eskatu dute. Emaniko urratsak beraz, aise ezabatu egingen dira, hizkuntza politiko orokor bat finkatu ezean. Horren kariaz, Euskal Irratiak elkarteak Deiadar kanpainarekin bat egin du ekainaren 10ean Baionan izanen den manifestaldian parte hartzeko, hizkuntza politika erabakiorra behingoz arautu dadin ●

◆ BEÑAT DOXANDABARATZ

Aurpegia

Maier Uranga

Arrasate Irratian "Zeu be bai" goizko magazina egiten du.

"Harrituta geratu nintzen nire amamak deitu zuenean"

Irratiak duen anonimotasuna du gustukoa 21 urteko arrasatearrak, nahiz eta bere aurpegia jendeari ezaguna zaion Arrasate telebistan jardun ondoren. "Kamera bat ez edukitzeak beste errekurtsioak erabiltzea eskatzen dizu, gainera. Baina tira, mikro aurrean keinu mordo egiten jarraitzen dut". "Zeu be bai" magazina, agenda, abisuak, errezetak eta zorian agurrez osatzen dela, entzulee-

kin duen zuzeneko harreman horretan dabil bere saltsan Maier: "Gezurra dirudi 28.000 biztanleko herri batean jendeak hain gutxi deitzeak; ea pixkanaka animatzen den, jakin badakigulako entzuten dela". Duela gutxi, espero ez zuen entzule baten deia jaso zuen, "kexuen tartean amamak deitu zuen, bere baserri inguruko iturria konpondu gabe zegoelako kexu; nik noski, nire amama zela harro bota nuen" ●

Bagak

■ EUSKALERRIA IRRATIAREN FESTA

Iruñeko irradi euskaldunaren afaria eta afalondo giro ederra Paz de Ziganda Ikastolan egingen da, ekainaren 9an, ostirala, iluntzeko 9:30etan hasita. Aurtengo Larreko sariduna Don Inozentzio Aierbe jauna dugu, Iruñerriko euskalgintzan lanean ari diren talde eta erakundeak erabakiz. Arras gizon eza-guna da 87 urteko uhartearra, Aralarko Santutegiko kapelaua baita duela 55 urtetik honat, euskararen aldeko maitasuna kasko hartatik lau haizetara zabaldu zuena, hizkuntzari hats bizia emanez. Ekitaldia, jakina, euskaltzale guztiendako dago irekia ●

BILBO ekainak 13
Euskadi Gaztearen kontzertuak
Txuma Murugarren eta Etzakit taldea izango dira ohol-tza gainean.
Kafe Antzokia
20:30
Doan

DURANGO ekainak 10
Dantza jaialdia
Euskadiko XVIII. Dantza Jaialdiaren baitan Zuberoako eta Bizkaiko dantzak ikus ahal izango dira.
Andra Mariko elizpea
20:00

BEASAIN ekainak 10
Mozorro-tailerra
Beasaingo Loinatz Jaian baitan umeentzako mozorro-tailerra antolatuta da.
Barrendain plaza
17:30

LASARTE-ORIA ekainak 14
Diaporama
Norvegia, Austria, Alemania eta beste hainbat lekutara Aste Santuan eginiko bidaien argazkiak ikus ahal izango dira, Igor Otaegik aurkeztuta.
Jalgi Kafe Antzokia
20:30

MAKEA ekainak 9
Iparraldeko Eskolarteko VIII. Bertsulari Txapelketa
Txikien taldekako finala eta gazteen bakarkako burutuko da egun honetan.
Pilota Plaza
10:00etan txikiak
10:45etan gazteak

AMURRIO ekainak 10
Upeletan Erronka
Laxok taldeak, Imanol Murua eta Angel Mari Peñagarikano bertsulariek eta Ansoñegi eta Larrañaga trikitilariak ikuskizuna eskainiko dute.
Juan de Urrutia Plaza
21:00

ORDIZIA ekainaren 2tik 25era arte
Erakusketa
"Gipuzkoako Aquarelistak" izenburupean Euskal Aquarelisten Elkarteak talde erakusketa antolatu du.
Barrena Kultur Etxea

ARAMAIO irailaren 18ra arte
III. Aramaio Saria
Mendebaldeko Europatik harat bidaia egin eta bidaia hori kontakizun literario baten bidez aurkezten duen edonork parte har dezake lehiaketan.
Lanak honako helbidera bidali behar dira: Udaletxea-01160 Aramaio- Araba

TAFALLA ekainak 15
Ipuin kontaketa
Josemari Carrerek "Mingun Haragia. Emakume ipuinak" emanaldia eskainiko du.
Kultur Etxea
20:00

BARDEAK ekainak 10 eta 11
Bizikleta zirkuitua
Añorgako Kultur eta Kirol Elkarteak antolatuta Bardeetako zirkuitua egingo da bizikletaz.

Agendarako deialdiak hogeiei egun lehenago bidali 37 34 03 faxera

Argitarapen honen edizioak laguntzaile:

kutxa

*gizarte-ekintza
obra social*

Oilarana toki freskoetan bizi ohi da beste zuhaitz batzuren artean. Lau bat metroko zuhaixka da berau eta ematen dituen gerezitxo beltzak eta zura usaintsua ere baliagarriak dira.

AHANZTURAREN ONURAK

Kanpoarekin lotzen gaituen hede estu korapilatuta eutsi nahi dugunok kopetilun begiratzen diogu, alferrik galtze aldera gara garatzen duen tipulari bezala, kultura eta are azkarrago kultura ezak daramaten bideari. Hedabideetan ari garenongandik hasita nabarmena da garai bateko jakintzen galera hizkuntzan. Maspila, garba, mailukia, oilarana eta abar aipatzea baino merkeagoa da, kemenez behinik behin, ingelesez ari- tzea.

Gereziondo baxakaren tankerakoa den *Prunus mahaleb*-i ingelesez ez dakit nola deitzen dioten, baina euskaraz izen dotorea du, oilarana. Karearritzko men-

dietan toki freskoetan bizi da, hurritz, haritz, urki eta abarren artean bakan.

Berexia da bai oilarana eta landare gutxi bezala, ondo gustukoak ditu klima mediterraniarra eta atlantiarra nahasten diren lurraldeak. Lau bat metroko zuhaixka honen lore zuri usaintsuek ematen dituzten zentimetro bat baino txikiagoko gerezitxo beltzak baino mikatzagorik aurkitzen zaila izango duzu. Kolorante gisa erabili izan dira, artilea horitzeko batik bat.

Beta arrosa-gorritza deigarriko zura, zurgin finen altxorra, usaintsua da eta pipa kirtinak egiteko erabili izan da. Oilarana, bada, ahanzturaren zaku handi- tik ateratzeko izena eta landarea ●

◆ JAKOBA ERREKONDO
mandio@redestb.es

O S A S U N A

Urtero 100.000 neurona inguru galtzen ditu pertsona bakoitzak. Alkoholaren gehiegizko kontsumoak ordea, prozesua azkartzen du. Hortik datoz gero, ajearen buruko minak.

ALKOHOLA NEURONENGAN

Buruan 10.000 milioitik 100.000 milioi neuronara dauzkagu, eta zelula nerbio- horiek dira garunak komuni- katzeko dituen unitate nagusiak. Behin garapenaren ondorioz kopuru hori finkatu ondoren, adolezsentziatik hasita urte- ro-urtero 100.000 neurona inguru galtzen dira modu naturalean, eta galera prozesu hori asko azkartzen du edari alkoholiko- en gehiegizko kontsumoak.

Neurologoek diote mozkorraldi batean 100.000-150.000 neurona suntsitzen direla. Horrek esplikatu- ko lituzke, hein batean bederen, ajearen sintomak. Edariaren etanola edo alkohol etilikoa urdai- lean eta hestean xurgatzen da. Behin odo- lera pasatu denean, gorputz osoan zehar

hedatzen da, modu uniformean, % 90-95 gibelean metabolizatzen den arren. Gai-

nerakoa, % 5-10 alegia, beste bide ba- tzuetatik metabolizatu edo kanporatzen da, arnas aparatuen bidez bidez (eta horrek justifikatzen du mozkorren aho-hats berezia) eta baita giltzurrunaren bidez.

Gibelak, bere desintoxikazio lan horretan (hori besterik ez baita metabo- lismoaren alderdi hau), etanola edo alko- hol etilikoa azetaldehido bihurtzen du, produktu oso toxikoa. Gibelak hartzen duen alkohol-kopurua gehiegizkoa bada, gaintutua geratzen da, alkohol-zati batek ihes egiten du gibe-ko garbiketa lan horretatik eta azetaldehidoa pilatzen da. Neurona batzuk afektatu eta hil egiten dira. Hortik, ajearen buruko mina ●

◆ JABIER AGIRRE

Ihesi

Mendiko itsaso ttipiak

■ Arrieleko goiko lakua Palas itzelaren menpean.

Balaitus, Pirinioetan Kantauri itsaso aldetik gatzela topatuko dugun lehenengo hiru milakoa, aste honetako ihesiaren helburua izango da. Ez, ordea, orratzez gailenduriko bere gandor malkartsua igo-tzeko asmoz, baizik eta Bigorre eta Aragoi lotzen dituzten lepo altuak erabiliz, zazpi gandorretako mazizo konplexu honi itzulua emango diogu. Erdian Balaitus dugularik, aipatu tiniak hauexek dira: hegoaldean Frondella (3.069 m.) hegoekialdean Gavizo Cristail (2.890 m.) ekialdean Cristayets (2.723m.) iparrekialdean Sintesnères (2.658 m.) eta azken honen eta Balaitusen artean Cap Peytier-Hossard (2.995 m.)

Gailur hauek guztiek Balaitus sostengatzen duen kontrahorma osatzen dute eta hori dela kari, mendi horien mazelak zeharkatuko ditugun gure ibilbidean ezinezkoa egingo zaigu Balaituseko gailurra begiztatzea, gure ikuspunturako mendi hauen giblean kukuturik baitago.

XIX. mendean Peytier eta Hossardek, edota Bouilleko konteak bere hiru alabekin egindako balentriak errepikatuko ez baditugu ere, ibilaldi luze bezain osatu honetan mendi multzo honen inguruan sortutako laku urdin-berdexkak ezagutze-ko parada izanen dugu.

Balaituseko itzulua

■ Respumosoko urtegia Piedrafitako zirkoaren erdian.

INIGO TXINTXURRETA

Larribetekoa Balaitus igotzeko asmoz etorritako eskalatzaileei ostatu eman dien aterpe historikoa da. Gaur egun lo egiteko 80 leku eta dutxak eskaintzen ditu eta eguzki-panoez hornituta dago argi indarra sortzeko.

Lourdes eta Argeles-Gazost elkarren segidan iragan ondoren, Arrens-Marsouserako bidea hartuko dugu. Arrenseko haraneko herririk nagusienetik hegomendebalerantz abiatuko gara, Arrenseko erreka sortzen duen bailara estuan zehar, Techeko laku artifizialeraino iristeko. Hura igaro eta bidetik jarraituz Migouelouko lakurako ibilbidea hasteko aparkalekua ere atzean utziko dugu. Handik kilometro batera, Bedouteko pinudiaren ondoan, bukaerako aparkalekura iritsiko gara. Kotxea hemen utzita ibilbideari ekingo diogu, galtzeko arriskurik gabe,

ederki balizatuta baitago. Bedouteko pinudia sigi-saga igaroz, Suyeneko lakurako bidea lasaia da, beti hegoalderantz. Ianeko Piriniotako Parkean barna gabiltza eta aise izango zaigu basahuntz piriniar taldeak urrutitik begiztatzea, erne beraz.

Suyeneko lakuaren paretik, bidea bitan banatzen da. Ezkerrekoa itzulerako erabiliko dugu, hots, hortik bueltatuko gara; orduan, eskui-
nekoa hartuta eta Doumblaseko borda aldera, Larribeteko aterperako bide aldapatsuari ekingo diogu. Larribeteko erreka alboan dugula, bide xume hau zinez zoragarria da: pinudia zeharkatu ondoren Larribeteko bailaratxoaren lautadara aterako gara, aterperako azken aldapa sigi-saga igotzeko segidan, harri granitikoaren artean.

Larribetekoa hamarkadetan zehar Balaitus igotzeko asmoz etorritako eskalatzaileei ostatu eman dien aterpe historikoa da. Gaur egun lo egiteko 80 leku eta dutxak eskaintzen ditu eta eguzki-panoez hornituta dago argi indarra sortzeko, bere arkitektura modernoak behialako aterpeen arku zorrotzeko estiloa errespetatzen duelarik.

Piriniotako Ibilaldi Handiaren derrigorrezko etapak, Col Noir, Baranne eta Lavedaneko lepoetako sarrera ematen du eta inguruko lakuak ezagutzeko txango lasaiak ere eskaintzen ditu. Batcrabère edo Batbielh lakuak, esate baterako.

Aterpearen atzetik Garenèreko atakarantz doan xenda hartuko dugu, aurrerago Batcrabèreko lakuetara amini bat jaisten dena, hain zuzen. Palas eta Artouste mendien oinetan sortzen diren Batcrabereko

laku ederretatik hego mendebalerantz igotzen den korridore batetik Micoulaouko lakura helduko gara, eskuinetara okertzeko jarraian. Malkardi itzelen arte-
tik, Batcrabèreko lakuak menperatzen dituen muino harritsuetara iritsiz, ianeko Palasen ezkerretara begiztatzen den Lavedaneko lepo alderantz jarraituko

■ Respumosoko lakua aterpera iristean, Fatxa Handia aldetik.

■ Batcabereko lakuak, igoerako bidean.

■ Arrieleko lakuak, Lavedaneko mendatetik.

NUNGO TXINTXURRETA

aldeandorrak begiztatuko ditugu.

Lepo honen azken zatia elurtegi iraunkor batez estalita egoten da, baina agorrilaren hondarreko egunetan ez du aparteko arriskurik; beste garaietan, aitzitik, pioleta eta kranpoiak erabili beharko zenituzkete.

Haietara Lavedaneko lepotik tentu handiz jaitsiko gara ingurua zinez mal-kartsua eta linburra baita. Jaitsiera hau izanen da nonbait ibilaldiko zatirik gogor eta arriskutsuena.

Peyre, Fatxa Handia eta Gavizo Cristailen magalean, historiaurrekoa izan daitekeen tumulua upatzen da. Indusketa batek historiaurreko izaera baieztatuko balu, goren kokatutako Piriniotako tumuluetariko bat litzateke, 2.200 metrotan.

Campoplanoko lautada lasaitik Peyre St-Martingo mendateko igoera errazari ekingo diogu, Piedrafitako zirko alderako bista ederrez gozatuz altuera hartu ahala. Mendateko harrizko kaosa iragan ondoren, jaitsiera leunak Remouliseko lakuen parera eramango gaitu. Zonalde hau basahuntz piriniarrak ikusteko biziki egokia da... Ibilaldi osoan zenbat ikusi ditugu? Adi egon zarete?

Jaitsieran sigi-saga eginez Labassako lautadaxora iritsiko gara, Ledormeureko aterperako igoera hasten den leku horretara, hain zuzen. Guk, ordea, aitzinago jarraituko dugu, iparralderantz beti, jaitiera luze, lasai eta etengabea, hastapeneko bidegurutzera atera arte, Suyeneko lakura heldu aitzin. Aparkalekura iristeko oraindik kilometro bat falta bazaigu ere, puntu honetan esan dezakegu Balaituseko itzuli bikaina osatu dugula ●

Valle D'Arrens

Euskal Herria

Bigorre

OHARRAK
Balaituseko itzulia gogorra bilaka daiteke bere luzerarengatik, baita Lavedaneko mendateko igoerak zein jaitsierak zati konplikatuak dituelako ere.

DENBORA
9/10 ordu

LUZERA
22 km

DESNIBELA
1.245 m

GARAI EGOKIA
Uda

ZAILTASUNA

BIBLIOGRAFIA
• IGN 1647 OT Vignemale.
1/25.000

FITXA TEKNIKO A

Pic Estibère 2.738

Pic des Tourettes 2.771

Pic de La Lie 2.673

Artouste 2.816

Palas 2.974

Batcrabereko 2.691

Larribeteko 2.461

Pic de Clot Bedout 2.461

Pic Maou 2.461

Soum de Bassia du Hoo 2.571

Soum de Linsons 2.562

Pic de la Peyre 2.791

San Martin Harriko 2.890

Gavizo-Cristal 2.890

Frondella 3.022

Balaitus 3.144

Remouliseko 2.890

Respumosoko 2.890

Campoplanoko 2.890

Lavedaneko 2.890

Arrieleko 2.890

Migouelouko 2.890

Courouaou 2.691

Lac de Soum

Balaitous

Larribeteko

Doumbias

Arrens-Marsous

Bigorre

Valle D'Arrens

Euskal Herria

Bigorre

Hitz Gezidunak

	Dardara	▼	Hitzez adierazia	▼	Nik nitzan, hark, ...	▼	Higitu	▼	Toka, nuen
	Ikusteko dagoena		H ₂ O		Errep., txori-mota		Zaren hori		
	▶		▼		▼		▼		▼
	Araudi	▶							
	Ikusmenik ez duena								
Izena	▼	Asiako estatua	▶	▼		Arabako herria	▶		
Jaia		Arrantza-tresnak				Zabor			
▶		▼			Barazki-mota	▶		Tunisia	▶
					Irauten du			Du, niri	
Erregai-mota	▶			500	▶	Gizon izena	▶		Lapurdiko herria
Eskailera arinak				Kausa partikula		Ez emea			
▶			▼		▼		1	▶	Sufrea
							Putre		Nahastura trinko
Neona	▶		Marra	▶			▼		
Udan datorrena			Titanioa						
▶			▼					Kontso. errep.	▶
								50	
Betea	▶					Biloa	▶		

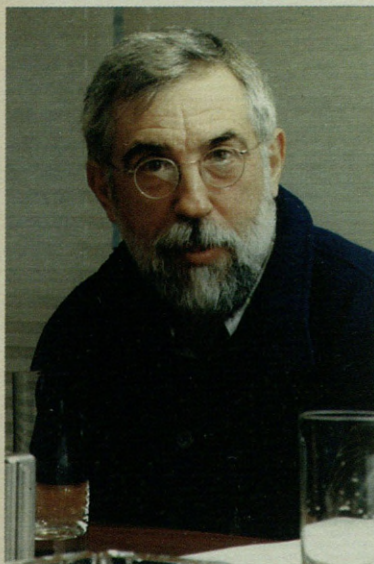
Pertsonaia: Konpositore eta koreografo bizkaitarra (1896 - 1971), Elai-Alai dantza taldearen sortzailea

Denborapasak: LUMA • Umorea: KIKE AMONARRIZ • Komikia: MARKO ARMSPACH

ERROBIKO PIRANJAK

EMILIO LOPEZ ADAN

PRESOAK

Joxean Artzek esan zigunez, *“esaten den guztia ez da egia, eta egia guztiak ez dira esateko”*. Presoen egoera dela eta, totem eta tabuen erdian gara. Hasteko, presoen arazoak eskual herriar guztiak hunkitzen dituela eta gehiengoak haien etxeratzea eskatzen duela aldarrikatzen da. Bai, denek dakite presoak badirela, baina ez da segur denek nahi dutela haien eskubideen errespetua, are gutxiago haien askatasuna. Estatuarentzat, politikari gehienentzat eta opinioaren parte batentzat, presoak ongi dira preso eta kartzela denbora konplitu behar dute. Askok nahi dute presoen zigortzea, eta mendekua zuzena iruditzen zaie: hori omen da demokrazia, hori zuzenbidezko estatuaren legea. Beraz, bai, herri osoak badaki presoak badirela, baina haien askatasunaren alde garenak ez gara herri osoa, eta ez dakit gehiengoak garenaz. Asko bai, eta motibatuak. Esperantza izateko, nahikoa.

ESPERANTZARAKO, bai, baina irabazteko adina? Etsaiak indartsuak eta harroak dira; horien makurtzeko estrategia egokia behar da, indarrak biltzen dituen eta behar den lekuan aplikatua. Eta presoen askatasuna ez da garaipen politiko-militarraren ondorioa. Epe laburrean edo ertainean, indar harremanak ez dira independentzia eta sozialismoaren alde, eta nekez ikusiko ditugu Espainia eta Frantziako gobernuak eta militarrek garaituta, Euskal Herriko independentzia onartzeko behartuak eta, ondorioz, preso guztiak askatzeko dokumentua izenpetzen. Helburuek mantentzen gaituzte, haien bila mugitzen ari gara, baina ez da oso egokia horien lortu arte presoek dauden egoeran jarraitu behar dutela onartzea. Beno, ez dela egokia iruditzen zait. Gero, komunikatu, artikulua edo manifestaldi batzuetan entzuten dena entzunda, badirudi presoen artean askok bereganatu dutela irabazteko eta irabazi arte sufritu behar badute, sufrutuko dutela. Hori bada kanpotik txalotzen den jarrera nagusia, disziplinarik gabeko lagun epelentzat leku gutxi. Heroismoak bakartasuna nahi du, eta ibiltzen denari ez zaio leihotik aholkurik eman behar. Beraz, presoen eskubideak sostengatzeko gutxi-

goa oraindik minoritarioagoa izango dela asumitu behar eta adio konponketa partzialen esperantzari.

ZURRUNBILO hilgarri honetatik ateratzeko negoziaketa errealista bat beharko da. Errealista, hau da, azken helburu politikoak negoziaketatik kanpo uzten dituen, eta presoen askatasuna borroka armatuaren bukaeraren trukez negoziatzen duena. Sutea presoak hurbiltzeko, eta borroka armatuaren bukaera amnistia lortzeko, helburu helgarriak dira; eskakizun horiekin ETak, bere denbora historikoa egina, lekua uzten badio ezker abertzaleari, Euskadiko maioria politikoa bil daiteke, Lizarrako denboretan ikusi zen bidetik. Badakit askok ez dutela horrelakorik nahi, esanez *“presoak armaren trukez”* gauza lotsagarria dela. Bale. Alta, nahiz eta negoziaketan presoen askatasuna eta eraikuntza nazionala ez lortzea, amnistiaren aldeko oldar sozialak bide berriak irekiko dizkio abertzaletasunari, eta ondorioak ez dira hain *“lotsagarriak”* izango.

Alderantziz, presoen eskubide minimoen gauzatzeko ere, borroka armatuaren jarraipenak dena baldintzatzen du: gosegreben inguruko ekintza eta mobilizazioak lagunaren esparruaren barnean gertatu dira, fidelen sua mantentzeko eta kito, egoera aldatzeko gaitasunik gabe. ETak egindako bakoitzak areagotu du esparru horren isolamendua, eta *“ETAren atentatuak eta presoen eskubide demokratikoak independenteak direla”* esatea alferrikakoa da. Ondorioz, jende askok mobilizazioak jarraitu ditu konbentzimendurik gabe, baita presoen artean ere: batzuek gose greba egin dute barnean behar dituzten sostengua eta adiskidetasuna mantentzeko, baina arrunt konbentziturik alferrikako mugidak zirela. Beraz, Joxean Artzek esandakoaren kontrarioa egin dut. Ez dakit egia hauek egia diren, baina askori eta askotan entzun dizkiet: errepikatzea komeni da ●

“Bai, denek dakite presoak badirela, baina ez da segur denek nahi dutela haien eskubideen errespetua, are gutxiago haien askatasuna. Estatuarentzat, politikari gehienentzat eta opinioaren parte batentzat, presoak ongi dira preso eta kartzela denbora konplitu behar dute”

Aukera Berezia Zuretzat

Bidalketa gasturik gabe etxean jasoko duzu

Kaleko Prezioa
3.950 pta.

ARGIAko Prezioa
3.450 pta.

EGILEA: *Jon Mirande Aipharsorho*

TITULUA: *Obra osoa 2*

ARGITALETXEA: *Hiria*

GAIA: "...Idazlea ez dezakegu ez goregi, ez apalegi jar, euskaldun kultura gabeen manikeu ikusmoldean gerta ohi denez. Bere ezaugarri nagusia da bera modernitatean sartu zela eta berarekin euskal literatura eraman. Oraingotasuna ez du galdu berak iragarri arazoak, berak egin galderei euskal eta europar gizarteak ezpaidu osoki erantzun, batzutan bizkar emanaz, gainbeherako amildegiari buruz".

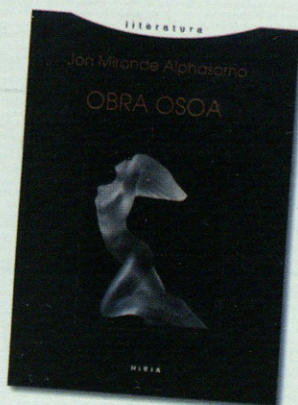
Txomin Peillen

Jon Miranderen lan guztiak bi liburutan

ETA EZ AHAZTU

**JON
MIRANDE
ALPHARSORHO**

OBRA OSOA 1

3.950 pta.

3.450 Pta

ARGIA: Zirkuitu ibilbidea 15, 20160 LASARTE-ORIA Tel.: 943 37 15 45 • FAXA: 943 36 10 48 / 37 34 03
e-posta: denda@argia.com • www.argia.com

ESKAERA: IZEN-DEITURAK

KALEA

ZBKIA

SOL AIR LIA

HERRIA

TFNOA

- POSTA KODEA

HERRIALDEA

HARPIDETZA ZENBAKIA

IZENBURUA

PREZIOA

ALEAK

GUZTIRA

[illegible]

☐ VISA:

 Epea:

☐ **TRANSFERENTZIA:** Euskadiko Kutxa 3035 - 0036 - 14 - 0360048647 Ondorengo datuekin batera ingresoaren agiriaren kopia bidali behar da

☐ **KONTUA:** TITULARRAREN IZEN ABIZENAK

NAF/NLF

KONTU KORRONTEA/LIBRETA

Entitatea

Sukurtsala

K.D.

--	--

Kontu zenhakia

--	--	--

Denon artean... Denon alde.

Bizkaiko Foru
Aldundia

Ogasun eta Finantza
Saila

Diputación Foral
de Bizkaia

Departamento de Hacienda
y Finanzas

■ Errenta eta Ondare Aitorpen Berria

Maiatzaren 2tik ekainaren 30era

Bizkaia

Errenta Renta

99

901 50 30 00

Aldez aurreko hitzordua 901 11 11 02

www.bizkaia.net